

Верослав Ранчић

ЗЛАТНО ПРАВИЛО
ГЛОСОВО

драма у два дела

Златно правило Глосово:
*Када неистина надвлада истину,
јуче долази суџра*

Верослав Ранчић, драмски писац, филмски и телевизијски сценариста, новинар и књижевник са подједнаким успехом огледао се у свим наведеним стваралачки областима.

Радио: На домаћим и иностраним радио програмима изведено му је стотину десет радио-драма, радио комедија и радио-драма за младе. Највећи број ових текстова награђен је на анонимним или позивним конкурсима југословенских радио станица. За различите емисије Радио Београда написао је више од две хиљаде прилога.

Телевизија: Телевизијско стваралаштво може се поделити у две групације. За младе урадио је седам серија: *Тринаестојодинашници* (ТВ Сарајево), *Усијане џлаве* (ТВ Београд), *Детињство младости* (ТВ Сарајево), *Децо, ђевајџије с нама*, *Пути око светиња са осам ноћи*, *Последња ширка*, (ТВ Београд), *Селјаче* (ТВ Нови Сад).

На конкурсима југословенских телевизијских центара награђене су му или откупљене и изведене следеће драме: *Воде расију одоздо* (ТВ Београд – драма је објављена у Антологији бр. 3 ТВ Београд), *Случајни крајјушаши*, *Надвожњак*, *Последњи ноћник*, *Траг* – (ТВ Сарајево), *Ситрого конјуролисани воз ситиже на време* – (ТВ Загреб), *Сенишмениталне џрице* – (ТВ Нови Сад). Сценарио драме *Дуња* (ТВ Београд, режија Миша Радовић) изабран је на Евровизијском курсу и драма је приказана у свим земљама чланицама Евровизије.

Филм: *Последња ширка* (прва награда на конкурсима Центар филма, Београд, награде у Пули, Бомбају, Москви), *Маховина на асфалту*, (награде у Београду, Пули, Москви, Бомбају, Фиренци), *Волео бих да сам џолуб* (за продуцента из Источне Немачке), *Шитијун на шитиклама*, *Флеш-бек*, *Повраћак лојова*.

На конкурсима за филмска сценарија на савремене теме у Врњачкој Бањи добио је, узастопно три награде за сценарија: *Фаусџов рулеј*, *Тојло сивило Сунца*, *Паукова мрежа*. На конкурсy Терафилма у Новом Саду награђен му је сценарио *Синдром А*.

Позориште: У театру “Бојан Ступица” (режија Петра Словенског и у извођењу омладинског позоришта “Сусрет”) скоро две сезоне игран је текст *Сенџименијалне љрице*.

Штампана дела: За *Микијев забавник*, (издање “Политике”) написао је преко три стотина прича, за *Кекец* (издање “Борбе”) више од две стотине прича.

Романи: (шест романа за младе) *Тринаесџођодишњаџи* (“Веселин Маслеша”), *Последња љрка* (“Креативни центар”), *Деџињсџиво младосџи* (“Мале новине” – Сарајево), *Крени, крени* (“Борба”, Београд), *Муња* (“Book land”, Београд), *Месеџ у бакарној љрави* (“Народна књига”, Београд).

Три романа су били хит у југословенском издаваштву – *Фаусџов рулеј* (“Филип Вишњић”) – роман је био 1989. године међу десет најчитанијих књига у Југославији, *Конџролисана јавносџи*, *Инџесџи* – мук у љаклу.

Верослав Ранчић је био професор и директор Основне школе у Београду, уредник у листу *Кекец*, уредник издавачке делатности Ревџјалне штампе “Борба”, директор Издавачког предузећа “Пословна информатика”. Сада је главни и одговрни уредник листа за младе “Школски свет”.

Верослав РАНЧИЋ

ЗЛАТНО ПРАВИЛО ГЛОСОВО

драма у два дела

НЕПОСРЕДНИ ИЗВОРИ

Позоришна драма *Златно правило Глосово* настала је на основу казивања Књегиње Јелисавете Карађорђевић, кћерке Кнеза Павла Карађорђевића, писама које је Књегиња Олга упућивала из изгнанства својој мајци Јелени Владимировној, сестри, принцези Марини супрузи војводе од Кента, историчару уметности Бернарду Беренсону и бројним другим истакнутим личностима широм Европе; на основу 146 писама Кнеза Павла Карађорђевића упућених Бернарду Беренсону почевши од 18. 1. 1917.. до 24. 3. 1956.године. Затим, на основу бележака (велики број разговора са Павлом Карађорђевићем) Нила Белфура другог супруга Јелисавете Карађорђевић и записа књижевнице Сели Мекеј, поверљивих докумената СОЕ (Британске обавештајне службе) као и богате литературе о Кнезу Павлу Карађорђевићу објављене у Лондону, САД и Француској. И, коначно, на основу личног дневника Љубише Ранчића, пуковника МСО службе у Немачкој, носиоца Ордена енглеске краљице Елизабете Друге за 25 година службе у МСО јединици, оца аутора драме, и дневника Саве Ратковића, капетана Југословенске војске, власника посластичарнице у Лондону, оца преминулог глумца и редитеља Зорана Ратковића.

ЕКСПЛИКАЦИЈА ДРАМЕ

Драма *Златно правило Глосово* започиње у предвечерје 26. марта 1941. године (дакле, тамо где се завршава драма *Павле Карађорђевић* Слободана Селенића и где заправо тек почиње права драма, ужасан егзодус, Павла Карађорђевића и његове породице). То је истинита прича о љубави грчко-данске принцезе Олге и кнеза

Павла Карађорђевића у периоду очи, за време и после Другог светског рата, све до 1954. године, невероватној оданости, искренности и пожртвованости двоје људи који су се истински волели. Иако из породица које су давале владаре, изгледало је да њих двоје ни теоретски нису могли да дођу на највише државне позиције. Заволели су се и припремали за угодан, али обичан живот. Нажалост, живот ће се цинично поиграти њима, доводећи Павла на место Кнеза намесника у држави која је била вештачка творевина најсложеније етничко, политичко, верске структуре у Европи. Иако у другом плану драме тутњи ужас рата, у први план је извучена интимна прича Олге и Павла, који су више од деценије и по покушавали да докажу да је Павле лажно оптужен за нешто што никада није учинио. Управо та оптужба довешће до трагичне судбине целе породице Павла Карађорђевића и државе Југославије. Павле Карађорђевић, будући Кнез-намесник рођен је 27. (15) априла 1893. године у Петрограду. Свог оца Арсена Карађорђевића, (брата Краља Петра Карађорђевића Првог), који је војевао по ратиштима Европе, виђао је веома ретко. Мајку, кнегињу Аурору Павловну видео је само три пута. Други пут видео је на палуби брода који је пловио женевским језером и последњи пут на једној железничкој станици, где га је држала три минута у загрљају. Родитеље му је замењивала руска дадиља, а касније, после трагичне смрти жене Зорке и сина Андрије, Петар Карађорђевић. Као што ће у драми рећи Краљу Петру Другом у Паризу, Павле је детињство провео по “индиферентним краљевским кућама”. Гимназију је завршио у Београду, а потом уписао студије уметности на Оксфорду. И тек тада постао – свој. Наклоњен посебно сликарству, прижељкивао је да постане кустос Оксфордског музеја “Ешмолен”. Постао је Кнез – намесник после трагичне смрти краља Александра Карађорђевића у Марсеју. Наследивши од Александра (а овај од свог оца Петра) прво Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, а потом Краљевину Југославију, вештачку творевину различитих верских и етничких структура, Кнез Павле је све учинио да у бурним временима Хитлеровог освајања Европе, Југославију учини неутралном. И то му је успело. Нажалост, тако нису мислили представници великих сила. Пре свих Черчил, Идн, Рузвелт и Стаљин. Њима се, наравно, придружила Комунистичка партија Југославије и Јосип Броз. Финансирајући сумом од 100.000 фунти стерлинга, пре свега Земљорадничку странку, Енглези су успели да припреме терен за отварање Балканског фронта. Крунски савет се сложио са потписивањем Тројног пакта. Павле се уздржао од гласања. Југословенски народ је 27. марта 1941. године лажно обавештен да се и Кнез Павле сагласио. Југословени су одлучили да се супротставе нечему што је представљало судбинску

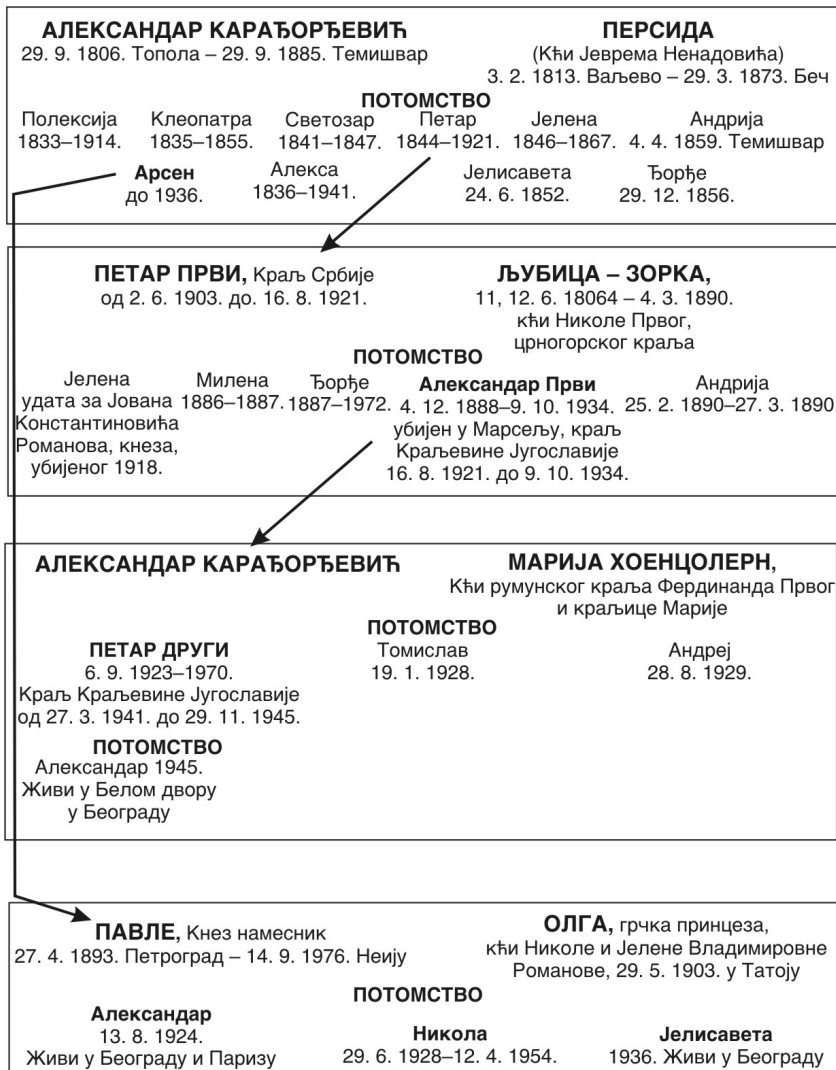
лаж. Њихова побуна била је повод да Хитлер нападне Југославију. Како Павле не би могао да оповргне лаж која је колала о њему, 27. марта 1941. године у 23 часа он је са породицом прогнан прво у Грчку, а потом у Каиро и коначно у Кенију, у забит џунгле на језеру Неиваши. Тамо је провео две и по године борећи се са страшном немаштином, болешћу и пре свега са осећањем неправде која му је учињена. Али, будући да се налазио у забити кенијске џунгле, на стотинак километара од Најробија, скоро без икакве комуникације, Павле је био потпуно немоћан да Свету докаже истину. Из Наивашиа депортован је још јужније у Јоханесбург. Ту ће провести време до 1946. године под сталном оптужбом да је крив за брзи крах југословенске војске. У исто време ђенерали који су руководили том истом армијом, супротстављајући се немачкој армади само дванаест дана, живели су у Енглеској где су нападима на Павла, правдали своју неспособност вођења рата. На интервенцију британског краља Џорџа Шестог и краљице Елизабете, Павлу је тек 1946. године допуштено да се врати у Европу – прво у Лозану, а потом у Париз.

Да би успео да састави крај с крајем Павле је продавао слике које су се налазиле код пријатеља или рестауратора. При том огроман број скупочених слика, разних збирки, које је лично купио за себе, остали су у Белом Двору у Београду, као и замак у Словенији, до којих никада није дошао ни он, нити неко од његових наследника.

Упркос немаштини Олага и Павле све су учинили да деци обезбеде пристојно школовање. И када је све изгледало да ће доћи на своје место, да ће истина избити на видело, не знајући да се по други пут на Павла спрема атентат, догодила се страшна несрећа: у неразјашњеном аутомобилском удесу погинуо је млађи син Никола. За Павла и Олгу живот је био завршен. Њему је била 61. година. А проживео је још 22, потпуно одвојен од јавности.

Драма, дакле, почиње у предвечерје 26. марта 1941. године и завршава се Никијевом смрћу 1954. године.

ГЕНЕАЛОГИЈА КАРАЂОРЂЕВИЋА

 ГЛАВНИ ЛИКОВИ

Кнез Павле Карађорђевић
 Књегиња Олга Карађорђевић
 Александар Карађорђевић, син Павла и Олге (17 г)
 Никола Карађорђевић, син Павла и Олге
 (као дечак од 13 и младић од 25 г)
 Јелисавета Карађорђевић, кћи Павла и Олге
 (4 г.; 15 г.; 18 г. и сада)
 Мерл Оберон, славна глумица
 Јелена Владимировна Романова, мајка књегиње Олге
 Ид, Јелисаветина дадиља
 Шарп, британски мајор у Кенији
 Др Бани
 Ентони Идн
 Винстон Черчил
 Бернард Беренсон, историчар уметности

 СПОРЕДНИ ЛИКОВИ

Краљ Петар Други Карађорђевић (17 г. и 27 г)
 Краљ Џорџ Шести
 Јосип Броз Тито
 Краљица Елизабета Друга
 Џорџ, војвода од Кента
 Марина, војвоткиња од Кента, Олгина сестра
 Душан Стојадиновић, ваздухопловни ђенерал
 Бора Мирковић, ђенерал
 Мајор Кнежевић, члан пучистичке групе
 Петар Недељковић, ђенерал, заповедник Загребачке војне
 области
 Милутин Арсић, војни свештеник
 Поморишац, ђенерал штабни капетан
 Капетан Марковић
 Мајор Стојковић
 Потпуковник Петровић
 Јаков Јововић, морнарички поручник

Теренс Шоун, први секретар британске амбасаде у Каиру
Сер Роналд Кембел, Британски амбасадор у Београду
Секретар Винстона Черчила
Маршал, сусед Карађорђевићевих у Кенији
Канингем-Ред, капетан, члан Доњег Дома британског
Парламента
С. Л. Роуз, члан Доњег дома британског парламента
Хауард, члан Доњег дома Британског парламента
Гроф од Париза
Диего Мартинез, војвода од Валенсије
Марсел Дилен, син пријатеља Грофа од Париза
Жан Лемар Верхарен, белгијски војвода
Момцил Равнополски од Плевне, бугарски богаташ
Лајош Кофи, мађарски милионер
Лекар у Португалији
Келнер
Дечак са хармоником
Вајлд, војник Британске колонијалне војске
Гарсон
Виктор, келнер у “Премијеру”

ЧЛАНОВИ КРУНСКОГ САВЕТА

Драгиша Цветковић, председник владе
Влатко Мачек, потпредседник владе
Александар Цинцар-Марковић, министар спољних послова
Петар Пешић, министар војске и морнарице
Милан Антић, министар Двора
Фран Куловец, министар без портфеља
Раденко Станковић, намесник
Др Иван Петровић, намесник

(НАПОМЕНА: Условно речено број лица је велики. Међутим, имајући у виду специфичне захтеве ове драме (осим главних личности, у другом делу се не појављују лица из првог дела) пружа се могућност да један глумац игра две улоге.

 ПРАЗНА СЦЕНА

ЈЕЛИСВЕТА: Била је ноћ 12-ог априла 1954. године. Киша је лила како то зна да пада само у Енглеској. Мој брат Никола био је на вечери са својим пријатељима у ресторану у Лондону. Морао је да крене пре поноћи. Имао је мало времена да заврши послове и да се припреми за пут у Париз. Требало је да се окупимо на прослави 61-ог рођендана нашег оца, Кнеза Павла Карађорђевића. Ники је био сјајан возач. Али, негде у пространству космоса, јер се ништа у нашим животима не догађа случајно, било је записано да се на кривини, недалеко од Дечета, Никијев аутомобил преврне и слети у јарак допола напуњен водом. Мој брат је ударио главом у ветробранско стакло и онесвестио се. И данас не знам да ли је особа, која се неочекивано појавила у снопу фарова Никијевог аутомобила на самој кривини пришла његовим колима. Не знам шта је учинила. Али, када су га нашли лице му је било испод нивоа воде у колима. Трагичну вест о Никијевој смрти ја сам морала да саопштим моме оцу. До овог момента то је био најтежи тренутак у мом животу.

 ВОЈНА КОМАНДА

Армијски ђенерал Душан Симовић улази у Командну салу Војне команде. У сали су Мирковић и Жика Кнежевић. На зиду се налазе две ољрумне карџе: Беољрад и Јуљославија. Пуне су чиода са разнобојним ѓлавицама. Мирковић ѓокаже ѓрема њима.

МИРКОВИЋ: Све главне саобраћајнице, тргови и зграде од посебног значаја налазе се под нашом контролом. Борна кола и топови постављени су код Официрског дома, код Аутокоманде, у улици Франше Де Переа, испред Народног позоришта... Симовићу, све је урађено да можеш да заузмеш своје место.

СИМОВИЋ: Да ли је било проблема?

КНЕЖЕВИЋ: У Макишу једна жандармеријска будала покушала да буде херој.

СИМОВИЋ: И...

- КНЕЖЕВИЋ: Жртве су понекад неминовне, господине ђенерале.
- МИРКОВИЋ: Добио сам телеграфску обавест. ОН ће бити враћен у Београд.
- СИМОВИЋ: Када би требало да стигне, Боро?
- МИРКОВИЋ: Вечерас. Око седам.
- СИМОВИЋ: Имамо, значи, времена. Шта је са Петровићем и Станковићем, Кнежевићу?
- КНЕЖЕВИЋ: Оба намесника су ухапшена, господине ђенерале.
- СИМОВИЋ: А Цветковић и Цинцар – Марковић?
- МИРКОВИЋ: Сваког тренутка чекам извештај да је и то завршено. Цветковић је покушао да побегне, али смо му на трагу. Министар Куловец је ухапшен у својој вили на Дедињу.
- СИМОВИЋ: Ако је све тако као што тврдите, остаје нам још само млади Краљ.
- МИРКОВИЋ: Који, бре, млади Краљ! Има да игра пипиревку, како му ми свирамо! Довољно је што ћемо га од малолетног произвести у пунолетног!
- КНЕЖЕВИЋ: Морнарички поручник Јаков Јововић је у суседном кабинету.
- СИМОВИЋ: Да га чујем.
- Кнежевић отвори вратица и махне Јововићу. Поручник уђе, сјане мирно и салутира. Кнежевић му покаже на сјолицу.*
- КНЕЖЕВИЋ: Седи. Господин ђенерал жели да те чује.
- Јововић се сјустии на сјолицу, очигледно љресљрављен личностима у чијем је друштву.*
- КНЕЖЕВИЋ: У пет ујутру преко Радио Београда биће прочитано следеће саопштење.
- ЈОВОВИЋ Пажња..! Пажња..! Краљ је одлучио да преузме власт у земљи. Намесници су дали оставке. Војска стоји чврсто уз краља и извршава његове наредбе. Образовање нове владе поверено је армијском ђенералу Душану Симиовићу.
- КНЕЖЕВИЋ: Ово саопштење биће читано на сваких десет минута.
- МИРКОВИЋ: А онда у шест сати, док се ти овде будеш натезао са страначким представницима око састава владе, биће објављено Краљево саопштење. Тако ће сви моћи да га чују.

СИМОВИЋ: Ја бих хтео сада да га чујем.

Јововић њрочистији ѓрло и имииширајући ѓлас Краља Пејира Друѓоѓ, ѓрочииша његову “изјаву”.

ЈОВОВИЋ “Срби, Хрвати, Словенци! У овом тешком тренутку за наш народ одлучио сам да узмем у своје руке краљевску власт...

Симовић ѓодиѓне руку. Лаѓано се окрене.

СИМОВИЋ: Не знам докле ћете догурати као морнарички потпоручник, али као имитатор имали бисте успешну каријеру. Да не знам да сте Ви говорили, заклео бих се да говори Његово Величанство Краљ Петар Други Карађорђевић.

(Погледа ѓрема Мирковићу)

Пре ове изјаве пуштати маршеве и сличну музику. Јесу ли постављени звучници?

КНЕЖЕВИЋ: Свуда где сте наредили – код Народног позоришта, испред Државне скупштине, на Славији...

МИРКОВИЋ: У свим већим градовима спремне су групе које ће подићи народ после Краљевог “саопштења”. Најтеже ће бити овде, у Београду. Али са тим смо рачунали. Ко ће сачекати ОНОГА?

СИМОВИЋ: Та “ча” припада мени.

ЗАПРЕЖИЋ КРАЈ БРЕЖИЦА

Кнез Павле Карађорђевић разгледа књиѓу рејродукија. Улази Поморишац.

ПОМОРИШАЦ: Ваше Височанство...

ПАВЛЕ: Пилатови изасланици су већ стигли? Ко је од њих дошао, Поморишац?

ПОМОРИШАЦ: Командант Армије у Загребу, ѓенерал Петар Недељковић и војни свештеник Милутин Арсић.

ПАВЛЕ: Ваљда би све требало да иде уз благослов Свевишњег... Пустите их.

ПОМОРИШАЦ: Ако ми дозволите, Ваше Височанство са задовољством ћу их вратити.

КНЕЗ ПАВЛЕ: После ових дошли би следећи Пилатови гласници... И следећи... И следећи... Дошло је време да

се лакоћа обмањивања сматра доказом државничке вештине.... Нека уђу.

ПОМОРИШАЦ: Ваше Височанство, бићу пред вратима... Буде ли требало.

Поморишац љрођустии Недељковића и Арсића. Изађе.

НЕДЕЉКОВИЋ: Ваше Височанство...

АРСИЋ: Помоз Бог, Ваше Височанство.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Бог нам свима помогао, оче!
(*Погледа књиђу рејродукција љред собом*)
Сигуран сам, оче, да Ви нисте били у Паризу... А Ви ђенерале Недељковићу?

НЕДЕЉКОВИЋ: Нисам, Ваше Височанство.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Грешка, ђенерале. Велика грешка. Један армијски ђенерал морао би да види Париз. Ако је Бог створио рај, почео је да га ствара у Паризу...

(*Арсић се љрекрстии*)

... а где ће га завршити – одиста не знам. Требало би да одете. Рећи ћу Вам то једноставније: највећа пијаца културе навелико... Погледајте ову репродукцију... Генијални Теодор Жерико “Медузин сплав”! Све је овде: Микеланђело, Гверчини, Гроа, Придон... Када видите ову слику, морате размишљати о мисији уметника ... Ово је могао да наслика само неко кога је Бог послао на Земљу да обави своју мисију! Ја чврсто верујем да свако на овој планети има своју мисију! Нису важне њене димензије, већ њено часно испуњење... И ви сте, са оцем Милутином, у некој “мисији”, ђенерале Недељковић?

НЕДЕЉКОВИЋ: Ваше Височанство.... Председник владе ђенерал Симовић издао је заповест да Вас вратимо у ...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ко..?

НЕДЕЉКОВИЋ: Председник Југословенске владе, армијски ђенерал Душан Симовић.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Тренутак, ђенерале... Ја сам јуче кренуо из Београда... Председник владе био је Драгиша Цветковић.

НЕДЕЉКОВИЋ: Ђенерал Симовић је изабран за председника током ноћи....

- КНЕЗ ПАВЛЕ: Па, то су по мене дошли завереници! Ви, Недељковићу и Ви оче Милутине учествујете у свргавању владе? Извршавате наређење ђенерала који је ударом постао председник владе! Шта ће бити ако се то покаже неуспешним? Знате каква је судбина завереника када пуч не успе. Наша историја је пуна таквих примера. Вама је, ваљда, ђенерале, јасно, да ја не морам да се повинујем наређењу ђенерала Симовића?
- НЕДЕЉКОВИЋ: Армијски ђенерал Душан Симовић само је проследио наређење које је издао Његово Краљевско Величанство.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Ја сам Петров намесник. Он не може да издаје таква наређења до пунолетства.
- НЕДЕЉКОВИЋ: Краљ се јутрос прогласио пунолетним.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Ђенерале Недељковићу, сматрам Вас часним човеком. У чему то учествујете? Извршавате наређења заверенички изабраног председника владе и малолетног краља, који себе ПРОГЛАШАВА пунолетним. Каква је то шарада, мој ђенерале? Ви идете испред свог времена!
(Повуче *џајпан* и *џојџово истџоџ ирџенуијка* уђе *Поморишац*)
Мој капут.
(*Поморишац* *изађе*)
Из Загреба ћемо у Београд, је ли тако? То је добро због моје породице, али шта ће Срби? Шта ће с њима бити?
- АРСИЋ: Височанство, ми смо у рату.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Ви, оче, знате нешто што ја не знам. Ко нам је објавио рат?
- АРСИЋ: Немири су у целој земљи.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Немири су у целом свету. Ваш долазак је можда одређен мојом судбином. Божји прст, оче Милутине.
- АРСИЋ: Много је великих људи и у прошлим ратовима подлегло својој судбини. Ако су Ваша дела политички исправна и корисна по народ, Ви ћете једног дана бити велики човек, што ће народ и историја памтити.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Оче Милутине, верујете ли Ви да ми је стало да историја о мени пише хвалоспеве, ако страда мој народ?

Поморишац уђе са кајуџом. Придржи ља Кнезу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Можемо ђенерале Недељковићу. Био сам сигуран да ће се појавити неко од Симовићевих или Мирковићевих. Нисам фаталиста, али то сам предосећао.

НЕДЕЉКОВИЋ: Ваше Височанство, ја сам положио заклетву Краљу и Отаџбини и као војник само извршавам наређења.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ђенерале Недељковићу, колико ја ценим, још колико сутра положићете *нову* заклетву *новом* краљу.

(Павле љогледа кроз љрозор)

Видите ли Поморишац? Камион пун војника! Пред полазак овамо, Београдом су кружиле вести да ће бити извршен атентат на воз. Зато се железничка претходница, ваљда, онако споро крета. Београд се “плашио” да ми се нешто не догоди, па ме је “штитио”. Штити ме и сада – исуканим бајонетима. Пун камион војника са бајонетима на пушкама. То треба ценити, Поморишац... Слутим да се више нећемо видети, Поморишац.

Он исљружи руку да се рукује. Поморишац сїане мирно, салуїира и онда исљружи руку.

ПОМОРИШАЦ: За мене је била част, Ваше Височанство.

Павле изађе.

ПОМОРИШАЦ: Збогом... мој Кнеже!

БЕЛИ ДВОР

Александар без куцања улази у сїаваћу собу. Олѓа је у сїаваћници. Чейком рашчешљава косу. Изненађено се окрене кад Александар хруїи и љросїорију.

КЊЕГИЊА

ОЛГА:

Мораћу да поразговарам са твојим професорима. Нису те научили да куцаш при уласку у спаваћу собу својих родитеља.

АЛЕКСАНДАР: Мама, дођите овамо.

Приђе њрозору и њовуче завесу. Не њомерајући се Олџа смирено каже:

ОЛГА: Не, док се не извиниш за невоспитан улазак.

АЛЕКСАНДАР: Војска је заузела Двор.

ОЛГА: Александре! Гарда је обезбеђивала Бели двор од када смо га подигли.

АЛЕКСАНДАР: Ово није обезбеђивање. Ово је опсада. Гардисти и војници под ратном спремом налазе се свуда око Двора, али и у холу. То никада до сада није било! Дођите да погледате!

Олџа њриђе њрозору.

ОЛГА: Шта се ово догађа?!
(Приђе њелефону и њочне да окреће бројчаник)

АЛЕКСАНДАР: Кога зовете?

ОЛГА: Петра!

АЛЕКСАНДАР: Петар нема појма шта се дешава. Ништа му није јасно. Возио сам јутрос са њим ауто по дворским стазама... Запањила га је гарда. Сви су окренути према Двору са оружјем испред себе. А онда смо преко радија чули како Петар себе проглашава пунолетним и преузима власт у земљи као Краљ. Рекао ми је: “Пази, тамо говорим а ја сам овде!” Он нема појма ни о чему, осим што га је јутрос ђенерал Косић подигао из постеље и одвео да изврши смотру Гардијске јединице.

ОЛГА: Госпoде Боже! Па то је лудило! Да је бар Павле овде!

АЛЕКСАНДАР: Али није! Он је на Брду, одмара се, док се у Београду догађа војни пуч!

ОЛГА: Какав војни пуч! О чему ти то тако цинично?

АЛЕКСАНДАР: А како би се могла назвати ситуацију у којој се војска налази свуда околo и у Белом двору?

ВОЈНА КОМАНДА

За великим сѡолом седе Павле и Симовић. Мајор Кнежевић сѡоји са сѡиране. У ѡросѡорију осиноо ѓруне Мирковић. Он не ѡоздравља салуѡцрањем, као што би било нормално будући да је ѡу Кнез, већ само надмено климне ѓлавом.

- МИРКОВИЋ: Добро јутро, господо. Да завршимо, чекају ме велике обавезе.
- СИМОВИЋ: Ваше Височанство, данас се наш Краљ Петар Други Карађорђевић прогласио пунолетним и преузео вођење земље. Влада Драгише Цветковића је збачена. Страначки представници су изабрали нову, чији сам ја председник. Молим Вас да потпишете документ о абдикацији на место намесника Краља Петра Другог Карађорђевића. Намесници Станковић и Петровић то су већ учили.
- МИРКОВИЋ: И обојица ухапшени!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Молим? Ухапсили сте чланове Намесништва? Господо, побогу, зашто?
- МИРКОВИЋ: Зато што је то тако влада одлучила. Немамо времена за губљење, потпишите абдикацију. Ви више немате обавеза, а нас чека велики посао.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Поступци ђенерала Мирковића ме апсолутно не изненађују. Већ три године тражи начин да смени намесништво. Опседнут је носталгичном идејом о славној прошлости наше војске која би требало да дође на власт. Дакле, то ме не чуди. Уопште, било шта да долази од ђенерала Мирковића, не може ме изненадити. Али... Ви сте ме зачудили, ђенерале Симовићу. Да ли сте спремни да преузмете пред српским народом, пред новом владом, а пре свега пред собом, огромну... огромну одговорност коју доноси чин војног пуча?
- СИМОВИЋ: Ја сам Вам скренуо пажњу Ваше Височанство да у војсци влада велико незадовољство због владине одлуке да се приђе пакту. Да није потписан Тројни пакт, не бих био принуђен да прихватим улогу председника владе.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Тројни пакт! Тројни пакт су потписали Цветковић и Мачек. Крунски савет је то једногласно прихватио. Нисам гласао јер сам знао да то народ неће прихватити. Тројни пакт је суштинска капитулација. Тврдили сте ми, Симовићу, да сте против савеза са Немачком. И ја Вам верујем. Али, како да верујем ђенералу Мирковићу који на писаћем столу држи потписану фотографију свог пријатеља Геринга?

- МИРКОВИЋ: Врло добро знате да ми војничка част никада не би дозволила капитулацију или предају.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Немојте о части, Мирковићу. Оно што је у овом тренутку овде “војничка част” већ сутра на овом истом месту може постати велика срамота. Немојте само о части. Кад нема друге, Србин потегне част.
- МИРКОВИЋ: Чиме се ми овде замајавамо! Пакт су потписали пре два дана Цветковић и Цинцар Марковић. И крај!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: То је тек почетак! Ви Мирковић изгледа да не разумете ствари. Крунски савет је прихватио потписивање посебног документа под условом да се добију и посебни уступци. И то је постигнуто. Све остало значило би рат! Министар рата је то јасно рекао: сваки сукоб са Немачком значио би наш пораз. Јутрошње демонстрације су почетак сукоба са Немачком.
- КНЕЖЕВИЋ: И Ви и Крунски савет и Ваша влада уплашили сте се Хитлера!

БЕЛИ ДВОР – СЕДНИЦА КРУНСКОГ САВЕТА

ЦИНЦАР

- МАРКОВИЋ: Озбиљност ситуације по нашу земљу никада није била већа него што је сада. Његово Височанство вам је пренело свој разговор са Адолфом Хитлером који инсистира на потписивању Тројног пакта. Његово Височанство је такође подвукло да је са Канцеларом Трећег Рајха постигао специјални споразум да Немци неће постављати територијалне захтеве у односу на Југославију, војска Осовине неће пролазити преко наше земље ...

МИЛАН

- АНТИЋ: Да ли је ситуација толико критична да нема друге него потписати Пакт?

ЦИНЦАР

- МАРКОВИЋ: Управо тако!

ФРАН

- КУЛОВЕЦ: Словенија је онда за хитно потписивање Пакта,

јер у супротном она би била прво подручје које би напала Немачка.

ВЛАТКО
МАЧЕК:

И ја сам за потписивање. После Словеније на ред би дошла моја Хрватска. Да ли одбијање Пакта значи рат са Немачком?

ЦИНЦАР
МАРКОВИЋ:

Значи!

ВЛАТКО
МАЧЕК:

Господине ђенерале какве су наше могућности за рат са Немачком?

ЂЕНЕРАЛ
ПЕШИЋ:

Ако избије рат јасно је да ће Немци брзо овладати читавим севером земље; заузеће дунавску и савску низију и три највећа града: Љубљану, Загреб и Београд. Војска ће морати да се повуче у планине Босне, где ће моћи да издржи око шест недеља. После тога више нећемо имати ни хране, ни муниције и мораћемо да капитулирамо.

РАДЕНКО
СТАНКОВИЋ:
ЂЕНЕРАЛ
ПЕШИЋ:

Ми можемо да уђемо у рат макар симболично!

Ја сам стари војник али још нисам чуо за симболичан рат. Шта је то?

РАДЕНКО
СТАНКОВИЋ:

Онда бисмо морали да пронађемо свог Де Гола! А краљ и влада могу да се са 100.000 војника пробију за Грчку.

ДРАГИША
ЦВЕТКОВИЋ:

То је себично гледиште! Ми ћемо спасти своју кожу, а народ ћемо оставити на милост и немилост немачким и италијанским окупаторима. Молим вас... Немамо времена за губљење. Ситуација је јасна и молим да се гласа. Ко је за прихватање потписивања Пакта са силама Осовине?

Последице, један за другим, сви чланови Крунског савета подижу руке.

ДРАГИША
ЦВЕТКОВИЋ:

Видим да противних нема...

(Зајим се окренуо се према Павлу)

Ваше Краљевско Височанство...? Како се Ви изјашњавате Ваше...?

- КНЕЗ ПАВЛЕ:** Ја сам уздржан. Господо чланови Крунског савета потписивање Пакта наш народ неће прихватити. То значи рат. Ја имам своју савест и не смем да водим свој народ у рат кад у самом почетку знам да би нас водио у сигурну пропаст.
- КНЕЖЕВИЋ:** Да ..! И Ви и Крунски савет и Ваша влада уплашили сте се Хитлера!
- КНЕЗ ПАВЛЕ:** Ја имам своју савест и не смем да водим свој народ у рат кад у самом почетку знам да би нас водио у сигурну пропаст. Мени се никако не може приписати страх од Хитлера и некакав кукавичлук. Постигао сам договор о потпуном територијалном интегритету и потпуној неутралности! Ми смо матирали Хитлера! Једини у Европи!
- КНЕЖЕВИЋ:** Хитлер је луд! Погазио би све што је рекао или потписао.
- КНЕЗ ПАВЛЕ:** Мајоре Кнежевићу, мислите ли да ја не знам да иза овог пуча стојите Ви и Ваш брат који је идејни творац побуне? Што се тиче Хитлера, ја сам разговарао са њим. Разговарао бих и са црним ђаволом да спасем свој народ. Ни приближно не можете имати лоше мишљење о њему, колико ја имам! И зато смо предвидели, уколико би се било шта од овога пренебрегло с немачке стране, да влада позове на општи национални отпор без обзира колико је непријатељ у односу на нас надмоћнији. Рекли смо: Нећемо никада капитулирати.
- СИМОВИЋ:** Приступ Тројном пакту је издаја наших савезника! Кнеже!
- КНЕЗ ПАВЛЕ:** Којих савезника? Ми, ђенерале, немамо никакве савезнике? Хитлер је спреман да елиминише читаве људске расе. Прво је узео Аустрију и Чехословачку; у септембру 39. дивљачки је освојио Пољску. Неколико месеци касније кренуо је на остатак Европе. Норвешка је пала после 23 дана, Холандија после само 5 дана, Белгија за 18 дана и коначно Француска, чија је армија била највећа у Европи, за свега 35 дана. Велика Британија је код Денкерка морала да повуче 300.000 војника и остави све наоружање пред налетом Хитлерових јединица. Ни један војсковођа у историји није за

тако кратко време успео да оствари такав успех. Ако мислите да му се дивим, варате се. Згрожен сам Хитлеровим дивљаштвом. За њега је нормално да милиони људи, који су по његовом људске подврсте, страдају ради остварења личног циља. После пада Француске, која је како тако помагала земље источне Европе, ми смо остали без савезника. И сада Ви мени говорите о савезницима.

Мирковић заустји нешто да каже, али га Павле љокрећом руке заустјави.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Око нас су државе које су приступиле Немачкој: Бугарска, Мађарска, Италија и Румунија, потпуно распарчана: део Трансилваније предат је Мађарској, део Добруце узели су Бугари, а Стаљину је поклоњена Бесарабија и Северна Буковина. И тако смо ми, мали и невидљиви ЈЕДИНА слободна земља Европе. При том Хитлер има 220 дивизија и огромно наоружање. Ми немамо ништа. Тачније, имамо застарелу војску и превазиђено наоружање. Имамо милион људи под оружјем, 28 пешадијских и три коњичке дивизије, два батаљона са 100 тенкова. Наша опрема више припада времену балканских ратова него овом добу. А кретање наше војске зависи од мобилизације 900.000 коња, волова и мазги. Који узгред буди речено нису мобилисани.

МИРКОВИЋ: Наш народ је традиционално ратнички. Он неће дозволити...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Наш народ традиционално гине за своје вође, а требало би да живи за себе! За себе, Мирковићу! Једино средство за очување наше државе, јединства и безбедности Југославије јесте вешта дипломатија. Моја визија је била братство Хрвата, Словенаца и Срба. Влада пре ове ваше то је покушавала да оствари.

МИРКОВИЋ: Прва Ваша грешка је била амнестирање Мачека и Корошца. Кнеже!

КНЕЗ ПАВЛЕ: И у томе је разлика између нас двојице. Ви сте заслепљени национализмом. Мачека и Корошеца не само да сам амнестирао него сам их поставио и у Регентски савет. Зашто? На тај начин сам Хр-

ватску и Словенију задржао у Југославији. Хрвати годинама бучно траже одвајање, а Словенија на други начин тражи исту ствар. Данашњим војним ударом ви сте згазили све досадашње напоре. Хитлер је тражио разлог да нападне Југославију. Ми смо му те разлоге стално измицали, Ви сте му их данас пружили на тањиру. Једино смо му ми стајали на путу за Русију. Погледајте ову карту. Југославија се налази на путу између Немачке и Русије. Између њих смо ми, чији се народи мрзе, а наша географија одређује редослед потеза.

Павле извуче налив њеро и крене да њојшине абдикацију, али засијане.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Јутрошњим пучем ушли смо у рат који смо већ изгубили. Шта ће бити на крају, то ће се тек видети.

МИРКОВИЋ: Грешите! Сви ће се у овој земљи супротставити немачкој ратној машинерији. Одлично познајем своју војску, своје официре... Наш народ!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Словенци неће ни прст померити да се супротставе Хитлеру. А они су НАШ народ! Хрвати ће га дочекати са одушевљењем, јер је то начин да се одвоје од Југославије. И Хрвати су НАШ народ! Синоћ сам у Загребу одабрао од два зла мање: покушао сам да наговорим Мачека и остале хрватске министре да прихвате Вашу владу, Симиновићу. Нису ни прихватили, нити су одбили. При том у војсци Хрвати ће изазвати расуло. Наш МОДУС ВИБЕНДИ, понављам поново, била је неутралност. Турска је пронашла тај модус вибенди. То је требало и ми да урадимо. Уместо мудрог решења, ми смо се определили за решење које води у пропаст.

СИМОВИЋ: Народ који је прошле ноћи и јутрос изашао на улице да изрази своје негодовање и своју жељу да се супротстави милитаристичкој махнитости Хитлера, нико није могао да заустави.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ђенерале Симиновићу, ја нисам био на Војној академији, нити ми је жеља била да било када будем на власти, али знам да после Перикла, када се античка демократија распала, после последње Сократове чаше, историја човечанства има безброј

примера како се масом може да манипулише. Набројаћу вам само неке: Спартак, Рим, Француска револуција, Октобарска револуција и коначно ова најужаснија Хитлерова манипулација масама. Маса је довољно само покренути и онда их усмеравати у жељеном правцу. Маса о којој говорите, господине ђенерале срамно је обманута. Најбруталнија ЛАЖ, коју човек може да замисли, подметнута је нашем народу као истина: да сам ја потписао тројни пакт!

МИРКОВИЋ: Не дозвољавам....

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нико Вас није питао да ли нешто дозвољавате или не дозвољавате. Народу сте подметнули лаж да ће лако победити немачку ратну машинерију. Лаж сте подметнули ви, или комунисти, или и ви и комунисти! Која је цена те срамне обмане: сто хиљада мртвих, милион или милион и по, ђенерале Симовићу? Можете ли да живите са том страшном истином да сте на губилиште послали стотине хиљада људи?

СИМОВИЋ: Народ има право на слободу?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ко то спори? Али, народ има право на живот. Колико ће недужних у нашој земљи да страда док се не докаже да нисте у праву.

МИРКОВИЋ: Ми смо сигурни да ће херојска традиција наших људи однетити победу над германским милитаризмом. Ми ћемо их овде зауставити. Сви ћемо изгинути, али нашу земљу не дамо. Ми смо лојални нашој Отаџбини.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Претерана лојалност је близу издаји. Рекли су то још стари Грци. А оно што ви изговарате, то је патетика, ђенерале Мирковићу, за потпиривање жишке патриотизма у народу који вам верује. А лако је преварити оне који вам верују. Када буде дошло до тренутка бити ил' не бити, вас неће бити. Нестаћете из ове земље, а народ ће остати препуштен сам себи или спретним битангама.

Наљлим љокрејом љојћиише абдикацију. Зајворити кожну фасциклу. Држећи шаке на зајвореном докуменћу љољледа Симовића.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Шта би се догодило ђенерале Симовићу, да нисам потписао абдикацију?

КНЕЖЕВИЋ: Ја ћу да Вам кажем. Да нисте потписали – ми бисмо Вас стрељали. Доле, у дворишту Војне команде постројен је вод за стрељање! Ја бих Вам пуцао у потиљак.

Зајрејашћен Павле њоново дође до њрозора. На њују му се нађе Мирковић. Тренућак се зледају.

МИРКОВИЋ: Извините, Ваше Височанство.

Помери се корак у сѡрану. Павле њриђе њрозору и загледа се некуд у даљину.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Страшна времена долазе по овај народ када ниткови почињу да га воде. Ноћ за нама... нажалост, задуго ће остати над Југославијом.

Окрене се и изађе.

СПАВАЋА СОБА У БЕЛОМ ДВОРУ

Олја сѡји на средини собе, досѡјансѡвена у ѡрагедији која је задесила њену ѡпородицу. Кофери су скоро ѡићуно нађуњени. Улази Павле. Олја му се баци у загрљај.

КНЕГИЊА

ОЛГА: Павле!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Како су деца?

ОЛГА: Све је у реду.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ти..? Олга, одлазимо одмах! Прогнани смо. Идемо у егзил.

Олја ѡкаже на кофере.

ОЛГА: То сам очекивала? Прегураћемо, Павле. Важно је да сачувамо породицу... Боже, колико си ми недостајао. Покушавала сам да те телефоном добијем у Загребу. Без успеха.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Побринули су се да до мене ништа не допре, осим онога што су пучисти сматрали да треба да имам као обавештење.

ОЛГА: Маса на улици целог дана виче “Боље рат него пакт!” “Боље гроб, него роб!”.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Велике земље очекују да се Срби понашају у складу са својом традицијом – да сваки постане јуначина!

ОЛГА: Павле, ти ту не можеш ништа да учиниш. Све си покушао и немаш себи шта да пребациш?
(*Ошвори враїа суседне ѿросїорије*)
Недостајаће ми мој порцулан...

КНЕЗ ПАВЛЕ: (*Заѳрли је*)
Купићемо нов.

ОЛГА: То неће бити овај.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Онда ћемо се вратити по овај.

ОЛГА: Павле, ми више никада нећемо доћи овде. Мислим да за нас долазе зла времена. И за нас и за српски народ.

Олѳа му ѿридржи да обуче бели мундир.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Зашто бело, Олга?

ОЛГА: Не дозвољавам да одавде одемо као поражени! Ја сам се удала за тебе из љубави. Ми нисмо у браку зато што је то из политичких разлога одговарало Југославији и Грчкој. Било је записано, међу звездама, да се сретнемо на балу код Зије Вернер. Били смо предодређени једно за друго. Никада нисмо желели власт...

(*Закојчава дуѳмеїа на Павловом мундиру*)

Радио си у корист југословенског народа. Историја ће рећи ко те је изиграо. Али, ако већ мораш да одеш – отићи ћеш достојанствено, усправно, онако како живиш.

(*Дошера ордење на Павловим ѳрудима, ешарїу и Карађорђеву звезду*)

Уосталом, бело ти лепо стоји.

ХОЛ БЕЛОГ ДВОРА

На врху сїеїенишиїа ѿјављују се Кнез Павле у белој униформи и Књеѳиња Олѳа. Иза њих Александар, који за руку држи Јелисаветицу и Никола. Лаѳано силазе низ сїеїеницие. Када се Кнез Павле и Књеѳиња Олѳа нађу на дну сїеїенишиїа из кабинеїа, чија се враїа нађло ошварају, излази Краљ Пеїар Друѳи Карађорђевић. Засїане ужаснуї. На ивици ѿлача. Приђе Павлу.

КРАЉ ПЕТАР: Хоћу са вама! Нећу да останем овде.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Петре, немаш избора! Ти си сада Краљ ове земље и мораш се понашати у скалду са тим што јеси. Једва сам чекао да постанеш пунолетан да бих се

ослободио ове дужности. Али, другачије сам замишљао твој долазак на престо.

КРАЉ ПЕТАР: Не знам шта да радим?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Неколико савета добро ће ти доћи. Не веруј никоме! Симовић, Мирковић и браћа Кнежевић ће инсистирати да се придружиш новој влади и да јој даш пуну подршку, да постанеш њихов штит у преузимању власти у земљи.

КРАЉ ПЕТАР: Ја ћу то да одбијем.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Поступиће као са твојом јутрошњом “изјавом”. Фалсификоваће твоје речи, рећи ће да си рекао оно што ниси ни помислио да кажеш, а тебе ће држати далеко од народа. Најгоре од свега је што ће Хитлер наредити напад на Југославију. Наша земља је добар пут према Грчкој, Турској, а одатле ка Русији. Русија ти не може да помогне, јер не може да помогне ни себи. Ја верујем у Енглеze. Ми ћемо из Грчке у Енглеску и ја ћу све учинити да ти оданде помогнем. За Енглеze ми смо важна стратешка тачка. Ово што се догодило јутрос код нас, неће одобрити ни Идин, ни Черчил, ни њихов парламент.

КРАЉ ПЕТАР: Како ћу без вас?

ОЛГА: *(С најором савлађује сузе)*
То је судбина Карађорђевића – мораш да будеш јак.

КРАЉ ПЕТАР: Идете у Грчку. Ако не одете у Енглеску, како ћу знати где ћете бити?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Увек ћемо бити са тобом...
(Одмакне се и салутира)
... Ваше Краљевско Величанство!

ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА У ТОПЧИДЕРУ

Официри-џарџиоци љносе кофере љрема возу, чији хук чујемо. На љерону се налазе Ид, која носи Јелисаветџу, Александар и Никола. Павле и Олђа разђоварају са Кембелом и Шоуном.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Сер Кембеле, нисам ни претпостављао да ћете наћи времена да дођете!

КЕМБЕЛ: Шоун и ја ни за шта на свету не бисмо то пропустили, Ваше Височанство.

ШОУН: Дошли смо, Сер Кембел у име Британске амбасаде у Београду, и ја као британски амбасадор у Каиру, да вам изразимо наше поштовање и да вам кажемо колико саучествујемо са вама у невољи која вам се догодила. Нанета вам је велика неправда.

КЕМБЕЛ: Ми смо детаљно обавестили нашу владу о свему што се догодило. Посебно о Вашем изгнанству. Очекујемо да ћете имати њену пуну подршку. Верујемо да ће Грчка доћи као Божји рај после свих овдашњих траума.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Не слутим ништа добро, сер Кембеле... Али, ваше присуство овде тумачимо као знак пријатељства од стране Енглеске. Могу само да вам се захвалим.

ОЛГА: Ви сте дивни људи и искрени пријатељи.

ШОУН: Срећан пут, Ваша Височанства.

Олга и Павле изађу. Чује се њисак локомотиве. Хук воза који одлази. Кембел и Шоун махну неколико њиња шеширима.

КЕМБЕЛ: Послаћу одмах телеграм Черчилу: “Његово Височанство је отпутовало. Лично смо се уверили у то.” Време је да напустимо вулканско гротло, Роналде. Ерупција је започела. Главни удар је веома близу.

ШОУН: Ја већ сутра одлазим за Каиро.

КЕМБЕЛ: Дакле, наше присуство свргнути намесник тумачи као знак пријатељства Енглеске. Сјајно! И наивно! Ипак он није био за политику. Иди је у праву. Запањео би се да је видео “пријатељско” британско посланство јутрос, док је путовао из Загреба. Колико се попило шампањца! Пиће се точило и сви смо честитали једни другима, јер се напорно радило да би се дошло до државног удара.
(Крену ка излазу)

И мени предстоји паковање кофера... За који дан Немци ће умарширати овамо и кренути према Грчкој, а Енглеској је интерес да брани Солун.

- ШОУН: Освајајући Југославију и Грчку, Немачка ће морати у то да уложи много напора, а то значи да ће током следећих месеци, у којима би иначе своје снаге морали да усредсреде на нас, усмерити овамо.
- КЕМБЕЛ: Према томе, јутрошњи државни удар је сјајна ствар. Исплатило се улагање сто хиљада фунти стерлинга у подмићивање овдашњих странака.
- ШОУН: Међу нама: Идн ми је поручио – “Настојте да олакшате одлазак Кнез Павла преко Грчке за Каиро. Не предлаже се, понављам – не! – да они дођу у Енглеску”. Зашто бих, иначе, био на овој станици од које ми се гади?
(Засићане на излазу из станице, још једном подиже шешир и махне према возу)
Симовић ће бити спасаца, а Кнезу намеснику свашта ће се натоварити.
- КЕМБЕЛ: Да... Али, за мене Кнез је ипак симпатичан интелектуалац.
- Обојица најусије станицу.*

САЛОН ЈЕЛЕНЕ ВЛАДИМИРОВНЕ У АТИНИ

Кнез Павле, Јелена и Олџа седе у фојељама. Између њих је мали сто на коме су шоље са чајем.

- ЈЕЛЕНА: Ко ме?!
КНЕЗ ПАВЛЕ: Јелена Владимировна ја и даље верујем Енглезима. Они ће нас извући из свега овога.
- ЈЕЛЕНА: Драги мој зете, Енглезима, Русима и Србима нити је веровао, нити верује, нити ће веровати било ко нормалан. Они једноставно нису равнодушни на лажи и подмићивање. Ви сте једини који полагете наду у њих. Не знам колико у Русе, али у Енглезе и Србе... Просто је невероватно како одбијате да видите ту заблуду.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Онда ту заблуду не види ни краљ Ђорђе. Данас сам разговарао са Његовим Величанством. Он се у потпуности слаже са мном: неутралност је била једина алтернатива која је могла да очува југословенску част и интегритет.

- ЈЕЛЕНА: Краљ Ђорђе! Краља Ђорђа више брине његова простата, због које устаје три пута у току ноћи, него сви југословенски и европски проблеми. Они су тамо негде...! А простата је овде! И ви сте овде јер сте као захвалност уместо престола добили пут у неизвесност.
- ОЛГА: Драга мамице, Павле је је успео оно што ни један владар у Европи није! Прекјучерашњим пучем, Павлу је онемогућено да часно спасе Југославију. Он није жртвовао свој народ.
- ЈЕЛЕНА: Али је зато жртвовао народ Грчке!
- ОЛГА: На шта мислите, маман?
- ЈЕЛЕНА: Грчка је одувек била пријатељ Југославије. Много пута се жртвовала за њу и сада када је требало да Југославија поднесе део жртве за грчки народ, твој супруг је кренуо линијом мањег отпора.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Мањег отпора! Да ли знате шта говорите, уз дужно поштовање! Хитлера сам покушао да одговорим од напада на Грчку. Рекао сам му да је Грчка мала земља и да му таква слава, после победе над великим земљама Европе, није потребна. Нарцисоидно се сложио са мном, али се сумануто држао тврдње да Енглезе мора да протера из Европе и да због тога Грчка мора бити освојена. Рекао сам му да је Грчка традиционално српски пријатељ и да Срби не могу да учествују у рату против Грчке. Уз то смо са краљевском грчком кућом преко Олге у рођачким везама. Знате ли шта ми је одговорио: “Нико од вас не захтева да учествујете у рату против Грка, већ да приђете Тројном пакту.”
- ЈЕЛЕНА: Грчка се не би предала тако лако.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Колико сати је потребно Хитлеровим авионима да буду над Атином? Идн и Черчил Балкан сматрају важном баријером британске одбране. Тренутно стање у Југославији је за Грчку права пропаст. То ће само убрзати поход Немачке на Балкан. Хитлеру се жури у Русију. Пуч у Југославији је срамна подвала како би на власт дошла војна хунта.

- ЈЕЛЕНА: Можда ћете мало плакати над својом судбином, драги зете.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Не над својом, већ над судбином мог народа. Видите, Јелена Владимировна, Идн је као министар спољних послова, још 1938. потписао акт о предаји Чехословачке Немачкој. Као да је она његово власништво. Вјечеслав Молотов, совјетски министар спољних послова, 1939. године учинио је исто, само је у питању била Пољска. Велики се играју судбинама малих народа. Енглези и Руси широм су отворили врата Европе Хитлеровој ратној машинерији, а њихови потписи су запечатали судбине чешког, пољског и јеврејског народа. Али, то се заборавило. Све се суновратило на мене. И управо због тога што нисам потписао Пакт са Немачком!
- ЈЕЛЕНА: А, ипак, верујете у Енглезе.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Једино они остају којима могу да верујем. Током месеца Идн ће доћи овамо. Веома је важно да се видим са Ентонијем. Мада ми Идн није наклоњен још из студентских дана. Никада нисам открио зашто.
- ЈЕЛЕНА: Сигурно сте се сукобљавали око неких сукања.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Ни говора! Никада! Јелена Владимировна молим Вас!
- ОЛГА: Ми бисмо најрадије у Енглеску. Али, ако не можемо тамо радо бисмо остали овде.
- ЈЕЛЕНА: О томе је требало мислити пре 27. марта. Мон Дие! Оно што ви намеравате и оно што се догађа две су различите ствари!
- ОЛГА: У ситуацији у којој смо се нашли пре две вечери нисмо могли да бирамо. Једноставно укрцали су нас у воз и довели до грчке границе. И ту је крај. Ако вас, маман, доведу до грчке границе, не можете ући у Швајцарску, већ само у Грчку. Очекивали смо да ми нешто значимо Грчкој, и Вама маман, као што Ви и Грчка значите нама.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Уколико нисам добро дошао са својом породицом, молим, ми ћемо отићи!
- ЈЕЛЕНА: Куда? Која ће држава хтети да вас прими? Ни једна! Само је Ђорђе био присиљен да то учини.

- ОЛГА: Био присиљен? Ко је инсистирао..?!
- ЈЕЛЕНА: Инсистирали су Енглези. Идн је захтевао од Ђорђа да будете овде – извесно време.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Претпостављам, упркос нашем интимном размимоилажењу, да је у њему преовладао државнички разум. Он неће признати нову југословенску владу. Осим тога, одавде је најједноставније отићи у Енглеску.
- ЈЕЛЕНА: Државама би требало да владају жене. Њихове процене су реалније. Да су у Тројански рат амазонке ступиле раније него што јесу, све би се завршило брже и другачије. Ваше заблуде су као стубови Пантенона, драги зете. Черчил је овластио Кембела да саопшти новој југословенској влади да ће је Британија признати.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Немогуће! Па, Кембел је био на станици. Испратио нас је при нашем поласку овамо.
- ЈЕЛЕНА: Толико о Вашој политичкој далековидости!

ТЕРАСА У ДВОРЦУ ЈЕЛЕНЕ ВЛАДИМИРОВНЕ –
ПЕРИФЕРИЈА АТИНЕ.

Олђа седи на ѿраси. Улази Павле.

- КНЕЗ ПАВЛЕ: Није имао времена да ме прими!
- ОЛГА: Молим..?!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Није имао времена да ме прими! Министар рата и спољних послова Велике Британије Ентони Идн није имао времена да ме прими!
- ОЛГА: Шта ти је рекао Краљ Ђорђе?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: О н ми је пренео Иднову поруку. Јелена Владимировна је очито била у праву!
- ОЛГА: Павле, заборави мамине речи. Увек јој је неко други крив.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Шта се то догодило са нама, Олга? Шта се догодило са цивилизованом Европом? Да ли су Немци, они Гетеови Немци? Бојим се да ће се “невреме” из Европе пренети на цео свет. Шта сам ти рекао за Хитлера?

- ОЛГА: Да је хистерик, скоројевић, фанатик, рушилачки дух. Укратко: геније лудила!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Како који дан пролази, у то сам све уверенији. Најужасније је што у њему немачки народ види спасиоца, Месију и слепо га следи.
- ОЛГА: Имали су рецесију, стотине хиљада људи без посла, а он им је понудио нов живот!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Уверен је да ће постати Господар света. Бојим се да се та параноидна идеја не обистини. Сећам се разговора који сам водио са једним обичним Немцем када смо били у Берлину. Рекао ми је: “Нико није мислио на нас. Мислио је само Фирер!” Казао сам му: “Да, али нисте слободни!” Насмејао ми се у лице. “Раније нисам имао ништа и моји су гладовали. Сада имам продавницу кобасица, моја жена и деца једу свакога дана. О којој слободи Ви то говорите?!”
- ОЛГА: Богами ми се нећемо предати! Не могу они тако са нама. Не могу тек тако да нам окрену леђа... Морамо размислити мирне главе. Ко ТРЕБА да разговара са сер Мајклом Пелартом... Као амбасадор у Атини он може се обрати Његовом Величанству у Лондону... Господе..! Елим!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Да ли треба узнемиравати Елима?
- ОЛГА: Павле, ово је борба за опстанак наше породице. А за то ћу потегнути и господа Бога, а не само Елима Демидова!

ПРЕДСЕДНИЧКИ КАБИНЕТ.

Черчил нервозно шетња њућкајући ѿмомјус и исцјајући виски. Улази Ион машући лисциом харџије.

- ИДН: Стигао је телеграм из нашег посланства у Атини. Мајкл Пеларт има проблеме са Елимом Демидовим.
- ЧЕРЧИЛ: Ко је, дођавола, Елим... Демидов?
- ИДН: Рођак Павла Карађорђевића.
- ЧЕРЧИЛ: Да, присећам се... Дођавола и са Демидовим... Демидовим... Шта хоће?

- ИДН: Био је код Пеларта да објасни како је Кнез Павле Карађорђевић погођен тиме да је у немилости наше Краљевине и што ја, као министар спољних послова и рата, нисам нашао за сходно да га примим док сам боравио у Атини.
- ЧЕРЧИЛ: Заиста нечувено! Ха..! И, шта му је Пеларт одговорио?
- ИДН: Па, рекао му је, да уколико Карађорђевић није задовољан својим статусом, предлаже му да се директно обрати Лондону и да је зет војводе од Кента. То је најбоља препорука. Али ја пријатељство какво Демидов истиче, и како би истакао Кнез Павле Карађорђевић, видим само као сентиментално, а не и стварно.
- ЧЕРЧИЛ: Са тим Карађорђевићима треба нешто дефинитивно урадити... Мада им на одређени начин могамо бити захвални.
- ИДН: Разуме се. Захваљујући чињеници да је Кнез намесник потценио наше директне сугестије на балканској берзи, Винстоне, британске деонице добијају на вредности.
- ЧЕРЧИЛ: Онда ћемо се договорити око тих... Карађорђевића...
(Сија љиће себи и Идну)
Принц Пејси може да се сервира само уз скок.
- ИДН: Служба за специјалне операције на Балкану добро је одрадила посао.
(Наздраве)
Хитлер је одустао од инвазије на Грчку само да би блиц-кригом освојио Русију. Ништа није научио од Наполеона.
- ЧЕРЧИЛ: Да не би открио своје намере, молерица није припремио дивизије за руску зиму. То ће га скупо коштати.
- ИДН: Поготово уколико Југославија, Грчка и Турска САДА склопе савез, декоратер из Браунауа могао би бити заустављен на Балканском фронту. То би нама омогућило да се добро припремимо, а Немачка ће ослабити, јер се ни једна ни друга, ни трећа земља неће лако предати.

ЧЕРЧИЛ: Колико је предвиђено да је могући број жртава при нападу Немачке на Југославију?

ИДН: Ако се има у виду да ће Словенија и Хрватска са заставама дочекати нацисте, која десетина хиљада више или мање од једног милиона.

ЧЕРЧИЛ: То је прихватљива бројка. Сасвим прихватљива бројка. Можда није нај хуманије, али циљ оправдава средство. Судбине малих народа су да постепено нестану. То се догађало током историје наше цивилизације. А надам се да ће историја бити милостива према мени јер ја ћу је писати! Да видимо шта ћемо са Принцом.

ИДН: Колико ја познајем Павла, сигуран сам да иза потезања Демидова, стоји Павлова жена. Проблем је с тим руско-грчким варијантама да не умеју да стану! Не знају када је доста. Заиста морамо дефинитивно решити куда ћемо с тим Карађорђевићем. Није добро да је грчки краљ уз њега и зато га треба што је пре могуће – удаљити. Где их послати..?

Идн приђе великој картии светиа. Прстиом прелази преко картије, повлачећи ја од Ајине према јузу. Заусијави прси на Каиру.

ИДН: Каиро..?

ЧЕРЧИЛ: Данас је Каиро азил за политичке смутљивце и Јевреје. Одатле се бежи на све стране. А нећемо ваљда да нам Принц-намесник умакне!

Идн повлачи прси низ картиу. Набраја и после сваког назива погледа Черчила, који одречно одмахује главом.

ИДН: Либија?

ЧЕРЧИЛ: Било би нехумано предати га Италијанима.

ИДН: Судан..?

ЧЕРЧИЛ: Скоро две године сам као официр провео у Судану. Картум не би дошао у обзир. А уметности наклоњен полиглота тешко би се снашао у арапском, кушитском или нилотском наречју.

ИДН: Уганда..?

Черчил замисљено посмајра картиу.

- ЧЕРЧИЛ:: Принц Павле је уметничка душица. Морамо одабрати место где ће уживати у жарким заласцима сунца.
- Он сјусији љрсји на карјуу. Идн га љогледа изненађено.*
- ИДН: Ту..?
- ЧЕРЧИЛ:: *(Подигне чашу вискија љрема Идну)*
Ту!

САЛОН ЈЕЛЕНЕ ВЛАДИМИРОВНЕ

Олја заљањено зури у Павла. Јелена љријумфује.

- ОЛГА: Где?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Наиваши. Преко Каира у... Наиваши.
- ОЛГА: Побогу, Павле, где је ... Наиваши?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: У... Кенији.
- ОЛГА: У Кенији?! Не..! Не, Павле. Не могу нам то урадити.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Већ су то урадили. Имамо само шест сати да се спакујемо и кренемо за Каиро.
- ЈЕЛЕНА: Шта сте очекивали? Наполеона су послали на Свету Јелену. Луја Четрнаестог и Антоанету гилотинирали. Романове су зверски стрељали у кући Ипатијева!
- ОЛГА: По Вама, драга мамице, ми бисмо морали да будемо захвални Богу што нас депортују у Кенију.
- ЈЕЛЕНА: Кенија није пропаст света.
- ОЛГА: Није, али је његов крај.
- ЈЕЛЕНА: Слањем у Кенију ви сте амнестирани!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Од чега?
- ЈЕЛЕНА: Опрштено вам је ! Јесте ли видели енглеске новине, амерички “Њујорк Тајмс”...? Они одражавају ставове влада и стварају јавно мњење... Сви пишу против вас. По њима садашња влада и Краљ Петар Други су спасиоци земље.
- ОЛГА: Али, то није истина.
- ЈЕЛЕНА: Кога интересује истина? Рат је! Тренутна је истина она коју желе као истину велике земље. ТРЕНУТНА истина је да се ваша земља окренула

против вас, да се Британија окренула против вас, да су се, осим Ђорђа, који је сентименталан, сви окренули против вас. Али, вама то није било довољно – наставили сте одавде да водите сплетке, угрожавајући углед Грчке. То вам ја не могу да опростим. Можда Ђорђе да, али ја не!

ОЛГА: О чему Ви то говорите, мамице ? Какве сплетке? Ко то тврди?!

ЈЕЛЕНА: Југословенска влада. Зар мислите да се данас може било шта да сакрије? Прогнани сте и уместо да је заборавите, бар до неких бољих времена, ти покушаваш да телефонираш Петру. Павле шаље телеграм Мачеку. Јесте ли вас двоје свесни својих поступака?

ОЛГА: Наравно да сам покушала да телефонирам Петру! Он је тамо сам, несрећан и међу вуковима. Бри-нем за његово здравље.

ЈЕЛЕНА: Он је краљ! И нису му потребне телефонске дадиље!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Молим Вас, у телеграму Мачеку предложио сам да Шубашић дође овамо. Ми смо стари пријатељи. Желео сам да Шубашић утиче на Мачека...

ЈЕЛЕНА: Да утиче на Мачека који је био организатор атентата на Александра!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Мачек..?!

ЈЕЛЕНА: Требало је свим снагама да одбаците идеју да уђете у Намесништво. Требало је да се држите Британског музеја. На Мачека може да утиче само Адолф Хитлер! Не Павле Карађорђевић!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Желео сам да Мачек политику Хрватске усагласи са политиком нове српске владе! Мислио сам најбоље!

ЈЕЛЕНА: О томе ћете моћи да размишљате у Кенији.
(Зазвони телефон. Јелена подигне слушалицу)
Да?
(Слуша док се израз њеног лица мења. Лагано сјусићи слушалицу)

Јутрос у пет сати и петнаест минута Немци су бомбардовали Београд.

 ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА.

Чује се љисак локомотиве, клољарање воза који се зауставља. Улазе Карађорђевићи и Ид. У сусрећ им љође мајор Шарп. Иза њега војник са љушком. Шарп салуљира.

ШАРП: Мајор Шарп у служби Његовог величанства краља Велике Британије, на располагању Вашем Височанству. Дозволите да Вам пожелим добродошлицу у Неиваши.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Хвала... Чланови моје породице... Књегиња Олга, најстарији син Александар, млађи Никола и кћер Јелисавета... Дечја дадиља Ид.

Шарп љред сваким од чланова Карађорђевића салуљира. Олги и Јелисавети љољуби руку.

ШАРП: Част ми је..! Част ми је..! Част ми је..! Кола су испред станице.

ОЛГА: Мајоре, желим да видим што пре своју кућу и да са себе сперем ову прашину.

ШАРП: Вашу кућу, Височанство? О..! Вашу кућу! Ми слите на кућу несрећно преминулог лорда Ерола.

ОЛГА: Не знам ја да ли је он срећно или несрећно преминуо... Нити ме се тиче. Знам само да ми је потребно купатило. Колико нам треба до тамо?

ШАРП: Па, имајући у виду брзину кретања... око ... сати и по до два.

Војник односи кофере.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Дуго сте у Кенији, господине мајоре?

ШАРП: Ово је једанаеста година. Велика је то земља, а мало је нас Енглеза. Свега четрдесетак хиљада. Није овде лоше, Ваше Височанство... Кад се човек навикне... Опасне су само две ствари: водени коњи, који излазе из језера, и комарци зато што преносе маларију. Њих се треба клонити.

КНЕЗ ПАВЛЕ: А шта је ОВДЕ Ваша редовна служба?

ШАРП: Од данас 24 сата Вама на располагању. За мене је то посебна част. Није ово "на крају света". Добијам новине, истина са закашњењем, али добијам. У Најробију имамо телефонску линију са Лондоном...

АЛЕКСАНДАР: Колико има до Најробија?

ШАРП: Од Неивашиа стотинак километара... Понео сам вам новине... Старе су неколико дана, али има вести из Ваше земље. “Момбаса тајмс”. Излази у Најробију...

Покаже на шексӣ који Павле почне да чита. На његовом лицу појављује се ужас.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Потписана је капитулација. Симвовић и већи део владе побегао је из земље. Вероватно је са њима и Петар.

КУЋА ЛОРДА ЕРОЛА

Улазна вратӣа се широм отворарају и на њима се појављује Олга. Маше рукама расперујући прашину која вирила свуда око ње. Улази у кућу. Унутра је засирашујуће. Прљавишина на све стиране, испрећуран намештај – као да је прошао торнадо. За Олгом у кућу улазе остали.

ОЛГА: Где су нас то, побогу, послали!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Осериан на језеру Наиваши, Кенија!

ОЛГА: Молим Вас Ваш бајонет војниче.

ВОЈНИК Изволите, госпођо.

Држећи бајонет̄ као мач, Олга размахне по високом корову и брњау које је продрло кроз прозор.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Олга?!

ОЛГА: Одредили су да ОВО буде наша дом. Е, па БИЋЕ! Покушавају да нас униште, Павле. Ја им то нећу дозволити. Моја раздрагана мајка, уз поклик Моп Дие, вероватно би била задовољна.
(Олга снажно размахне бајонетом по шрци)
Ја нисам!

АЛЕКСАНДАР: Није чудно што је лорд Ерол умро ако је живео овде.

ШАРП: Убијен... Вероватно..! Претеривао је у обожавању туђих супруга.

ИД: Ваше Височанство, нема довољно посуђа ни постелине. Као да су кроз кућу пројахали дивљаци.

ОЛГА: Овде ништа не функционише. Хоћете ли живети у ужасу? Бога ми нећете! Нећу вам дозволити. До

вечерас ово место ће изгледати колико – толико пристојно. А ујутру ћемо наставити док не постане наш ДОМ! Којим ћемо се поносити.

Она засуче рукаве. Шарп јој љриђе са осмехом енглеског шармера милићарисћичког љићи.

ШАРП: Ваше Височанство, ја могу да доведем цео вод. Чету, ако зажелите.

ОЛГА: Нема потребе. Довољан је и овај војник, мајоре Шарп.

ШАРП: *(Војнику)*
Наређујем да погинеш од рада, иначе те шаљем на фронт. Хитлер намерава на Тобрук. Тамо идеш! Јасно?

Војник се разлљи љо кући, износи ћебад коју љресе, љомера ормане ићд...

ШАРП: Треба знати са војницима.

Извуче малену чљицицу и љом гледи своје бркове, али му не љада на љамљи да ради.

ТЕРАСА

На љросћраној љтераси љосћављен је сћо за којим седе Павле и деца обасјани месечином. Месећ је огроман, делује зајанђујуће близу. На сћолу је боца воде. Олга, на чуђење своје љородице, љослуже у кухињи. Иза ограде дворићићи види се брићански војник који иљића. Чују се звуци цунгле. Јелисављића са сћрахом ослућкује хук сове, негде сасвим у близини.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта је то?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Сова, душо. Птица која живи ноћу. И веома је мудра.

АЛЕКСАНДАР: Зашто лови мишеве када је мудра?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Морао би да знаш да постоји природна селекција. Јачи уништавају слабије.

АЛЕКСАНДАР: Значи, ми припадамо овој другој врсти, која треба да буде уништена.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нас нико неће уништити. Када прође ово време искушења, ми ћемо поново бити оно што јесмо. Али, без обзира у каквим се неприликама налазимо, ми смо увек Карађорђевићи!

АЛЕКСАНДАР: *(Покаже на брићанског војника)*
У ствари, ми смо затвореници!

КНЕЗ ПАВЛЕ: И пред Белим двором имали смо стражу.

АЛЕКСАНДАР: ОВО није Бели двор!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Није потребно да све подвргаваш саркастичним анализама. То делује раздражљиво и створиће од тебе незадовољног младог човека. А најстрашније што ти се може догодити јесте да будеш незадовољан собом.

АЛЕКСАНДАР: Јесте ли Ви задовољни собом?

Олџа улази носећи њослужавник са јелом. Сјусџи ља на сјо. Зайџим се враџи у куђу. Сви се заљледају у “јело”.

НИКИ: Шта је ОВО?

АЛЕКСАНДАР: Јело које кувају Књегиње, а познато је да књегиње никада нису училе да кувају. Мама на нама експериментише!

Из куће се враџи Олџа. Носи неколико свеђа у маленим њосудама, које сјусџи на сјо. Зайџали их. Свеђе љламињају.

ОЛГА: За ПРВУ вечеру у Осериану одлучила сам да САМА направим јело. Кајгана са кобасицама у Осериану једе се само уз свеђе. Да наздравимо овом дану.

(Подигне чашу са водом)

Е, па, вољени моји, за данашњи дан, за ово прво вече у Осерану, за 27 април...

(Засџиане и уџиљи се у Павла)

Господе Боже! Павле! Да ли је могуће да смо толико слуђени... Извини, душо. Срећан ти рођендан!

(Пољуби Павла)

КНЕЗ ПАВЛЕ: Потпуно сам заборавио!

ОЛГА: Ми нисмо смели. Опрости нам, душо.

(Окрене се деци и љодигне чашу са водом)

За најдивнијег човека на свету, за вашег оца! Живели!

ДЕЦА: Живели!

Олџа деци сјџа кајгану са јајима.

АЛЕКСАНДАР: Нисте ми одговорили?

КНЕЗ ПАВЛЕ: На шта?

АЛЕКСАНДАР: Да ли сте задовољни собом?

КНЕЗ ПАВЛЕ: А шта ти мислиш, Фиги?

ТЕРАСА

Павле излази на љерасу. Пред њим је љукло љросљрансљиво језера. Павле извуче циђарейу, кресне уљаљач, али бензина нема. Истљи љокрељ љонови неколико љуљи, али без усљеха. Онда се љред њеђовим љицем љојави Шарп који “кресне” свој уљаљач. Павле љринесе циђарейу љламену и заљали је љовукавши дубоко дим.

ШАРП: Добро јутро, Принче! Какво дивно јутро! Какав диван дан! Донеђу Вам сутра бензин. Тешко се набавља овај за упаљаче, али ја имам своје канале... Како сте спавали, Височанство

КНЕЗ ПАВЛЕ: Морам да се навикнем на душек и комарце, који се обрушавају целе нођи.

ШАРП: Да, они су несносни. Сомалијци имају некакву биљку, када се запали и тиња, комарцима нема ни трага. Набавиђу вам и то.

КНЕЗ ПАВЛЕ: А Ви? Рано сте стигли!

ШАРП: Спавао сам овде!? Просторија у дну куће је са спуштеном таваницом, али мени не смета. Сан је питање дисциплине. Војне дисциплине. Ја када легнем наредим себи: “Спавај и пробуди се у пола шест”. Кроз два минута ја спавам. Тачно у пола шест ја сам будан. Устајем. Никада се не излеђавам у постељи. То није добро! Десет минута радим лаке гимнастичке веђбе, бријање, јака црна кафа, – Ваша Ид, је л’ те, какво лепо име, кува је баш по мом укусу, и – ево ме овде!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Мајоре Шарп, а зашто Вас “ево овде”?

ШАРП: Принче! Веђ сам Вам рекао: 24 сата сам Вам на располагању. Могао сам да одем до касарне, али то би било против наређења које сам добио. А, и помислио сам, “Принц ће се јутрос суочити са првим искуствима. Не познаје околину – изгубиће се ако крене у шетњу. Наиђи ће на неког од домородаца. А шта они мисле и намеравају, никада се не зна. Донесете им слободу, а они вас сматрају за непријатеља. Ви не знате њихов језик, они не знају Ваш и како ћете се споразумети”? Помислио сам: можда ће Вам нестати и бензин и упаљач.

(Прсне у смех)

Ми смо ту да Вам помогнемо. Ваше је само да

затражите. Хуља од војника донела је новине.
(*Исїод мишке извуче новине које ђружи Павлу*)
Опет говоре о Вама.

КНЕЗ ПАВЛЕ: О мени?

ШАРП: О Вама и о Вашој породици. “Тајмс”! Други текст одозго. Пишу да сте побегли у Немачку или Мађарску!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Господе Боже! Имали краја лажима?

ШАРП: Да нисам овде, поред Вас, у Осериану, и да не видим језеро са нилским коњима, и да сам ово у новинама прочитао, и ја бих поверовао да сте у Немачкој или Мађарској. Али, Ви нисте! Ви сте у Осериану! Ако мене питате највећи лажови су новинари и политичари! Не треба им веровати ни реч.

Павле уђе у кућу. Шарї оде до војника.

ШАРП: Гувернер је наредио да га не испуштамо из вида. Где он, тамо и ти. Јеси ли разумео?

ВОЈНИК: Јесам, господине мајоре.

КАСАРНА

Шарї улази у канцеларију у којој се налазе њисаћи сїо, сїолица, орман, слика краља Џорџа и ѡелефон. Шарї окреће ручицу ѡелефона.

ШАРП: Дежурни, повежи ме са кабинетом Гувернера. Хало... Говори мајор Шарп, господине. Принц је стигао и урађено је све као што сте захтевали... Не, није задовољан. Посебно Принчева супруга... Слажем се, жене никада нису задовољне!... Разумео сам... Принчев статус је статус политичког затвореника коме је слобода кретања дозвољена као и сваком посетиоцу колоније. Али, под нашом присмотром... Однео сам му новине. Као информација то је довољно... Да... Мало је оних који читају “Тајмс” у Најробију. Оппростите што Вас прекидам, господине, али мислим да ће невоље по Принца и његове почети ако то дохвати “Момбаса тајмс”. А дохватиће... Оппростите, Принц захтева да им се уведе струја... У реду. Разумем... Свакако, бићете редовно обавештавани господине гувернеру...

Полако сїусїи слушалицу и задовољно се завали у сїолицу.

ТЕРАСА

Павле и Олга.

ОЛГА: Па...?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Олга чујеш ли ме? Пишу да смо пребегли у Немачку! “Тајмс”, Олга, пише да смо пребегли у Немачку или, можда, у Мађарску!

ОЛГА: Чула сам шта пишу! Могу да пишу што год хоће. Немој да сметнеш с ума да је у Енглеској део владе, који мора да оправда свој неуспех пред нападом немачке војске. Обећавали су да ће се жестоко супротставити Немцима. Уместо отпора, побегли су из земље. Сада морају Енглезима да објасне зашто је Југославија тако брзо капитулирала. Најједноставније је пребацити кривицу на тебе, а ти одавде не можеш да се супротставиш њиховим лажима. Ја тек очекујем жестоке нападе. Зашто су нас послали чак овамо? Обрати пажњу: из Југославије у Атину, из Атине у Каиро, из Каира у Кенију... Питање је куда ћемо одавде..? Све јужније и све даље од цивилизације! И ИСТИНЕ! Зашто, Павле? Зато да не можемо ништа да демантујемо!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Писаћу Џорџу...

ОЛГА: Што год буде Џорџ рекао, штампа ће надувати као сумњиву чињеницу. Он јесте Војвода од Кента, али је и муж моје сестре. Нормално је да покушава да те “оправда”. Шта ће вредети његова објашњења да си невин у односу на тврдње Симиовића и Живковића? Ништа! Мислиш ли да Идн и Черчил не знају где смо? Тај проблем ми одавде не можемо да решимо.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Шта да радимо, Олга? Затрпани смо невољама са свих страна.

ОЛГА: Знаш ли шта је наша стварна невоља? Филтер за хидрофор. Мора нам се увести струја да не бисмо бауљали по мраку. Дошао нам је кувар. Шарп каже да он говори само... схвашили. Господе, шта је то схвашили? Како ћу се споразумети са њим? Павле, коначно, ја ћу полудети. Он не разуме мене, ја не разумем схвашили. Љубазно се смеје и

повавља: “Ја, мам!” “Ја, мам!” Ко зна шта то значи на његовом схвахилију?! Ид зна само енглески. Овде је гомила “полиглота” који се међусобно не разумеју.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Шарп је обећао да ћемо данас добити струју.

ОЛГА: Сјајно. Можда ћу када добијемо струју проговорити схвахили!

Иза сцене се зачује звук аутомобилског мотора и раздражано џрубљење. Мотор аутомобила престаје да ради.

ОЛГА: Ко је то...?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Могуће преводилац за схвахили. Можда ћемо данас, ипак, ручати!

Иза куће се појави војник. Из куће све троје деце журну на терасу. Улази Маршал. Широко се насмеје када угледа Олгу и Павла.

МАРШАЛ: Па то је цео одбор за дочек! Дobar дан. Чули смо да имамо нове суседе и ја сам дошао да вас поздравим као претходница Маршалових. Ко су Маршалови? Најлуђа породица коју ћете упознати у животу. С оне стране језера имам фарму кафе, жену... Али добри Бог није мислио да је то доста, него ми је на леђа натоварио и четворо несносне деце.

Павле уситане и ситне Маршалу шаку.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Принц Павле Карађорђевић.

МАРШАЛ: Прави принц?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Колико се то може бити. Моја супруга Принцеза Олга и наша деца, Александар, Никола и Јелисавета.

ОЛГА: Изволите, молим Вас... Стигли смо пре три дана... И свуда је страشان неред.

МАРШАЛ: Код нас је СТАЛНО страشان неред!
(*Све време се заразно смеје. Поседају*)

ОЛГА: Затекли смо хаос. Покушавамо да се снађемо.

МАРШАЛ: Молим Вас да се не извињавате. У овој земљи се нико никоме ни за шта не извињава, јер свуда влада паклени хаос. Требаће Вам времена да се навикнете. Одакле долазите?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Из Југославије?

- МАРШАЛ: Југославије..? А..! Југославије! Читао сам нешто у “Момбаса тајмсу”... Да нисмо дошли, никада Кенијци не би добили “Момбаса тајмс”. Човек би рекао да је то неправда што су Британци поробили Кенију. Али није тако. Енглези су у ову земљу донели цивилизацију. Истина је да је колонијална власт експроприсала око три милиона хектара земље Банту-Црнаца, али чему је та земља служила пре тога? Ничему! Пустара, џунгла...! Ми смо оплеменили тих три милиона хектара. Од рада на мојој фарми живи стотинак породица. Живи пристојно. Боље него да су у колибама од блата. Како се навикавате на Осериан?
- ОЛГА: Тешко, али човек се навикне на све... Чудо је да се кућа није срушила.
- МАРШАЛ: Слушајте, са супротне стране језера налази се Пристонова кућа. Пространа је... Приземље и спрат, зашто је не погледате. Најамнина не може бити већа од ове коју сада плаћате. Знате, ни у Пристоновој кући нема ко да живи.
- ОЛГА: Да ли сте за чај?
- МАРШАЛ: Па... да...
- ОЛГА: Не знам какав ће бити, јер смо тек добили кувару који говори схвашили. А мени је тешко да изговорим и саму реч – схва-хи-ли.
- МАРШАЛ: То ћу ја да решим. Где је он? У кухињи? Не, немојте... Сам ћу то да средим.
(Изађе)
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Он је расположенији за нешто жешће од чаја. Нажалост немам више наше ракије.
- ОЛГА: Необичан човек. Веома весео...
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Па, делује симпатично.
- МАРШАЛ: (Враћу се смејући се)
Проблем је решен!
- ОЛГА: Како?
- МАРШАЛ: Знам само три речи схвашили али то је било довољно да схвати да сте Ви господарица велике земље, да имате огромну моћ над људима, нарочито над онима који говоре схвашили; и да му можете... хм... овај... својом чаролијом лишити га.. је л’ те...

Олџа и Павле су зајанџени.

ОЛГА: Неее!

МАРШАЛ: Негаоо! Кенијци су посебно осетљиви на мушкост. То би за њега била већа несрећа, него све што се догодило у вашој земљи.

КНЕЗ ПАВЛЕ: То што се догодило у нашој земљи, бојим се да ће се догодити у целом свету. Хитлер је освојио највећи део Европе. Буде ли заузео Русију повезаће се са Јапаном, Америка ће бити на удару и тада ће рат захватити цео свет.

МАРШАЛ: До нас неће доћи. Једном приликом, шврљајући планетом Господ Бог је свратио овде, видео шта је и како је и рекао: “Овај део Африке треба заборавити”.

ОЛГА: Откуда онда Ви овде?

МАРШАЛ: Наследио сам фарму. У време градње железничке пруга Момбаса – Викторијино језеро, мој отац је ту радио као инжењер. Било је то 1912-е. Како је овамо залутао сам Бог зна. Али је схватио да се са кафом може пристојно да живи. И то далеко од ратних трагедија које су харале Европом. Довео је мајку и мене... Било ми је 14 година и мислио сам да је цео свет мој. Моја жена каже: док нисам срео њу!

(Прсне у зрехоџан смех)

Морате нам доћи у посету.

СОБА

На ноћним сјочићима свејле ноћне лампе. Павле чииа, док Олџа џише дневник. Олџа и Павле су у џосјељи.

ОЛГА: Павле, шта мислиш о Маршалу?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ништа одређено... После једног сусрета не волим да доносим суд о било коме, а посебно не о човеку са којим ћемо се вероватно сретати.

ОЛГА: Слушај шта сам забележила...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Упорно водиш дневник.

ОЛГА: Заборавићемо... Када нам буде боље, заборавићемо како нам је било овде. А ја нећу ништа да заборавим. Хоћу свега да се сећам... Можда ће то

једнога дана послужити нашој деци. Како ће се Ники или Јелисавета кроз двадесет или тридесет година сећати ових дана?

КНЕЗ ПАВЛЕ: У праву си.

ОЛГА: Слушај шта сам написала...

(Олџа чииа)

“Данас нам је у посети био први гост у Осериану. Господин Маршал. Каже да има плантажу кафе и несносну децу. Дивно! Коначно, наша деца ће имати с ким да се друже. Делује као пријатан човек. Решио је велики проблем мог споразумевања са куваром...”

(Погледа Павла шерейски)

Мајка ми је говорила да сам рођена у постељници. По руском веровању тако се рађају вештице. Можда сам ја стварно у стању да јадном Схвалихилију... Колико да знаш!

КНЕЗ ПАВЛЕ: А да је одем да спавам у суседној соби?

ОЛГА: *(Загрли ља)*

Само се усуди.

Одложи дневник, угаси своју светиљку. Из мрака се чује Павлов џлас.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Олга, да ли је Маршал говорио истину?

Чује се њихов тиши смех.

ДЕЧЈА СОБА

На средини собе сїоји у Ф ѿдбочена енџлеска ѓувернанїа Ид. Са сїроџошћу и ѿрекором ѓледа у Јелисаветїу.

ИД: Не, не и не! Елизабет, принцеза не корача као патка.

(Све шїио ће изговарати, Ид ѿказује као “очи-гледно насїаву”)

Рамена морају бити уздигнута, леђа права, ход грациозан. Понављај себи: Ја сам лепа, ја сам привлачна, ја сам неодољива, ја сам шармантна, ја сам елегантна. Ја сам принцеза.

(Пошїио је све ѿказала ходајући кроз собу, заусїави се ѿред Јелисаветїом)

Изволи, сада ти!

Јелисавейџа почне да иде истиом “сџазом” за којом је корачала дадиља. Понавља покушавајући да имџиџира Ид.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја сам лепа, ја сам привлачна, ја сам неодољива, ја сам шар... шармантна, ја сам елегантна...
(Врџка се кроз џросџорију и џио делује комично, збоџ чеџа џрсне у смех)

ИД: Шта је ту смешно! Принџезе не ходају као патке.

ЈЕЛИСАВЕТА: Е, ја баш волим да ходам као патка!

ИД: Је ли? Е, онда ћеш вежбати док не почнеш да ходаш као принџеза.
(Сџави је џред себе и џовори са мноџо нежностџи)
Слушај ме Елизабет! Није цео свет Осеријан и језеро са нилском коњицом која излази из језера сваког поподнева тачно у шест сати. Свет је прелепа тајна коју ћеш волети да откриваш. Једног дана наћи ћеш се у Лондону, у Паризу, можда у Њујорку. И где год будеш била, бићеш принџеза. Људи ће гледати у тебе. Дивиће ти се јер ћеш бити прелепа.
(А онда џодиџне џлас разџорџађена)
И зато ми нећеш врлудати као патка. Изволите госпођице, принџезо, поново!

Енерџично џокаже Јелисавейџи са коџ месџа џреба да крене у џроменаду. Неџодујући Јелисавейџа крене џрема месџу које је џоказала Ид.

ЈЕЛИСАВЕТА: Зашто Фиги и Ники не уче да ходају?

ИД: Зато што су мушкарџи и принџеви. За принџеве није важно како корачају. Довољно је да су принџеви... Изволите принџезо, поново.

На враџиџима се џојављује Олџа.

ОЛГА: Идем у куповину у Наиваши. Хоћете ли са мном?

ЈЕЛИСАВЕТА: Да..!

ИД: Не!
(Јелисавейџа је џоџледа очајно)
У реду, али када се вратимо – настављамо.
(Изађу из џросџорије. Из ходника чује се дадиљин џлас)
Елизабет, не као патка!

ТЕРАСА

Олѡа је сїремна за куїовину. Павле седи за сїолом на ѿтераси.

ОЛГА: Сигурно нећеш с нама?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Радије не бих. Само ви идите. Написаћу писмо Цорцу.

Олѡа му махне ѿре неѡо шїїо са Ид и Јелисавеїом, у ѿраїїњи Шарїа, крене.

ШАРП: Кнеже, Вајлд је ту. Ако нешто затреба, само наредите.

Оду. Павле извуче лисїї харїїије и одврне налив ѿеро. Почиње да иши.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Драги мој Цорце, “Твоје писмо од 1. јула први је зрак сунца од марта. Речи не могу исказати шта смо обоје осећали или колико смо захвални за твоје непоколебљиво пријатељство и разумевање. Нећу чак ни покушати да ти опишем кроз шта смо све прошли ових последњих месеци, нити наше душевне патње што нас нису разумели и што су нас преко ноћи одбацили. Кратак и катастрофалан ратни поход до кога је дошло доказао је да је моја земља била неспособна да пружи отпор и да њен велики део није желео да се бори.”

ОБАЛА ЈЕЗЕРА

Павле и Олѡа шеїају обалом језера. Повремено се чују крици ѿїишца, ѿљусне вода у језеру, али не и ѿудски гласови. Једносїавно унаоколо их нема.

ОЛГА: Допада ми се кућа Пристонових. Овде смо комотнији.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нема много разлике, Олга. Трагичан затвор заменили смо за мало мање трагичан затвор. И даље ће стражарити енглески војник. И даље ће с нама бити Шарп. Зашто у Британској империји и у обе Америке нема једног јединог места близу неког цивилизованог центра, где бисмо могли да живимо да на никоме не сметамо. Зашто су морали да нас отерају у ову пусти њу? Нема цркве, апотекара, фризера, зубара? А са новцем кубуримо све више.

- ОЛГА: Али се зато чују звуци џунгле, ноћне птице, пљусак воде у језеру кад изроне водени коњи...
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Не разумем како нико не види истину!
- ОЛГА: Ми смо ОВДЕ зато што ВИДЕ истину. У данашњем писму Џорџ ти лепо пише да је Енглезима ишло у корист да те прогласе својим противником, јер ниси прихватио њихов захтев да се у Југославији отвори фронт; Немцима си се замерио, јер ниси прихватио њихове уцене, комунистима у земљи си се замерио; Симовићу и његовој влади сметао си јер ниси прихватао да војска преузме власт; Стаљину си се замерио јер би отварањем фронта на Балкану Немци на Русију кренули по цичи зими. Свима си се замерио, мили мој. И коначно, замерио си се мени. Поклањаш ми све мање пажње. Не дам да се повлачиш у себе. Меланхолијом...
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Олга, нисам меланхоличан. Очајан сам. Чини ми се да сам жив сахрањен испод своје прошлости. А читав мој живот и читава моја политичка активност сведоче да нисам против своје земље. И све што нам се догађа наставиће се, бојим се, у још горем смислу док у Лондону Симовић и камарила буду роварили против нас.
- ОЛГА: Нормално је да роваре. Како ће да објасне своју војничку неспособност и њихову лошу организацију војске у времену када си био намесник, ако сву кривицу не свале на тебе.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Али, ти исти људи водили су ту исту војску. Они су је увежбавали, не ја.
- ОЛГА: Павле, мој драги, наивни. Да ли они то негде кажу? Једина успешна офанзива генерала Симовића је ова у Лондону уперена против тебе.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Како објаснити Черчилу или Идну да нас власт не интересује, да ми овде живимо за дан када ћемо моћи да угледамо беле клифове енглеске обале.
- ОЛГА: Душо моја, Енглези су заборавили на нас. Превише су заузети нападом Хитлера на Грчку и Русију да би се сетили Павла Карађорђевића. Они су донели пресуду на коју немамо коме да се жалимо.

ВЕЊАК ПРЕД КУЋОМ ПРИСТОНОВИХ

Олџа држи оџледало и љодидже сламни шешир који намерава да сџави. Намришџи се и љриближи лице оџледалу. Не скида љоџлед док љриноси шаку седој длаци коју је уџледала. Намришџено је љосмаџира.

ОЛГА: Откуда ти ту? Шта жена треба да учини када открије своју прву седу влас?

Издвоји длаку у намери да је оџкине. Засџане. И сџорим љокреџиом је заџлади. Поџледа лице. Врховима љрсџиџу додидурује боре око очију. Схваџа да време чини своје. Горко се осмехне.

Долази Павле из шейње. Носи “букеџ” шибља из џунџле. На десейџак корачаџи иза њеџа, врлудаџуџи лево и десно, заџледаџуџи све и сваџџа, иде мајор Шарџ. Изџледа као залудан човек који не зна како да уџроџи време. Павле дође до Олџе и љружи јој “букеџ”

ОЛГА: Павле, где си набрао?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Набрао? Купио! Са друге стране језера париски продавац отворио је луксузну продавницу цвећа! Платио сам са неколико огреботина...

ОЛГА: Дивно је!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Истини за вољу има ту заслуге и мајора Шарпа. Говорио ми је где види цвет, који ја нисам видео док сам се пробијао кроз густиш.

ОЛГА: Павле... Малочас сам открила прву седу влас...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Сачувај је за мене...

Из куће бесно излази Александар, за којим иду Ники, и Јелисавеџа. Александар носи кофер. Сџреман је за љуџ.

АЛЕКСАНДАР: Не разумем и никада нећу разумети зашто ме шаљете у Пољопривредну школу! Шта ћу ја у Пољопривредној школи? Зар мислите да ћу се бавити узгајањем шећерне трске и кукуруза?

КНЕЗ ПАВЛЕ: О томе смо већ расправљали, Александре. Пољопривредна школа је једина која постоји у кругу од неколико стотина километара. Није добро да цео дан не радиш ништа; да само идеш у лов са мајором Шарпом. За који дан и Ники одлази у школу, која је такође далеко и не прави никакве циркусе.

АЛЕКСАНДАР: Пишите Џорџу, хоћу у британску авијацију. Војводи од Кента РАФ неће моћи да каже: Не!

КНЕЗ ПАВЛЕ: *(Пружи му руку)*
Обећавам ти да ћу писати.

Александар се рукује са оцем. Пољуби мајку, поздрави се са Никијем. Јелисаветиу рашичуја и оде са Шарјом, који му носи кофер.

ШАРП: Не брините. Пажљиво ћу да возим.
Шарј и Александар изађу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Не знам да ли сам му рекао све оно што отац треба да каже сину који одраста.

ОЛГА: Он зна колико га ти волиш, и ти знаш да он воли тебе. Биће Александар у реду.

КАНЦЕЛАРИЈА ВИНСТОНА ЧЕРЧИЛА

Кроз прозоре се види да најољу јада киша. У канцелари су Черчил и Идн. На оџромном столу налази са карша Евроје.

ЧЕРЧИЛ: Стаљин предлаже план да из Русије одвучемо 40 немачких дивизија. Ми имамо против себе у Либији, Норвешкој, Француској и Бенелуксу 44 дивизије.

ИДН: И ту не можемо ништа да изменимо.

ЧЕРЧИЛ: Можемо. Треба наговорити Америку да уђе у рат. Касније ћу позвати Харија.

ИДН: Рузвелт је слаткоречив, али не знам колико ће држати своја обећања. Питање је да ли је уопште склон идеји искрцавања на северу Француске у септембру идуће године?

ЧЕРЧИЛ: Биће, ако није. Али, одмах треба јавити и Стаљину да верујемо у велику снагу совјетске армије..

ИДН: Он ће нам одмах подметнути Тобрук.

ЧЕРЧИЛ: Био сам запањен када су ме обавестили да се Тобрук предао. Двадесет пет хиљада наших војника подигло је руке увис. Пораз је једно, а брука друго. Не могу да схватим зашто се Тобрук предао?! Тај пораз је преокренуо ситуацију на целом Медитерану. Ромел је напредовао 400 километара кроз пустињу и сада се ближи плодној долини Нила. Негативне последице ових догађаја још не могу да се сагледају. Морамо натерати Америку да се сучеле са Немцима на фронту.

У канцеларију улази Секретар.

СЕКРЕТАР: Господине Председниче, Војвода од Кента.

Војвода од Кента уђе. Черчил му љође у сурсеј.

ЧЕРЧИЛ: Хвала Вам што сте дошли, Ваше Височанство. Ентони и ја не знамо где су нам главе. Више смо са Немцима, Русима, Турцима него са самима собом... Пре него што пређемо на разговор зашто сам Вас замолио да дођете... Рекли сте да желите да разговарате са нама. Каква коинциденција. За шта сте: коњак или виски?

ВОЈВОДА
ОД КЕНТА

Коњак.

ЧЕРЧИЛ:

Онда, коњак!

(Сида љиђе)

Па, шта могу да учиним за Вас?

ВОЈВОДА
ОД КЕНТА:

Дошао сам да видим како да се помогне мом рођаку, Принцу Павлу Карађорђевићу.

ЧЕРЧИЛ:

Шта је с њим? Зар му је лоше у Кенији?

ВОЈВОДА
ОД КЕНТА:

Веома лоше. Његово стање је очајно. Желео би да живи са породицом макар и у малом стану, али негде у неком цивилизованом месту, а не у про-страној згради километрима удаљен од најближег облика цивилизације. Канада..? Америка..? Можда би требало разговарати са Рузвелтом. Он је увек био пријатељски расположен према Принцу Павлу.

ЧЕРЧИЛ:

Знате ли, драги мој Џорџе, ко је пријатељски расположен према Принцу Павлу, који се није показао пријатељски расположен према нама? Ентони и ја! Ми смо пријатељски расположени према Павлу Карађорђевићу.

Брзо усјане и љриђе љрозору. Развуче завесу љако да се види да љљушии киша.

ЧЕРЧИЛ:

Пљушти већ седамнаест дана. У Русији веје снег, као да је Господ Бог окренуо ведро и сипа без милости... Да..! Не разумем зашто је Павле Карађорђевић у очајном стању?! Побринули смо се да буде заштићен! Ни на који начин његов, и живот његове породице нису угрожени, као животи милиона породица широм Европе и Азије. ЈА бих се

врло радо мењао са њим. Не бих морао да бринем о очајном стању у коме су наше јединице које су заробили Немци. Изгубили смо у Африци 50.000 људи. У очајном стању су руске јединице, немачке јединице широм Русије. Температура је далеко испод нуле. И једни и други се смрзавају. Они су у очајном стању. Где нема снега, кише пљуште даноноћно. Дрво не може да се запали да би се било шта загрејало, а ваш принц је у пространом објекту, тропска температура...

ИДН: Ако то на њега делује депресивно, нека се склони у хладовину.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА: Ви, господине Идн, као министар иностраних послова, вулгаризујете стање у коме је мој рођак са својом породицом. Ваше министарство је одлучило да влада Његовог Величанства треба да плаћа закупнину за кућу у којој живи мој рођак.

ИДН: Зар влада на тај начин није указала одређену бригу за Вашег "уваженог" рођака и мог колегу са студија?

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА: Да не наслућујем цинизам у Вашем гласу помислио бих да сам дошао без разлога. Међутим, својим цинизмом Ви сте назначили да је кућа, у којој живи мој рођак, у извесном смислу затвор. Али и да Принц треба да се стара о њеном одржавању и плаћа своје трошкове живота. Принчева материјална ситуација је на ивици катастрофе. Забринут је за породицу.

ИДН: Колико ја имам информацију Ви сте код југословенске владе издејствовали да се Принцу упути апанажа.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА: На коју он има право.

ИДН: То нико не спори. Али у овим временима, за расправу је ко на шта има право. Знате, Ви ме помало чудите Височанство! Вероватно сте један од ретких Енглеза који је остао на страни Павла Карађорђевића... Покушавам да Вас разумем. Ожењени сте сестром његове супруге. Ваљда се зато толико заузимате.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА:

Обавестићу свог рођака да мора прихватити чињеницу да је затвореник Британије, којој је одувек био одан. Када је у питању новац, он је становник Британије, а пише ми, када намерава да оде до мора, постаје непријатељски странац који тамо не може, јер ко зна можда би могао послати сигнале... Јапанцима!

ИДН:

(Наљло усљане)

Извините, имам и друге обавезе...

(Изађе)

ЧЕРЧИЛ:

Ваше Височанство слободно можете јавити свом рођаку, чим се вратите са пута, да ћемо и Премијер и ја све учинити да се принчево стање у сваком погледу поправи.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА:

О каквом то путу говорите?

ЧЕРЧИЛ:

Ово је услуга коју тражим од Вас у име Империје... Ваше Височанство, генерал Рудолф Хес понудио је склапање Сепаратног мира између Немачке и наше Краљевине и захтевао је да Ви будете преговарач.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА:

Начуо сам да је Рудолф Хес у Тауеру већ неколико месеци! Да ли је то тачно?

ЧЕРЧИЛ:

Тако је. Још након њихове инвазије на нас 1940. Хес је понудио потписивање Сепаратног мира и долетео је у Шкотску. Ми смо га ухапсили 10. маја прошле године у близини Глазгова и одатле спровели у Тауер. Тако је он тренутно наш "сусед". Понуда која нам је тада дата постаје актуелна. Ви сте једина личност у Краљевини са којом Хес хоће да разговара. Тврди да се од раније познајете.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА:

Тако је... Нас двојица...

ЧЕРЧИЛ:

Опростите, овде није реч о вама двојици већ о Немачкој и Великој Британији и не бих да улазимо у приватне детаље. Преговори ће се обавити на Исланду. За јавност Ви ћете летети због контроле наших јединица које су тамо стациониране. Не мора јавност све да зна, је ли тако? Пре-

цизније, нико не сме да зна у ком својству и зашто летите на Исланд. Молим Вас, ни Војвоткиња од Кента. Реците да путујете по посебном задатку. Уосталом, нећете рећи неистину. Ово јесте посебан задатак.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА:

Када треба да кренем?

ЧЕРЧИЛ:

Прекосутра.

(Черчил сјави торбу на сјо крај Војводе од Кенти)

У овој торби су документа које треба потписати. Потписивањем Сепаратног мира између Немачке и наше земље ми добијамо много. Руси ће бити на губитку, али да ли би они прихватили варијанту која је нама понуђена? Свакако да би. Не би их се тицало шта ће се догодити са нашом Империјом.

ВОЈВОДА

ОД КЕНТА:

Влада мора да одобри потписивање...

ЧЕРЧИЛ:

Ви ћете уговорити све детаље, а онда идемо пред Владу и Парламент... Када се вратите решићемо проблем Вашег рођака у Кенији.

ТЕРАСА

Павле седи зледа некуда у празно.

Журно узлази Шарџ. У руци носи шелеграм. Маше према Павлу.

ШАРП: Кнеже!

Павле се шрџне. Истовремено из куће излази и Олга. Шарџ без речи јружи шелеграм Павлу. Павле ојвори шелеграм, јрочийа и сручи се у сјолицу од бамбуса. Зарије лице у шаке.

ОЛГА: Павле, је ли Фиги.?! Ники..!?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Погинуо је Џорџ!

ОЛГА: Шта?!?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Погинуо је наш драги Џорџ, Олга.

Лагано јружи шелеграм Олги. Она чийа.

ОЛГА: “Драги моји, обавештавам Вас о ужасној трагедији која се догодила јуче. Мој вољени Џорџ хидроавионом је кренуо за Исланд. Летелица се срушила у близини замка Данробин у Шкотској.

Мој Џорџ и сви у хидроавиону су погинули. Воли Вас ваша очајна Марина“... Она то неће преживети! Сама је и изгубљена. Мама је у Атини и Немци јој неће дозволити да отпутује, Елизабета је у Немачкој и неће моћи да дође... Павле, морам у Енглеску.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Писаћу Краљу да ургира код владе да добијеш дозволу да отпутујеш. Нашег највећег пријатеља више нема. Нека му Господ подари небески рај!

Он се сираино закашље.

ЗАМАК КЕНТОВИХ

Олга и Марина.

ОЛГА: Знам да не могу да те утешим, али они које волимо, Марина, не одлазе онда када физички престану да постоје, већ када у нама престане да постоји сећање на њих.

ВОЈВОТКИЊА МАРИНА: Зар мислиш да бих било када могла да заборавим Џорџа?

ОЛГА: Наравно да не. Ми смо телеграм добили у току дана. У сред ноћи сам се пробудила. Павле је седео у постељи. Очајан. Џорџ је био наш најискренији пријатељ. Једини који је разумео Павла.

ВОЈВОТКИЊА МАРИНА: Мислим да је убијен. Мислим да је Џорџи убијен.

ОЛГА: Молим?! Ко би..? Зашто..? Не разумем!

ВОЈВОТКИЊА МАРИНА: Џорџи је први припадник краљевске лозе који је погинуо на службеној војној дужности за последњих пет стотина година. Два дана уочи одласка Џорџи је био на разговору код Черчила. Дошао је и рекао да мора да одлети на Исланд како би пружио моралну подршку јединицама РАФ-а које су тамо стациониране. Начин на који ми је то рекао и пословна ташна, чија је дршка танким ланцем била везана за металну наруквицу на његовој руци, изазвали су у мени сумњу. Одмах по

доласку од Премијера, откључао је наруквицу и торбу ставио у породични сеф. Када сам упитала о чему се ради, када се враћа, одговорио је: “Што мање знаш утолико боље. Мисија је од посебног значаја и одвија се у потпуној тајности. У питању је специјални задатак.” И сама знаш да је Џорџи... да је био у потпуности одан Империји. И никада не би рекао оно што би на било који начин угрозило њен суверенитет и сигурност.

ОЛГА: И даље не разумем.

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Двадесет петог Џорџи је полетео хидроавионом са још чентрнаесторо путника и чланова посаде. Сви чланови посаде били су искусни ваздухопловци. Са Џорџијем су били његов приватни секретар Џон Лоутер, затим Мајкл Страт и собар Џон Хелис.

ОЛГА: Како се могло догодити да тако искусна посада...

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Оно што је у мени утврдило сумњу да је несрећа била планирана јесте ко није полетео са Џорџијем. Нису полетели Сер Луис Григ, Сер Сидни Херберт и детектив Иванс, његов лични телохранитељ. Дакле сви чланови његове пратње нису били у хидроавиону. Зашто? Посебно је недокучиво одсуство Сер Луиса Грига, блиског сарадника Винстона Черчила. Полетели су у 1.10. Лет је био нормалан, а онда је хидроавион из необјашњивих разлога променио висину и курс и касно поподне ударио у Орлов гребен. Две и по хиљаде галона горива, колико се налазило у резервоарима, експлодирало је. Погинуло је свих петнаест путника и чланова посаде.

ОЛГА: Зашто је хидроавион променио висину и правац?

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: То нико не зна. На место несреће први су стигли, после деведесет минута, доктор Џон Кенеди и двојица полицајаца. Они су нашли петнаест лешева. Обрати пажњу: петнаест лешева. На Џорџијевој руци метална наруквица је била откључана, пословна торба отворена, а нотес са адресама налазио се далеко на брду.

- ОЛГА: Боже драги, Марина!
- ВОЈВОТКИЊА
МАРИНА: Загонетка је тек сада необјашњива: Енди Џек, који се налазио у хидроавиону пронађен је у оближњем селу Рамскреигс. Значи шеснаести путник! Његово објашњење је било да се приликом експлозије налазио у задњем делу авиона где се одмарао. И тако је преживео. Уместо да појури и види има ли преживелих, шта се догодило, он је јурнуо у супротном правцу.
- ОЛГА: Молим те... Рекла си да су доктор и полицајци пронашли петнаест тела? Ко је био петнаести путник, ако је Енди Џек преживео?
- ВОЈВОТКИЊА
МАРИНА: На то нисам добила одговор. Оно што ме је запањило касније јесте да је сестра Енди Џека добила телеграм да је њен брат погинуо у несрећи, а био је жив!
- ОЛГА: Зар није извршена контрола несреће? Јавност је морала бити обавештена ко је крив за смрт петнаесторо људи! Неко сноси кривицу за смрт невиних особа.
- ВОЈВОТКИЊА
МАРИНА: Званично објашњење је гласило да је за несрећу крив пилот хидроавиона. Од неких људи сам обавештена да је прекобројни путник био Рудолф Хес.
- ОЛГА: Немачки генерал!
Марина је нећремице гледа.
- ВОЈВОТКИЊА
МАРИНА: То је оно што никако не разумем, јер Рудолф Хес се, према свему налази у Тауеру. Не знам да ли ћу стварну истину било када дознати.

КУЋА ПРИСТОНОВИХ – СПАВАЋА СОБА

Павле лежи у постојељи и и сав се шресе. Ужасно му је хладно иако је покривен прекривачем и са два ћебећа. Бунца. Ид му сјаваља облогу на чело. Шарп и докшор Бани, који прегледа Павла.

ИД: Принц се жалио на јаку главобољу.

- ДР БАНИ: Јетра му је оптекла. Нема сумње да је у питању маларија. Не можемо знати која је врста док не узмемо крв на анализу. Може бити “Терцијана”, можда “квартна”, али у овим крајевима је најчешћа “Тропика”. Када се Књегиња враћа?
- ИД: Не знамо. Мајор Шарп је послао телеграм.
- ШАРП: У Лондон. Одмах сам послао.
- ДР БАНИ: Обилазићу га сваког дана, али желео бих да знате како ће се болест развијати и да на то будете спремни. Имаће високу температуру, можда ће бити у бунилу... Јака главобоља... Халуцинације! После 8 до 10 сати наступа јако знојење и температура ће се вратити у нормалу. После 48 или 72 сата напад почиње изнова... Колико ће то трајати не могу да кажем. Од лекова могу да дам само кинин. И у зависности како ће се болест развијати – киноплазмин, али на жалост њега нема ни у Најробију.
- ШАРП: А да јавим Књегињи за лек?
- ДР БАНИ: Свакако. Лечење је напорно и дуготрајно, све док из крви не ишчезну паразити маларије. Они нападају јетру, крв, и понекад долази до трагичног краја. Саветујем Вам да се строго придржава упутстава која ћу вам дати, госпођице Ид. Маларија је овде смртоносна болест.

ЗАМАК ВОЈВОДЕ ОД КЕНТА – ОЛГИНА СОБА

Улази Марина. Носи шелеграм.

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Олга... Стигао је из Неивашиа.

Олга зграби шелеграм. Чийа.

ОЛГА: Господе, Павле! Морам одмах назад.

Јурне до ормана, зграби кофер и без икаквог реда баца ствари у њега.

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Стани! У десет минута до поноћи не можеш никуда. Понајмање у Кенију!

ОЛГА: Али, Павле... Да ли схваташ?

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Ко би то боље схватио од мене, Олга? Међутим, овога тренутка не можемо ништа да урадимо.

ОЛГА: Ако је телеграм послат по захтеву Др Банија, онда је Павле дошао до краја...

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Слушај ме! Ништа није дошло до краја. За сада.

ОЛГА: Да ли разумеш? Боже, да ли ме разумеш? Знаш ли где је Кенија? Док ја стигнем до Осериана, Павла, можда, више неће бити! Да ли то разумеш? Шта ћу, онда, ја...? Он је смисао мог живота, Марина.

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Шта ја да радим? Ти ћеш, чим престане ова мењава, кренути и за који дан видећеш проклету Кенију и Павла... Доћи ће ти деца из школе за Божићни распуст. А шта ја да радим? Не могу да схватим да Џорџа више никада нећу видети. То никада је као космос... Замисли бескрај космоса... Немогуће је... Тако је за мене немогуће то никада!

ОЛГА: И ти покушаваш мене да тешиш!

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА: Сећаш ли се шта нам је мајка говорила? Била је немилосрдна, вероватно се плашила за нас, знала је какав је живот... Говорила је: “Ноћ је за плакање! Ако вам је до плакања, плачите ноћу, када вас нико не види!”... Сутра ћу позвати Елизабету. Нека ургира код Краља Џорџа да ти се омогући лет за Најроби. Можда војним авионом, ако нема друге могућности. Препусти то мени.

Олга бризне у џлач.

ПОСЛАНИЧКИ КЛУБ ДОЋЕГ ПАРЛАМЕНТА

Расправа је жестиока. Капетан Канингем-Ред је зајенио. С. Л. Роуз, Хаурад.

ХАУАРД:

Министар спољних послова и рата, господин Ентони Идн Вам је прецизно одговорио: “Околности су добро познате. Принцеза Олга је једина сестра војвоткиње од Кента која је уопште могла да дође у ову земљу; њен долазак је потпуно у складу с одобрењем владе и ја немам никакве потребе да

се за то извињавам.” Дакле, то вам је рекао Премијер! Биће да то Вама није довољно. Желим да Вам кажем да је Његово Величанство, Краљ Џорџ, лично послао телеграм председнику владе да се Принцези Олги Карађорђевић омогући долазак у Лондон.

КАНИНГЕМ

– РЕД:

Без обзира на интервенцију Његовог Величанства, уз пуно поштовање Круне, ја изражавам бојазност по суверенитет наше земље. На то је указала и штампа. Ја пре свега имам у виду сигурност ове државе.

С. Л. РОУЗ:

Пре свега Ви, капетане Канингем – Ред, дижете превелику буку. Мислите да сте пронашли погодну личност на чијој ћете судбини изградити своју популарност. Међутим, страховито грешите. Кажу да је људски грешити. Ви грешите нељудски!

КАНИНГЕМ

– РЕД:

Не дозвољавам...

С. Л. РОУЗ:

Није ово Доњи дом у коме можете до миле воље да распаљујете бенгалске ватре. Неважно је да ли дозвољавате. Лично сам одувек мислио да је наш став према Принцу Павлу био ускогруд и недостојан нас.

КАНИНГЕМ

– РЕД:

Господине Роуз, да ли знате шта говорите? Став наше владе...

С. Л. РОУЗ:

Управо о томе говорим! Годинама је Принц Павле био наш одани пријатељ и помагао нашу ствар колико је год могао, а ако сматрамо да нас је изневерио није то учинио из малициозног или издајничког мотива. И ми, свакако, нисмо позвани да га кажњавамо, нити можемо да дозволимо себи да га прогласимо опасним непријатељем или претњом за нас или наше савезнике.

ХАУАРД:

Ако дозволите, господо... Две ствари... Прва: сматрам да је дошло време да се ревидира случај Принца – намесника, јер је време да се укину понижавајућа ограничења која су му наметнута. И друго: капетане Канингем- Ред, сматрам кукавичким, аморалним и нечасним, напад на даму

која је дошла својој сестри када се овој догодила трагедија. Долазак Принцезе Карађорђевић коначно Вам је пружио могућност да покушате да се докажете као говорник у Доњем дому. По мени, неуспешно! Да није доласка Принцезе Олге у Лондон, Ви бисте и даље били мали капетан у Доњем дому. Да сам на Вашем месту, ја бих се стидео капетане, Кенингем – Ред.

КЕНИНГЕМ

– РЕД:

Када бих сматрао да сте на мом нивоу, изазвао бих Вас на двобој!

ХАУАРД:

Потпуно сте у праву. Нико у овом Клубу није на Вашем нивоу.

ЗАМАК ВОЈВОДЕ ОД КЕНТА – ОЛГИНА СОБА

Марина и Олга седе у ѿросїраном салону. Марину заїшчемо у шелефонском разгвору.

ВОЈВОТКИЊА

МАРИНА:

Господине секретару, ја сам очекивала да ће ми се јавити Премијер, будући да је Његово Величанство Краљ Џорџ Шести то наговестио, а не Ви, господине секретару... Овог тренутка не постоји могућност да моја сестра крене за Кенију?! Молим..? Која два разлога? Први: рат је у јеку и ни један авион не лети у том правцу. Молим..?! Да то сам разумела. Други? Веома су лоши зимски услови... Господине секретару, пренесите господину Идну моје нај огорченије негодовање.

(Сїусїи слушалицу)

Мораћемо да сачекамо, Олга.

Олга је ѿггледа и онесвесїи се.

КУЋА ПРИСТОНОВИХ – СПАВАЋА СОБА

Крај Павлове ѿсїеље седи Ид и влажну мараму сїавља на Павлово чело. Павле бунца. Слогови које изговара су без икаквог смисла. Главу окреће с једне сїране на другу. Др Бани разгледа лисїу ѿрегледа крви.

ДР БАНИ:

Ни после четрнаест дана крвна слика није ништа боља. Постоји ризична опасност угрожавања јетре.

- ИД: Ништа не једе. Не могу да га присилим да поједе чак ни обичну супу.
- ДР БАНИ: Па, видим колико је ослабио. Ипак ћу послати још један телеграм у Лондон. Не желим да преузнем тај део одговорности.
- ИД: Шта значи “тај део одговорности”, докторе?
- ДР БАНИ: Ритам откуцаја принчевог срца је веома спор. Код тропске маларије смрт често наступа услед срчане слабости у току напада. Принц је ослабио, омалокрвио и реална опасност по живот постоји... Желим да Принцеза буде овде, ако се догоди најгоре. Надам се да неће, али у неким случајевима медицина је немоћна.

Њих двоје изађу. Павле има халуцинације. У зависности од ситуације одговарајуће реађује.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Тројни пакт? Ко је потписао Тројни пакт? Ви?

СИМОВИЋ: Апсолутно не, Ваше Височанство!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нисам ни ја!

Павле и Олга иђрају. Веома млади – бал код Зије Вернер код које су се уиознали.

ОЛГА: Јесте ли пронашли то што сте тражили?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Јесам. Коначно! Вас!

ИДН: Одиграли сте срамну улогу у уништењу Југославије!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Мојој земљи Ви нисте пружили никакву помоћ. Нисам хтео да жртвујем свој народ у корист Енглеске или Русије.

ЧЕРЧИЛ: Молим, молим, молим..! И сами признајете да сте одбили придруживање заједничкој борби! Саветовали смо Вам да објавите рат Хитлеру, да нападнете Италију и Албанију.

КНЕЗ ПАВЛЕ: То би била пропаст за мој народ. Ја нисам вршио диктаторску власт, а Ви према мени гајите личну пизму!

ЧЕРЧИЛ: Изневерили сте своје пријатеље. Ви сте за нацисте. Понели сте се као квислинг и кукавица!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Чиме то доказујете?

ЧЕРЧИЛ: Докази нису потребни! Не разумем зашто се уопште бринемо о човеку који је толико штете нанео својој земљи и лишио је могућности да се придружи заједничкој борби за њену слободу. Као што је то учинио Јосип Броз.

ИДН: Винстоне, колико рекосте да је предвиђено да Југословена
(Он окрене љалац надоле)
... на Балканском фронту?

ЧЕРЧИЛ: Мање-више, више-мање око милион.

ИДН: Подношљиво! Сасвим подношљиво! У Русији ће двадесет милиона издајника бити ликвидирано. Па је и то подношљиво!

ПАВЛЕ Револвер..! Где је мој револвер?!

Улази Олџа, која се враћа с љуџа. Она јурне ка Павловој љосџељи. Усџуџ скида шешир и манџил.

За њом џирчи Ид носећи два кофера. Олџа доџакне Павлово чело.

ОЛГА: Он гори!

ИД: За време криза температура му не силази испод 40.

ОЛГА: Господе боже. Морамо му је спустити... Ид донесите лавор млаке воде и... виски.

Ид изјурн из собе. Олџа раскојчава Павлову љицаму. Масира му џруди. Ид се враћн са лавором и боцом вискија. Олџа сиџа виски у лавор.

ОЛГА: Добро наквасите два пешкира и помозите ми да му скинем пицаму.

Ид се укочи. Олџа љочне да оџкојчава Павлову љицаму. Тек џада схваћн да Ид сџоји неџомично.

ОЛГА: Јесте ли ме чули? Спустите му ногавице.

ИД: Принцу?!

ОЛГА: Никада нисте видели нагог мушкарца? Мислите ли да се Њихова Височанства разликују од обичних смртника? Е, па сада ћете се уверити да сте живели у заблуди.

Обе скину Павла. Ид окреће џлаву, колико је џо моџуће. Трљају џа љешикирима. Коначно заврше са масирањем.

ОЛГА: Покрићемо га само чаршафом. Ако му температура не спадне за пола сата изнова ћемо и изнова и изнова...

Олџа милује Павла њо челу. Подвуче руку исјод јасїука како би ља боље намесїила и укочи се. Лаџано, згрануїа, извуче исјод јасїука револвер. Гледа у оружје, а њоїшом у Ид...

ИД: Принц је говорио да би било најбоље да се убије. Овако представља само терет за Вас, децу и све око себе. Тражио је да му донесем оружје.

ОЛГА: И Ви сте му дозволили да држи револвер испод јастука.

ИД: За време једне кризе, када је био у бесвесном стању, мајор Шарп је извадио метке.

Олџа обухваїи Павлову љаву. Ид изађе из себе.

ОЛГА: Нећу ти то дозволити, Павле Карађорђевићу. То ти нећу дозволити.

КУЋА ПРИСТОНОВИХ

Олџа и Др Бани седе на ѡтераси. Иза њих је ѡрозор ѡросїорије у којој лежи Павле. Сїава.

ОЛГА: Хоћу да знам тачно стање, др Бани.

ДР БАНИ: Маларија је опака болест, Књегињо. Надајмо се да ће киноплазмин, који сте донели, дати добре резултате... Али, болест је исцрпла Кнежев организам, јетра му је отекла, што указује да се паразит, који је животињског порекла, и даље развија у црвеним крвним зрнцима и да загађује крв... Све то је узроковало срчану слабост... Не желим да Вас плашим... али, када се све има у виду нисам велики оптимиста.

ОЛГА: Рећи ћете ми шта треба да радим. Ово је борба коју не смем да изгубим. Нисам фаталиста али ништа не постоји што се догађа само од себе. Нисмо се Павле и ја случајно срели код Зије на балу... Нисмо случајно родили троје деце, и није случајно што смо се нашли о овом предграђу пакла. Зар смо морали да прођемо кроз овај ужас само зато да би Павле овде умро!

- ДР БАНИ: Мислим да постоји много већи проблем од малаарије, Висости. Код Кнеза су присутни врло озбиљни симптоми депресије са халуцинацијама о самоубиству. Морате строго водити рачуна о њему. Код сваке болести важна је жеља болесника да оздрави. Ја имам утисак да Кнез то не жели. Да се његова жеља за животом, једноставно, гаси.
- ОЛГА: Варате се, др Бани. А и да сте у праву, ја ћу је вратити. У то будите сигурни.

КУЋА ПРИСТОНОВИХ

Крај Павлове љосиље седи Олџа. Сјава. Али држи Павлову шаку. У дружој руци држи малену фуџролу обложеноу љамним сомољом у којој се налази њена љрва седа влас. Павле сјоро ојћвара очи. Појћребно му је неко време да се љрибере. Окрене џлаву и види Олџу у фојшељи. Посмајира је неколико љренуљака. Сјусији љоџлед љрема руци коју Олџа држи. Сасвим мало сјеџне јој љрсје, али љо буди Олџу. Поџледа Павла и љокаже на куицију.

- ОЛГА: Овде си је чувао?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Твоју прву седу влас? Да..! Колико си дуго ту?
- ОЛГА: Једанаест дана.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: И ноћи?
- ОЛГА: И ноћи! Како се ти осећаш?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Нешто бих појео... Макар супу од корњаче.
- Олџа усјане, заџрли џа. У љом заџрљају је сва моџућа нежносиј коју она осећа љрема Павлу.*
- ОЛГА: Мораћу да пробудим Схвахилиа...
- Пољуби Павла у косу и љође ка враиљима.*

ЧЕРЧИЛОВ КАБИНЕТ

У кабинету су Черчил и Енџони Идн који љовремено маше љисмом које му је у руци. Черчил виљла љомљусом.

- ЧЕРЧИЛ: Даље, даље..!
- ИДН: Даље, доктор Бини пише: “Уколико се садашње стање акутне депресије настави без интервенције, постоји озбиљна бојазан да ће доћи до развоја душевне болести облику меланхолије.”

- ЧЕРЧИЛ: Је ли? Па шта?! Збиља не видим зашто би требало толико бринуту о том човеку, с обзиром на страшне ствари које се дешавају у Југославији, којих је он поштеђен.
- ИДН: Рекао бих да би било крајње незгодно ако би он, док је под нашим надзором, постао трајни душевни болесник. Можда треба, ипак, размотрити пребацивање у Јужну Африку.
- ЧЕРЧИЛ: Ха..! У јужну Африку?
- ИДН: Не знам куда би јужније.
- Черчил љућо уђаси ѿомѿус.*
- ЧЕРЧИЛ: Добро, Бога му! Нека се носи у Јужну Африку. И да Више о њему не чујем ништа!

КУЋА ПРИСТОНОВИХ

Павле седи на тераси. У крилу му је књига репродукција, на коју је положио обе руке. Поглед му је ућерен некуд према поду терасе. Седи нећокрејно. Долазећи према кући Олѓа види Павла. Засћане и посмајира ѓа неколико ћренућака. Павле се не ћомера. Олѓа одмахне главом неколико ћућа.

- ОЛГА: Господе, уништиће нас!
(Појне се на терасу)
Павле..?
- Павле се не ћомера. Олѓа ћриће и ћокуша да узме књићу репродукција. Павле сћећне књићу и ћек ћада ћодићне ћоћлед према Олѓи. Посмајира је као да је види ћрви ћући у живоћу.*
- ОЛГА: Новац није стигао. Банка у Најробију није примила апанаћу коју је требало да пошале влада. Симовић и Живковић то раде намерно.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Да... да...
(Почне да лисћа књићу репродукција. Олѓа му исћрћне књићу из руку)
- ОЛГА: Да ли ти мене чујеш? Нећемо ускоро имати чиме да купимо храну, а ти само изговараш: “Да... Да..!” Шта – да?! Шта – “да”, побоћу?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Да ли би ми, молим те, вратила књићу репродукција. Управо сам малочас запазио да је златна боја на...

ОЛГА: “Златна боја на...” Павле, побогу дођи у ово време! Ми смо на ивици пропасти, а ти ми говориш о златној боји... Мислила сам да ће кад прође маларија твоје стање бити НОРМАЛНО! Дојадило ми је да те сваког дана до поднева гледам како апатично лежиш у постељи, а цело поподне пиљиш у репродукције... Дођавола и са репродукцијама...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Молим те...
(Покаже на књижу репродукција)

Олга је завијила преко ограда терасе.

ОЛГА: Све си сручио на мене! ЈА више то не могу да издржим! Да ли ме разумеш: више то не могу да подносим. Уради нешто? Уради нешто као отац, као муж, као мушкарац. Свеједно, само уради нешто!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Али, шта могу да урадим?

ОЛГА: Не знам! Александар има проблеме у школи јер му говоре страшне ствари о теби... Иди и рашчисти то. Морао би да помогнеш свом сину! Раскрчи шуму иза куће... Избаци Шарпа! Као пас се вуче за тобом. Побогу, зар ти то не смета?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ми смо прогнани... Олга, погледај око себе. Ако смо говорили да је зима у Србији – Сибир, онда је ово пакао. Све је изгубило смисао.

ОЛГА: Нека се свет распада. Не дам да се распаднемо ми!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Свакодневно гину десетине, стотине хиљада људи! Стрељају их, спаљују у гасним коморама... Слушали смо радио... Зашто? Због злочиначке фикс-идеје о узвишености једне нације... Где је све оно у шта сам веровао?

ОЛГА: Где је Павле у кога сам се заљубила на балу Зије Вернер? Где је Павле Карађорђевић са којим сам се венчала 22.октобра двадесет треће? Слушала сам те како са Бернарном Беренсоном или покојним Џорџом идеш на врхове копаља око нијансе на Лаокоонтовом платну! Боже, па ти си једини европски владар, у време када си био Кнез намесник, који се супротставио највећем зликовцу овог века, можда и целе људске цивилизације – Адолфу Хитлеру! Где је тај Павле Карађорђевић?!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Видиш, и тебе сам разочарао. И даље мислим да би за све било најбоље да се убијем.

ОЛГА: Па, онда, се убиј. Само немој да седиш тако апатично!

Из даљине се зачује хистеријично њубљење аутомобилске сирене.

ОЛГА: Господе, шта се сада догодило?

Улећи Шарџи, машући коверџом. Победоносно њружи коверат Павлу. Овај њсмодода Олги. Олга њогледа коверат. Види да је већ оџворено.

ОЛГА: Пошто сте већ прочитали писмо упућено Принцу, реците нам о чему се ради?

ШАРП: Јоханесбург!

ОЛГА: Молим?

ШАРП: Селите се у Јужну Африку. Јоханесбург!

Олга њогледа Павла. Клекне и загрли га.

ОЛГА: Коначно одлазимо, душо!

ЈОХАНЕСБУРГ

Олга седи у фоџељи склоџљених очију. Чује се музика валцера који су иџрали на балу код Зије Вернер. Улази Павле. Он је мноџо боље. Заусџави се крај Олџине фоџеље. Не оџварајући очи Олга изџовори:

ОЛГА: Знам да си овде?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Где си ти?

ОЛГА: Нећеш веровати... Била сам на балу код Зије Вернер. Сећаш ли се како смо играли? Желела сам да се то вече никада не заврши... Говорим као у јефтиним романима, зар не? Када сам те први пут угледала помислила сам: "Он је страшно стидљив".

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ја..?! То ми никада ниси рекла. Знао сам да нам је одређено да живот проведемо заједно... Помислио сам: личи на старо египатску краљицу Нефретете. Чим сам те видео – заљубио сам се у тебе. И још увек сам заљубљен.

На враџима се зачује куцање. Ид оџвори враџа.

ИД: Ваше височанство, дошао је његова екселенција Јан Сматс.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Па, пустите га, побогу!
(Приђе врајима. Смајсу)
Уђите, драги пријатељу...

Смајс уђе. Пољуби руку Олги.

СМАТС: Како сте Ваше Височанство?

ОЛГА: Знате ли шта ми се малочас догодило, екселенцијо? Сећала сам се тренутака када смо се Павле и ја први пут срели. То раде људи који су живот оставили иза себе.

СМАТС: У лепе тренутке треба се свакако враћати, ако их имамо.

ОЛГА: Можда ћу се и ОВИХ тренутака једном сећати као – лепих. Кеније сигурно нећу. Све ове месеце, од како смо овде покушавам да заборавим Неи-ваши. Без успеха. Када Павле и ја кренемо у шетњу Јоханесбургом... непрекидно се окрећем очекујући да ћу негде иза себе угледати лице мајора Шарпа. То је најстрашнија мора.

СМАТС: Доносим вам две вести... Пре неколико дана, дан се држи у тајности, комунисти су стрељали ђенерала Дражу Михајловића.

Зајрејашћени Павле сручи се у фојтељу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: То не може бити истина! То никако не може бити истина!

СМАТС: Нажалост, јесте!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Онакав јунак! Боже, куда то срља моја земља?

СМАТС: Смрт ђенерала Михајловића потврђује коначну победу комунизма у Југославији. А какве су последице комунизма, најбоље показује Русија.

ОЛГА: Павле, велика је несрећа смрт ђенерала Михајловића, али она показује да су Савезници морали да одобре такав чин. Јосип Броз се не би усудио да стреља ђенерала да није имао сагласност Британије. Препуштање Југославије у руке комуниста, потврђује да је Велика Британија учествовала у пучу 1941. године. Павле... препуштање Југославије идеологији и систему владавине комуниста, показује да си ти радио најбоље за своју земљу. Коначно је истина избила на видело!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Биће ми важно због деце. Ужасно је осећање ако деца не верују у часност свог оца. Јелисавету су чак и деца овде у школи малтретирала због лажи које су њихови родитељи говорили о мени.

ОЛГА: Буди поштен! Јелисавета је нокаутирала девојчицу која је рекла некакву гнусобу о Павлу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: И ако све буде како кажете, ако се чак и прихвати да би за Југославију, а вероватно и за Западну Европу било много боље да се остало при политици коју сам ја водио, остаје трагична истина – милион и по људи у мојој земљи је изгубило животе. Како то прихватити?

ОЛГА: То иде на савест савезника, Павле!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Зар је они имају?

Ид унесе послужавник са чајем. Олга јој махне, да ће она сипати. Ид изађе.

ОЛГА: Јане, шта је друга вест?

СМАТС: Ово је у строгом поверењу... Почетком године у посету нам долазе Краљ Џорџ Шести и Краљица Елизабета. Данас је стигао телеграм Министарства спољних послова.

ОЛГА: Павле, морамо се видети са њима. Они су нам, можда, једина могућност!

СМАТС: Распоред посета Његовог Величанства припремила је Служба спољних послова и по том распореду немогуће је пронаћи тренутак када бисте могли да се видите са њим. Ја ћу на томе да инсистирам. Знајући како је Његово Величанство... хм, тврдоглава особа, сигуран сам да ћете се срести.

РЕЗИДЕНЦИЈА

Секретар се осећа веома “непријатно”. Покушава да буде крајње тактичан. Краљ Џорџ Шести и Краљица Елизабета поспрашају га са одбојношћу.

СЕКРЕТАР: Ваше Величанство, протокол и програми толико су згуснути да је немогуће да примите све југословенске пријатеље у Јужној Африци који желе да се сретну са Вама.

ЕЛИЗАБЕТА: Да ли Ви то расправљате са Џорџом?

СЕКРЕТАР: Али, никако, Ваше Величанство.

КРАЉ ЏОРѢ: Онда смо то ре-ре-решили. Павле и Олга ће стићи сваког тренутка. Попићемо чај Ел Греј. Сећам се да Павле тако воли.

На враїиима се зачује куцање.

КРАЉ ЏОРѢ: Шта, још сте ов-ов-овде?

СЕКРЕТАР: Опростите, Ваше Величанство.

Брзо крене ка враїиима.

ЕЛИЗАБЕТА: Био си непријатан, да ли знаш, ЏорѢи?

КРАЉ ЏОРѢ: Драго ми је што си то при-при-приметила. Надам се да је и он!

Секреїар отвори враїа.

СЕКРЕТАР: Ваше Величанство...

КРАЉ ЏОРѢ: Склоните се, не сметајте...

Он устїане и журно пође ка враїиима. У истїо време Секреїар, излазећи, најрави завереничку гримасу према Олги и Павлу, који уђу. Када их ЏорѢ угледа, засїане.

КРАЉ ЏОРѢ: Госпoде... Седам година!

Он снажно загрли Павла. Истїовремено Елизабеїа загрли Олгу.

ЕЛИЗАБЕТА: Вечност!

КРАЉ ЏОРѢ: Олга, лепа, као увек.

ЕЛИЗАБЕТА: Чула сам те! А они ће отићи!

КРАЉ ЏОРѢ: Ево, како ћемо... Сада ће нам до-до-донети чај... И онда ћете полако причати о свему.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Колико имамо времена?

КРАЉ ЏОРѢ: Све време све-све-света! Мој драги Павле, све време овог света.

Крај ѿрвоѢ дела

ДРУГИ ДЕО

БУЛЕВАР СЕН ЖЕРМЕН

Сунчан дан. Павле и Олга шећају. Застајају њед бакуњинисџима. Павле и Олга се ни ђо чему не разликују од остџалих ђролазника.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ово ми је недостајало у Неивашии и Јоханесбургу. То осећање припадности неким ђудима иако их не познајеш.

ОЛГА: Ми смо се, напросто, одвикли да уживамо... Зато сада уживај у Паризу. Хајдемо, купићу ти књигу. Мислим да би данас све жене требало мужевима да купе књигу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Зашто би то требало тако да буде?

ОЛГА: Без посебног разлога. Почињем да верујем да постоји нека космичка правда. Можда су Неивашии и Јоханесбург били наше чистилиште за остатак живота.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ако је то смислио Господ, предуго је трајало и цена је била превелика.

(Зауставе се крај једног бакуњинисџе који је окренуи леђима. Услужује неку мушиџерију. Павле ђодигне књигу)

Јохан Волфганг фон Гете – Фауст. На немачком! Ово издање немам.

ОЛГА: Онда ћу ти купити њу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Када смо из Јужне Африке стигли у Лозану мислио сам да сам се поново родио. Али, ни један град није као Париз.

Док Павле ѓовори Кајџџан Марковић се заињаено окреће.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Свештенику Милутину Арсићу, када је са ђенералом Петром Недељковићем дошао у Заптежић 26. марта '41 да би ме вратили у Београд, колико се сећам, – рекао сам да ако је Бог почео да гради рај, да је започео у Паризу. Није ли то апсолутна, истина? Тешко је одолети свим лепотама овог града... Мислим да их нико никада неће моћи да опише. То се мора доживети.

Сџусџи новчаницу ђред Кајџџана Марковића и крене са Олђом. Кајџџан Марковић сџусџи ђоклоџац на својој ђокрејној џџезџи и закључа кайџанац. Брзо крене за Павлом и Олђом али сџџројном сџџраном улице, водећи рачуна да ѓа они не ђримеџе.

БИСТРО

Кайейан Марковић улази у бистро, љриђе шанку. Мајор Стојковић ради као шанкер. Налије шољу кафе, дође до Марковића и сїусїи је љред њеѓа.

МАРКОВИЋ Он је овде!

СТОЈКОВИЋ Ко..?

МАРКОВИЋ: Кнез Павле Карађорђевић!

СТОЈКОВИЋ: Превише сте стајали на сунцу за оним Вашим књигама Марковићу. Павле Карађорђевић, ја нећу да га назовем кнезом, налази се негде у афричкој Божјој материни.

МАРКОВИЋ: Господине мајоре, пре непуног сата од мене је купио “Фауста” на немачком. Са њим је била и Књегиња. Пратио сам их... Станује у кући у улици Шефер, број 41. Одмах крај трга Трокадеро. Распитао сам се у оближњем бистроу. Ту је већ неколико месеци.

СТОЈКОВИЋ: Како да ми то не знамо?!

Марковић немоћно рашири руке.

СТОЈКОВИЋ: Да ли нам се то правда осмехнула или ми се чини? О овоме никоме ни речи. То је наређење, господине капетане.

МАРКОВИЋ: Разуме се, господине мајоре.

СТОЈКОВИЋ: Обавестићу потпуковника. Ви немојте радити ништа.

Марковић климне ѓлавом и изађе из бистроа.

ИСПРЕД НОЋНОГ КЛУБА

Обучен у одећу козачкоѓ аїамана, са шубаром и лажним брковима, љоїїуковник Пеїровић љозива љролазнике да уђу у ноћни клуб љоред којеѓ сїоји. Из звучника се чује руски казачок, са којим се Пеїровић надвикује.

ПЕТРОВИЋ: Најлепше жене Париза и најбоље вино Француске чекају на вас. Задовољство измешано са радошћу. Изволите! Изволите..! Господине, уђите... Музика руске степе! Ову ноћ никада нећете заборавити.

- Господо, посетите наш егзотични клуб! Од ове ноћи Ви ћете бити друга особа... Упознајте тајне неслућене лепоте. Господине...
- СТОЈКОВИЋ: Господине потпуковниче...
- ПЕТРОВИЋ: Шта тражите овде?! Прекршили сте наређење, Стојковићу. Када радим...
- СТОЈКОВИЋ: Знам, господине потпуковниче, али вест је од приоритетног значаја. Капетан Марковић је открио да је Павле Карађорђевић у Паризу.
- ПЕТРОВИЋ: Најлепше жене Париза, најбоље вино Француске... Који Павле Карађорђевић?!
- СТОЈКОВИЋ: Кнез – намесник!
- ПЕТРОВИЋ: Матер му! Овде?! Мајоре окупите “Јастребове”. Сутра у осам у бази.
- Стојковић, иако је у цивили, луђи њој њећима и иззуби се међу њролазницима. За њим се ори Пејровићев жлас.*
- ПЕТРОВИЋ: Господо, уђите у наш Ноћни клуб. Ову ноћ нећете заборавити...

КУЋА КАРАЂОРЂЕВИЋЕВИХ

- Павле сџоји крај њрозора жледајући њрема њрзју. Иза њежових леђа Олжа је завршавала одевање. Павле се окрене..*
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Била си и остајеш најлепша жена коју сам срео...
- ОЛГА: Диор је и предвидео да се у колекцији New look изгледа елегантно.
- Павле јој њриђе и зазрли. Пољуби је у ухо.*
- ОЛГА: Карађорђевићу не почињи!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Шта?
- ОЛГА: То што ти се види у очима. Закаснићемо на аеродром.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Надам се да ће авион да касни.
- ОЛГА: Али нећемо ми!
- На врајима се њојави Јелисавејиа.*
- ЈЕЛИСАВЕТА: Како изгледам?
- ОЛГА: Да ли ти је током петнаест, шеснаест година скренута пажња да се пре уласка у спаваћу собу родитеља – куца?

- ЈЕЛИСАВЕТА Ово није спаваћа соба родитеља, већ спаваћа соба моје мајке. Што се тиче куцања... Не сећам се, али сигурно да јесте. Дакле..?
(Окрнула на њеџама)
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Изгледаш очаравајуће.
- ОЛГА: Уобичајено је када си ти у питању да твој отац претерује.
- ЈЕЛИСАВЕТА Ако не пожуримо, закаснићемо. Авион ће слетети, Ники ће се изгубити јер нас нема... А онда ћемо закаснити у “Премијер”.

РЕСТОРАН “ПРЕМИЈЕР”

Луксузан ресторан. За једним од столова седе Карађорђевић. Насујрој њих њразан њо за којим ће касније седеџи друштво Мерл Оберон. У ресторану је све бело.

- КЕЛНЕР: Ваше Височанство, као и обично.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Тако је, Викторе. Хвала.
(Олџи)
Лепо је осећање када се сви окупимо.
- НИКИ: Александар ми се јављао... Лети у Ванкувер.
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Али си ти успео да дођеш.
- ЈЕЛИСАВЕТА: И нико није плакао за тобом?
- НИКИ: Да бих усавршио економске науке, морам много да радим и немам времена да “тражим” било кога ко би плакао за мном. А за тобом, када би напустила Париз?
- ЈЕЛИСАВЕТА: Била би нам потребна Нојева барка.
- ОЛГА: Она је немогућа!
- НИКИ: Јелисавета, Теби је тек...
- ЈЕЛИСАВЕТА: Лепо васпитан господин никада не помиње године једне принцезе... Уосталом, да ли знаш колико је имала Јулија када се удала за Ромеа?
- НИКИ: Немам појма.
- ЈЕЛИСАВЕТА: То је недостатак образовања свих економиста! Немате интелектуалну ширину! Имала је тринаест година... Ја сам већ уседелица!

Олџа, Павле и Ники ѡрсну у смех.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не видим шта је ту смешно! Овде сам упознала Французе. Они су заљубљени су себе. Упознала сам Американце... Они су досадни... Александра ми је писала да су Енглези као усољени лососи. Хладни. Значи, дефинитивно нећу се удати за Француза, Американца или Енглеза.

ОЛГА: Онда ћемо се ми морати да побринемо за твој избор.

ЈЕЛИСАВЕТА: А, не! Довољно сам зрела, паметна и своја да ми нико неће подметнути династијске замке. Ја се нећу заљубити “из рачуна”. Хоћу да се заљубим у онога са којим ћу уживати гледајући како пада мрак на “Град светлости”, а не да у Граду светлости у мени живи мрак! Уколико ме нисте разумели рећи ћу једноставније: живећу само један живота онако како ја желим, а не како ми краљевске куће одређују да живим.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Олги и мени нису “краљевске куће” одредиле да живимо заједно.

ЈЕЛИСАВЕТА: Зато имате троје паметне деце. Да сте се венчали из “важних државничких интереса” или не бисте имали нормалну децу, или се не бисте се држали за руке.

Келнер донесе америчкив и нечујно се њовуче.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја сам гладна! Што гњаве Петар и Беренсон?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Не гњаве! Договорили смо се за девет часова. Има још времена. Желео сам да сами поразговарамо са Никијем.

ЈЕЛИСАВЕТА: А ја нека умрем гладна.

ОЛГА: Сигурна сам да нећеш умрети од глади Ти ћеш у животу знати да се снађеш.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Како је у Оксфорду, Ники?

НИКИ: Волео бих да ту дипломирам. Али, наше тренутно материјално стање то не дозвољава, оче.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Мислим да је то најбољи избор. Што се тиче новца, то препусти мени.

(Узледа Беренсона)

Ах, ево нам Беренсона.

- БЕРЕНСОН: *(Честито сџавља руку иза уха јер је наљув)*
Добро вече, драги моји... Дакле, Ники! Зашто на досадне економске науке, када се види да је склон уметности?
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Потпуно сте у праву, драги пријатељу.
- БЕРЕНСОН: Е, то је питање, мој драги принче. Не обраћај пажњу, синко шта ти саветује наглуви старац. Да је био паметан никада не би остарио. Боље је бити сит економиста него гладан историчар уметности.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Или гладна принцеза! Господине Беренсоне да ли Ви видите да ја умирем?
- БЕРЕНСОН: Као и ја. Ви од глади, а ја од старости. Али, ствар изађе на исто. Старост је принцезо проклетство. Било би чаробно да сам отишао заједно с мојом Мери, али нисам. Чини се да нас Јевреје ни Смрт не жели код себе, зато што смо намћори. Толико смо намћораста да нас ни нацисти нису могли да униште. Али, хвала Богу осећам да долази крај. Добро је да сам неке ствари урадио док сам био млађи, сада би то тешко било Пре неки дан сам прочитао у “Фигароу”: “Један од највећих познавалаца ренесансног сликарства”. Замислите ту замлату од новинара! Генијални незналица! Питање је да ли ће било ко, било кад, успети да продре у суштину мајстора тог времена. Јевреји имају мудру изреку: “Тајна је истина док о њој нико ништа не зна!”
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Драги мој Беренсоне Олги и мени били сте велика брига током рата.
- БЕРЕНСОН: Зашто?!
- КНЕЗ ПАВЛЕ: Управо због Вашег јеврејског порекла у сред Дучеове Италије!
- БЕРЕНСОН: Драги мој Павле, мој народ је постојао још 20 векова пре наше ере. Од тада покушавају да нас униште. Без успеха. Јевреји су неуништиви. Нас могу убијати, али нас не могу убити. Могу нас искорењивати, али нас не могу искоренити. Узмите за пример Хитлера и његову идеологију. Како се све завршило? Он се убио, идеологија се распала, презрена од највећег дела света, а ми, које је највише прогонио, опстајемо и даље.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Слично је и са мојим народом. Комунисти су из историје избрисали Карађорђевиће. Између фашистичке и комунистичке идеологије има много подударности. Разлика је у томе што је Хитлер уништавао туђе народе, а Стаљин свој народ.

На вратиима дворане појави се Петар Дружи Карађорђевић.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Коначно и Петар.

Пролазећи поред Виктора Петар добаца.

ПЕТАР II: Као и обично “Вајт хорс”. Дупли. И немојте да Вас зовем да је поново напуните.

ВИКТОР: Разуме се Ваше Величанство.

ПЕТАР II: Касним?

(Редом се поздравља)

Ники, девет година се нисмо видели, човече. И ја при том касним!

ЈЕЛИСАВЕТА: Наравно да касните Ваше Краљевско Величанство. То што се као извињаваш на мене не оставља никакав утисак када сам гладна!

ПЕТАР II: Тек је стигао аперитив! Значи не касним много.

Између себе и Јелисаветине повуче вазу са ружама иако да га оне заклањају како га Јелисаветина не би могла директно да зледа. Међутим, она је љубо врати вазу на старо место. За то време Павле се окрене Беренсону.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Бернарде нађи те ми купца за “Купидона”.

БЕРЕНСОН: *(Зайањено)*

Продаћете своју нај омиљенију слику?!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ники је на Оксфорду. То кошта. Отплата за кућу, такође је оптерећујућа, а апанажа је недовољна и нередовна.

Беренсон лагано климне главом.

КНЕЗ ПАВЛЕ: *(Подигне чашу)*

Драги пријатељи, децо, моја вољена Олга, желим да кажем само неколико речи... Хтео бих да на здравим овом тренутку када смо се сви окупили, коначно слободни... Хтео бих да истакнем колико смо Олга и ја поносни на Никија! Жи...

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш ме интересује шта би то требало ја да урадим да бисте били поносни на мене? Да ли бисте били поносни ако бих почела да летим са Ајфеловог торња? Или...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ми смо поносни и на тебе, и на Александра, али ово је вече посвећено Никију. За тебе има времена. Живели!

Сви њодићну чаше. Наздрављају једни друћима. Крај сћола се њојаве келнери њредвоћени Викћором. Носе су оћромне њослужавнике са храном.

БЕРЕНСОН: Елизабет, наши спасиоци су стигли! Браво!

БАЗА

Подрумска њросћорија. Неколико клућа, ћоворница. На зиду велика слика Краља Пећра Друћоћ Караћорћевића. Неколико мушкараца је у униформи јућословенске војске из 1941.ћ. Мећу њима су Марковић и Сћојковић. На Марковићевој униформи су ознаке кайећана, а на Сћојковићевој – мајора.

МАРКОВИЋ: Јутрос сам прошао Трокадером. Видео сам га. Пије чај у бистроу. “Гарсон” каже да никада није наручио ништа осим чаја.

СТОЈКОВИЋ: Чај! Наравно! То је енглески ритуал. Он и није Југословен. Роћен у Петрограду, мало нешто се школовао у Београду, али највећи део живота, до намеснићтва, провео у Енглеској... Понаша се као Енглец. Како он може да буде Југословен? Како може да буде Србин и да разуме Србе?

МАРКОВИЋ: Он је син Кнеза Арсена Караћорћевића, брата Петра Караћорћевића и праунук великог Караћорћа!

У њросћорију улази њоћћуковник Пећровић.

СТОЈКОВИЋ: Ми – рно!

Сви скоче са седићћа и сћану мирно. Оићћрим, војничким ко-раком, Пећровић доће до ћоворнице и сћане за њу.

ПЕТРОВИЋ: За краља и отаћбину!

ОФИЦИРИ: За краља и отаћбину.

ПЕТРОВИЋ: Вољно... Седите, господо официри.

(Присућни њоседају)

Под један! Из Лондона је дошло нарећене представника наше владе – обавезе према фонду Краља Петра Другог Караћорћевића повећавају се за пет одсто. Према томе, од овог месеца у фонд ћемо уплаћивати петнаест одсто свих наших прихода.

Нико не реађује ѓласно, али на лицима неколицине види се не-слађање са новим захтјевом.

ПЕТРОВИЋ: Недопустиво је да наш краљ не живи чак ни на нивоу енглеског војводе. Наређење се односи на све зараде и на све припаднике оружаних снага Краљевине Југославије. Нажалост, ми нисмо у оној ситуацији у каквој се налазе наши војници и официри МСО службе у Немачкој...

ОФИЦИР: *(Тихо)*
МСО..?

МАРКОВИЋ: *(Тихо)*
Где ти живиш? То су јединице при Британској армији састављене од словенских војника. Обезбеђују британске војне објекте и имају сјајне плате.

ПЕТРОВИЋ: ... да можемо да одвојимо веће суме. Да ли је то јасно?

ОФИЦИРИ: Јасно!

ПЕТРОВИЋ: Господо официри! Ја сам сигуран, као што сте и ви сигурни, да ће доћи дан када ћемо се вратити у нашу Отаџбину. Поносно дигнуте главе и чиста образа.

ОФИЦИРИ: *(Заиљескају)*
Тако је!

ПЕТРОВИЋ: Наш народ то од нас очекује, а војска никада не сме да изневери свој народ! На томе се ради у Лондону! Да је пре потписивања Тројног пакта више пажње било посвећено војсци, да смо били боље наоружани, никада не бисмо капитулирали... Знамо ко је био крив за стање у армији. Кнез – намесник Павле Карађорђевић!

(Продере се свом снагом)

Кнез-намесник Павле Карађорђевић! Кнез – намесник Павле Карађорђевић! Његов потпис на Тројном пакту значио је пропаст Југославије. Неко ко је одговоран за пропаст своје земље, ко изневери свог краља...

(Он теаијрално покаже на појиреи краља Пеијра Друђођ Карађорђевића иза својих леђа)

... не може да прође некажњено.

ОФИЦИРИ: Тако је..!

ПЕТРОВИЋ: Синоћ сам дознао да се Павле Карађорђевић мирно шета париским булеварима... Док смо ми били у концентрационим логорима, Кнез Павле Карађорђевић је уживао у Кенији и Јужној Африци. Док наше породице у Југославији терорише комунистичка диктатура, док смо ми овде понижени радећи послове недостојне официра Краљеве војске да бисмо преживели, и док се, широм Европе, спремамо да под вођством Његовог Величанства Краља Петра Другог Карађорђевића, отмено земљу од комунистичких зликоваца, он шетка кроз Шанзе Лизе... Дајем вам часну официрску реч да неће дуго уживати у чарима Париза... Од овог тренутка биће под нашим надзором 24 сата. Постоји више начина да се неко онемогући да шетка париским булеварима. Ми бирамо само један!

Он извуче њишићол и њодићне ѓа у вис. Официри зајљескају.

РЕСТОРАН “ПРЕМИЈЕР”
(Наставак сцене у ресторану)

Карађорђевићи су за вечером. Смеју се. Улази је зруја младих људи. Викѡор их води ка сѡолу који је насѡрам Карађорђевићевих. Међу њима је Мерл Оберон. Јелисаветиа ѡокреѡом злаве ѡокаже Никију ка зруји која седа. Ники ѡогледа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Мерл Оберон!!!

НИКИ: Ко..?

ЈЕЛИСАВЕТА: Мерл Оберон! Да ли си гледао “Орканске висове”?

НИКИ: Три пута!

ЈЕЛИСАВЕТА: Зар није фантастична?

НИКИ: Још је боља као Жорж Санд у “Незаборавној песми”.

Олја је разговара са Беренсоном.

КНЕЗ ПАВЛЕ: *(Окрене се Пејѡру)*
Како сте ти и Александра?

ПЕТАР II: Никако! Зашто је то тако у животу? Ја немам објашњење. Када сам је видео помислио сам да је она једина девојка са којом бих могао да проведем

живот. Сада сматрам да је она једина жена са којом не бих могао да проведем ни тренутак живота.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Вероватно је то тако јер се у вашу љубав управо умешао живот, а ви нисте могли да га пратите.

ПЕТАР II: Згадим се сам себи кад помислим шта сам све морао да поднесем да бих дошао до ње? Када сам од мајке затражио породични веренички прстен рекла ми је: “Може, али прво плати 10.000 фунти”. Тако сам од мајке купио прстен за веридбу. Александрина мати ме је упитала: “Да ли Ви имате озбиљне намере према мојој кћери?” Одговорио сам: “Да!” То моје “Да!” изазвало је хаос. Ти си био у Кенији, а у Британији сви су подивљали. Влада Слободана Јовановића поднела је оставку. “Није згодно да се краљ жени усред рата”! Моја мајка је сишла с ума. Она, уопште, често силази с ума. Морао сам да пишем Черчилу, Џорџу, био сам сигуран да љубав побеђује све. Заклели смо се на љубав до гроба. И сада смо обоје у гробу. Предао сам захтев за развод.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Није могуће да се разводите?!

ПЕТАР II: И те како је могуће. И једва чекам. Не могу да издржавам бившу краљицу, која троши као да је права. Накнада за изгубљени престо јесте право да човек чини оно што жели. Рецимо поновна брачна слобода. Моја тужба за развод скида вео са наше тобожње краљевске романсе. Мој брак је потпуно неуспео. Она пати од непрестаних депресија. Неће ме чудити ако покуша да се убије. А и не би било неке велике штете!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Али, Александар...?

ПЕТАР II: Александар ће као и највећи број краљевских потомака живети у неком од луксузних интерната, школоваће се и можда, једног дана, постати Краљ Југославије. Можда и неће. Ко зна шта ће бити са Југославијом?

Ники нагло устјане.

НИКИ: Извинићете ме...
(Приђе сценолу за којим је седела Мерл Оберон)
Госпођице Оберон... Дозволите да се предста-

вим... Принц Никола Карађорђевић... Ваш обо-
жавалац. Управо сам својој сестри рекао да сам
три пута гледао “Орканске висове”.

МЕРЛ ОБЕРОН: Прави принц?

*Ники са осмехом рашири руке као да се љавда шљо је само “љрави
љринц”.*

МЕРЛ ОБЕРОН: А где је бели коњ?

БУЛОЊСКА ШУМА

Ники и Мерл Оберон улазе у ољреми за јахање.

НИКИ: Сјајно јашите... Немогуће Вас је стићи.

МЕРЛ ОБЕРОН: То је део глумачког позива. Мора се научити
дикција, весели и тужни, заљубљени изрази лица,
јахање, мачевање, плес... Истовремено то је и
проклетство нашег позива.

НИКИ: Колико остајете у Паризу?

МЕРЛ ОБЕРОН: Има неких наговештаја да Кинг Видор намерава
да сними “Звонара богородичине цркве”. Агент
ме је звао. Питао је да ли бих прихватила улогу
Есмералде.

НИКИ: То би било фантастично! Сигурно бисте би били
засењујућа Есмералда. Жорж Санд је била сјајна,
али потпуно супротна Вашој природи... Есмерал-
да ћете бити – Ви!

МЕРЛ ОБЕРОН: Искрено, бојим се да прихватим ту улогу.

НИКИ: Ако Вам је Бог дао таленат, немате права да га
одбаците. Мислим да сте веома талентовани; да
имате најлепше очи које сам видео и да ће пу-
блика полудети за Вама, као што сам ја полудео...
Значи због тога сте допутовали у Париз?

МЕРЛ ОБЕРОН: Чини ми се да сам допутовала да бисмо се нас
двоје срили. Бојим се да ћу се заљубити у тебе!

НИКИ: Ја се бојим да се нећеш заљубити у мене!

КУЋА КАРАЂОРЂЕВИЋЕВИХ

Олџа седи за столом. Пред њом је хриџа рачуна које њеданјно ујисује у свеску са крујим корицама. Одмахује брижно џлавом. Павле седи у фојшељи и чита.

ОЛГА: Рачуни се само гомилају.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Беренсон ми је нашао купца за “Купидона”.

ОЛГА: Не мислиш ваљда...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Мислим, Олга. И то врло озбиљно. Потребно је да платимо те рачуне, потребно је обезбедити Никија и Јелисавету у Енглеској. Бар током прве године.

За то време звони телефон, који је на домак Олџине руке. Олџа подиџне слушалицу.

ОЛГА: Молим...? О добар дан... Добро... Уживамо у Паризу. Одмах ћу Вам дати Павла.

(Покрије слушалицу)

Гроф од Париза јавља се из Португалије.

Павле изненађено приђе столу, седне и узме слушалицу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Добар дан, Грофе.

(Слуша извесно време)

Хвала. Веома сте љубазни... Разговараћу са Књегињом.

(Сјустји слушалицу)

У септембру ће се у дворцу Грофа од Париза у Португалији окупити добар део краљевских породица Шпаније, Италије и Балкана. Позива нас у госте. Наравно, све трошкове пута и боравка он сноси.

ОЛГА: Али ја сам у Грчкој, Јелисавета иде у Швајцарску... Ти и Ники свакако морате отићи. За њега је јако важно да се сретне са младима из краљевских породица.

БИСТРО

Исјред бистјроа налази се неколико сјолова. За једним сјолом седи Павле и чийа новине. Крај Павла на сјолици увијена је у љанко љлајно слика. За суседним сјолом, заклоњен “Фиџароом”, који “чийа”, седи кайејан Марковић. Долази “џарсон”. Доноси чај.

ГАРСОН: Чај “Ел греј”, господине.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Хвала.

Гарсон крене. Долази Беренсон. Махне љрема келнеру. Овај љојљврди џлавом.

БЕРЕНСОН: Жао Вам је, али не одустајете од продаје “Купидона”?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Не! Али, то нека остане међу нама. Потребан ми је новац...

БЕРЕНСОН: Галериста на Монмартру је посредник. Понудиће Вам цену, а Ви ћете одлучити да ли Вам одговара.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нажалост, драги мој Беренсоне, нисам у могућности да бирам. Прихватићу сваку цену коју ми понуде. Живот не прашта несташицу... Када смо дошли у Париз из Лозане, моји пријатељи галеристи, код којих је било неколико мојих слика, вратили су ми их. Међу њима Мантињину “Глава светог Јеремије”... Знате ли где сам их чувао? У једном орману, завијене у старе свилене кошуље и то без рамова. Не, нећу да жалим. Бели двор у Београду препун је слика које сам купио. Сада у њима ужива металски радник који није Србин да би био у двору Карађорђевића, издаје се за Хрвата, а питање је шта је по пореклу. Не, нећу да жалим “Купидона”.

(Ојљије џуљљај чаја. Показе љрема љрџу)

БЕРЕНСОН: Мене тешко људи могу да преваре. Шта се јутрос догађа са Вама?

КНЕЗ ПАВЛЕ: *(Показе на новине)*

У Југославији се догађају ужасне ствари! Одмах после завршетка рата ко год није био за Русе, проглашаван је за непријатеља државе. После Резолуције Информбироа – сви који су за Русе проглашени су издајницима... Хапсе интелектуалце, људе који никакве везе немају са Русима.

Довољно је да било ко пријави полицији да је његов сусед било шта рекао против Брововог “НЕ” Стаљину и човек ће се, ни крив ни дужан, наћи у затвору.

Келнер донесе кафу и сјусџи на сџо.

БЕРЕНСОН: Хвала...

(Келнер се удаљи)

Мој Павле! Можете ли Ви то да измените?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Читајући извештај из Београда, сетио сам се мојих контакта са Рузвелтом. Када је Хитлер кренуо у освајање Европе, уместо оружја Рузвелт ми је понудио Закон о зајму и оружју. Да би ме заварао, послао ми је Била Донована да ме посаветује да у најопаснијем тренутку за Југославију – урадим све што захтева Черчил. А Черчил је захтевао отварање Балканског фронта. Људи који воде једну земљу не би смели да имају двоструки морал.

БЕРЕНСОН: Зато се Ви нисте уклапали у такву заверу?!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Сигуран сам да су Черчил и Рузвелт прочитали “Мајн Кампф” у коме је Хитлер детаљно описао шта ће учинити. Упркос томе били су спремни да жртвују цео Ваш народ у име својих интереса. Јосип Броз сада ради то исто. Али у име личних интереса жртвује свој народ, тврдећи да ради у његовом интересу. Он је дволичан човек. Па молим Вас, комунисти су, под његовим вођством, Петра прогласили издајником, а било му је само седамнаест година. Јосипу Брозу 49! А мој народ га сматра ослободиоцем. Херојем!

БЕРЕНСОН: Немојте се чудити ако га херојем прогласе још два, три пута.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Немојте се шалити. То није могуће! Па Југословени нису луд народ!

БЕРЕНСОН: Код фашиста и комуниста ништа није немогуће... Хајде те... Време је да кренемо.

Павле подигне слику и крене за Беренсоном. За њима двојицом њође Марковић.

КУЋА КАРАЂОРЂЕВИЋЕВИХ У УЛИЦИ ШЕФЕР

Павле наљло улази, љрилази љрозору и мало одмакне завесу.

ОЛГА: Павле, то ће код тебе да прерасте у манију гоњења!

КНЕЗ ПАВЛЕ: У манију гоњења! Ено га стоји преко пута ослоњен о канделабр. Као чита новине.

ОЛГА: Ко, Павле?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Сигуран сам да је то... онај продавац од кога сам купио “Фауста” Такође сам сигуран да сам га данас видео у гомили док сам са Никијем и Беренсоном пролазио једном од улица у којој је било бакуњиниста.

ОЛГА: Ако човек продаје књиге логично је да ће бити међу бакуњистима.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Зашто, онда, стоји преко пута?

ОЛГА: Зашто би нас пратио или шпијунирао један продавац књига?!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Молим те, хајде да погледаш!

Олѓа усїане љреко воље. Дође до љрозора и разљрне завесе.

ОЛГА: Кога?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Тог који стоји преко пута!

ОЛГА: Али, тамо нема никога!

Кнез Павле брзо љриђе љрозору. Пољледа љрема љљрљу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Био је тамо!

Олѓа ља ухваїи исїод руке и љведе у салон.

ОЛГА: Нерви су ти пренапрегнути. Седи и свирај ми нешто док завршим писмо маман.

Павле седне за клавир, који се налази у уљлу салона. Свира Шоїенов нокїурно “Туѓа”.

Звони љелефон. Олѓа љодиже слушалицу.

ОЛГА: Резиденција Кнеза Павла Карађорђевића... Александре!

Павле љресїаје да свира.

ОЛГА: Како не можеш да свратиш?
(Покрије слушалицу)

Овде је у Паризу. На аеродрому. Лети за Ант-

верпен.
(У слушалицу)
 Чекај, даћу ти оца.

КНЕЗ ПАВЛЕ: *(У слушалицу)*
 Добар дан, сине... Да, и ми бисмо волели да се видимо... Како? Напушташ РАФ? Мислим да је то мудра одлука... Молим... Да, разумем... Желимо ти срећан лет, Александре.
(Лагано сјусџи слушалицу)

ОЛГА: Коначно напушта РАФ!

КНЕЗ ПАВЛЕ: Летеће за неку приватну путничку агенцију... Зар није могао да одабере неку другу професију? Мени се ваздухопловство никако не допада. Али, каже, не види себе ни у једној другој професији у којој би волео да ради.

ОЛГА: Онда се ту не може ништа... Бар да је дошао да се видимо пре него што отпутујем за Грчку, а ти у Португалију.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Олга, што су деца већа, све мање времена имају за родитеље.

Враћи се за клавир и настави да свира Шойенову “Туџу”.

САЛОН ЈЕЛЕНЕ ВЛАДИМИРОВНЕ

Олга и Јелена Владимировна.

ЈЕЛЕНА: Не, ја ћу теби рећи шта је најгоре на свету: бити принцеза у Грчкој у време рата! И при том имати три кћери! Јелисавету и Марину нисам видела осам година. Мислиш ли да се осећања мајки које су принцезе разликују од мајки које живе на селу од бербе маслина?!

ОЛГА: Наравно да не! Била су ужасна времена.

ЈЕЛЕНА: Мени говориш? Ти си била далеко од Немаца, од Италијана, од стрељања невиних људи...

ОЛГА: Маман, ја Вас потпуно разумем.

ЈЕЛЕНА: То је исто као што би ме разумела жена којој објашњавам порођајне болове и она каже да то разуме, а никада није родила.

- ОЛГА: Не можемо остатак живота провести сећајући се прошлих времена.
- ЈЕЛЕНА: Ужасима прошлих времена, кроз коју је прошла Грчка, допринео је и твој муж!
- ОЛГА: Маман! Не поново, забога! То смо већ расправиле пре две године када сам била овде. Павле целог живота плаћа превелику цену за нешто што није урадио. Мислим да бисте једном заувек морали то да схватите и прихватите!
- ЈЕЛЕНА: Уколико желиш да знаш шта сам ја схватила и прихватила јесте чињеница да си ти своје дужности као жена Кнеза Павла Карађорђевића у потпуности испунила!
- ОЛГА: Маман! Покушавам да Вас разумем, али не успевам. У ком смислу сам дужности према Павлу испунила?
- ЈЕЛЕНА: У смислу да си му родила троје деце, да си била уз њега када му је било најтеже и када ни једна друга жена не би остала. У том смислу!
- ОЛГА: И даље Вас не разумем.
- ЈЕЛЕНА: Им-бе-ци-ле! Мон ди! Последњи је тренутак да тог Карађорђевића оставиш! Немој тако да ме гледаш! Нисам почела да летим по салону! Колико имаш живота? Десет! Ја сам ти подарила један једини! Нисам те родила да би га проћердала са једним Карађорђевићем који те притиска и гуши са свих страна. Не живиш живот достојан принцезе, зато што ти муж није то омогућио. Његова света дужност, изречена у оној капели, у том... Београду... а знаш да сам била против венчања у Београду... била је да те штити од свих зала. На шта се свео твој живот? Да ти штитиш њега! Ти њега носиш на својим раменима! Као Исус свој крст. Дала си му двадесет седам најбољих година једне жене. Сада је време да бар мало гледаш себе.
- ОЛГА: О чему Ви говорите, маман?! Ја сам се удала за Павла зато што сам била заљубљена у њега...
- ЈЕЛЕНА: Аха! И сама кажеш: Била!

- ОЛГА: Не дозвољавате ми да завршим, маман! Зато што сам била и што сам и у овом тренутку заљубљена у њега.
- ЈЕЛЕНА: Да ти нешто кажем, кћери. Ти си ми најстарије дете и за тебе сам одувек желела само најбоље. Павле Карађорђевић то није. Остави га!
- ОЛГА: Ви ме, маман, или не чујете или не желите да чујете: Павле је најдивнији мушкарац кога сам срела у животу. Када бих се поново удавала, поново бих изабрала Павла Карађорђевића.
- ЈЕЛЕНА: И све невоље које си прошла са њим?
- ОЛГА: И све невоље које сам прошла са њим.
- ЈЕЛЕНА: Онда остани и упропасти свој живот до краја!

БАЗА

Пошћуковник Пејровић сћоји крај карће Париза. Мајор Сћојковић, кайећан Марковић и још неколико офцира седе насћрам ћуковника, који објашњава на карћи.

- ПЕТРОВИЋ: Он сваког четвртка креће у куповину сира на пијаци Марше. Никада не мења маршруту: Пратили сте и знате. Бићете у групи по тројица. Један иза њега, двојица на супротној страни улице... Одвојени. Свака група има улице које покрива. Пуцаће они који буду сигурни да неће промашати. Друга група имаће најповољнију ситуацију. Пијаца је најповољнија због гужве. После атентата оружје баците у реку. Има ли питања?
- СТОЈКОВИЋ: Можда би, ипак, требало, контактирати Лондон. Ради њихове сагласности за нашу акцију...
- ПЕТРОВИЋ: Зашто бисмо ми тражили сагласност због тога што ће комунисти убити Павла Карађорђевића?
- СТОЈКОВИЋ: Комунисти?!
- ПЕТРОВИЋ: Господине мајоре, у мају 1937. године, овде, у Паризу, одржан је састанак Треће Интернационале на коме је одлучено да се отпочне са новом терористичком кампањом, чија ће цена бити Југославија, а прва жртва Кнез-намесник, на кога је требало извршити атентат. Питате ли се где? Овде, док је боравио у Паризу.

- СТОЈКОВИЋ: Али, то се није догодило.
- ПЕТРОВИЋ: Нажалост, није. Такве су биле околности. Али, на нама је да спроведемо правду! Са новинарима који ће објавити вест о смрти Павла Карађорђевића, кога је и сам Винстон Черчил назвао немачким квислингом, и кога ћемо ми, у име Бога, ликвидирати, дакле, са новинарима је све сређено. Уколико се не слажете са акцијом, можете да одустанете, мајоре.
- СТОЈКОВИЋ: Част отаџбине је изнад свега, господине потпуковниче. Једино сам опрезан због будућег односа Лондона према нама.
- ПЕТРОВИЋ: Проценићемо да ли ћемо нашу владу у Лондону обавестити да смо атентат ми извршили, или ћемо оставити да је то дело комунистичких зликоваца. После атентата прво ће се објавити вест о убиству. Потом ће се појавити сумња, а онда и докази да су атентат извршили чланови Комунистичке партије Југославије. Новинари које смо одабрали знају свој посао. Није им први пут... Има ли питања? Не... Онда, господо, изволите на своје задатке.

Кайејан Марковић улази журно.

- МАРКОВИЋ: Јутрос је отпутовао за Португалију!
- ПЕТРОВИЋ: Шта? Ког врага тражи у Португалији?!
- МАРКОВИЋ: Не знам, господине потпуковниче.
- Петровић њочне дивљачки да удара њесницом њо сјолу.*
- ПЕТРОВИЋ: У Португалију! У Португалију..! У Божју матер, не у Португалију..! У реду, матер ти Божју! Сачекаћемо да се вратиш из те ... љаволје Португалије!

ЗАМАК ГРОФА ОД ПАРИЗА – БАЛСКА ДВОРАНА – ТЕРАСА

Бал је у љуном јеку. Званице. По сјирани Павле и Гроф од Париза и остјали који учесјивују у дијалогу. Ники са Марселом излази на љерасу на којој сјоји Мерл Оберон.

- МАРСЕЛ: Дођи да упознаш некога кога никада нећеш заборавити.
(Поведе Никија љрема Мерл Оберон)

Госпођице Оберон дозволите да Вам представим принца Николу Карађорђевића... Ники, представљај ти једну од највећих, ако не и највећу, али у сваком случају моју нај омиљенију, глумицу да... наш... њи... це. Да ли се ви по... познајете?

МЕРЛ ОБЕРОН: Марселе, будите љубазни и донесите нам неко пиће?

МАРСЕЛ: Наравно... Наравно...

НИКИ: Откуда ти овде? –

МЕРЛ ОБЕРОН: Никада не потцењуј женску интелигенцију! Нарочито ако је у њој део индијске мудрости. Рекао си да долазиш овамо. Требало је само да позовем телефоном Марсела... Он је син блиског пријатеља Грофа од Париза, али, чуо си он је мој стари обожавалац.

НИКИ Значи ја нисам једини!

МЕРЛ ОБЕРОН: Али си јединствен!

Мерл Оберон љуби Никија. У њом тренућу на терасу улази Марсел носећи три чаше.

МАРСЕЛ: Три пун... – Изгледа да вас двоје познајете.
(Окрене се и уђе у дворану односећи пиће)

КНЕЗ ПАВЛЕ: Зар Ники није са Вама?

МАРСЕЛ: Не... Мада бих ја волео да сам на његовом месту.

МЕНАНТ: Чујем, Ваше Височанство да врховни командант Јосип Броз има изузетан смисао за хумор. Кажу да је био у неком селу и да су му рекли како је половина житеља села неписмена. Кажу да је узвратио: “Надам се да ће идуће године бити обрнуто!” При том он свира и клавир! У којој то држави металски шегрти уче да свирају клавир?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нема сумње, да је Јосип Броз контраверзна личност и свестрано надарен човек.

МЕНАНТ: Ех, да! Ех, да! Металски радник, аустроугарски војник који је пуцао на Србе тренутно је најзначајнија личност југословенског народа. Ваша земља је пуна неочекиваних контрадикторности.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Као и свака земља, Екселенцијо.

МЕНАНТ: Наравно, наравно, али помозите ми да разумем, Ваше Височанство, јер не разумем: Ваш народ се супротставио једном диктатору... Мислим на Адолфа Хитлера, а велича Јосипа Броза, који је по свему судећи нови диктатор.

ЛАЈОШ КОФИ: Ваш народ Екселенцијо, сматрао је Франка модерним католичким крсташем, а он је постао диктатор. Интровертни поручник постао је генералисимус, врховни заповедник фашистичке војске. Њега су подржали Хитлер и Мусолини.

МЕНАНТ: Зар Јосипа Броза није подржао Стаљин који је такође диктатор и зар у Вашој Мађарској није слична ситуација господине Лајоше Кофи? То је та линија комунистичке диктатуре. Немојте сметнути с ума да је Генералисимус спасао Шпанију комунизма! Изградио је катедралу националног помирења. То је јединствен државнички и демократски чин.

ВЕРХАРЕН: То је димна завеса! Иза свега се и даље у Шпанији крије фашистичка идеологија коју ће Франко прогласити демократском и наставити да влада. Ја не знам како ће се одвијати ситуација у Југославији, али не можете принцу пребацити оно што се догађа у његовој земљи, а да он нема никаквог утицаја на след догађаја, и да при том равнодушно посматрате догађаје који се одвијају у вашој земљи.

ГРОФ ОД
ПАРИЗА:

Драги пријатељи... Немојте, драги пријатељи, да решавамо светске проблеме, а суштински не можемо ништа да изменимо. Предлажем да ми пређемо у библиотеку на цигарету, а да даме оду у мали салон.

Павле се намрштити и ухвати за десну ситрану испод ребара.

ГРОФ ОД
ПАРИЗА:

Принче..?

КНЕЗ ПАВЛЕ:

Не, није ништа...

(Поново се намрштити од бола)

Извините, морам да изађем. Потребан ми је ваздух. Превише сам пушио.

Павле изађе љраћен Војводом од Париза.

ЗАМАК ВОЈВОДЕ ОД ПАРИЗА – СОБА

Павле лежи на јосћељи док га прегледа лекар. Ойшава десну страну шрбушине дујље и испод ребара. Докѿор је у фраку, очигледно особа која присујвује балу.

ЛЕКАР: Бол који осећате у грудима је рефлексан. У питању је “хепар”... Јетра. Веома вам је отекала... Да ли сте боловали од маларије?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Пре неколико година... У Кенији.

ЛЕКАР: Да... маларија изазива метаболичке поремећаје... Да ли су Вам се болови овакве врсте често јављали?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Не бих могао да кажем често, али догађало се...

ЛЕКАР: Да нисте прележали хепатитис?

КНЕЗ ПАВЛЕ: Деветстотина петнаесте...

ЛЕКАР: Логично! Хепатитис је начео јетру... а маларија погоршала ситуацију... Ово је веома озбиљно.

Павле сиоро усјаје са креветиа. Закојчава кошуљу.

ВОЈВОДА ОД

ПАРИЗА: Колико је то озбиљно, Шарл?

ЛЕКАР: Морају се урадити анализа крви. Можда, чак, и биопсија јетре. Функције су јој многобројне и веома важне. Ваше Височанство можете доћи на моју клинику...

КНЕЗ ПАВЛЕ: Морам за Париз. Супруга ми се враћа из Атине...

ЛЕКАР: Или то урадите у Паризу. Али свакако морате извршити детаљне претраге. Бол Вас је прошао, али доћи ће следећи и следећи и све ће бити чешћи и опаснији.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Свакако ћу то учинити у Паризу... Хвала Вам докторе и извините што сам Вам покварио вече.

ЛЕКАР: Искрено речено, спасли сте ме валцера. Не знам зашто моја супруга мисли да ја волим да играм? Ако ишта у животу не подносим, то је валцер!

Пођу ка врајима. Пре него ишћо изађе из јросћорје, Павле дубоко удахне ваздух и исјрави се. Лујне се извешћачено јо жрудима.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Као младић!

Докѿор одмахне главом, излазећи за Павлом и Војводом од Париза.

УЛИЦА ШЕФЕР

Кайејан Марковић је заклоњен. На врајима куће љојављују се Павле. Марковић извлачи револвер. Иза Павла излази Пејтар Друџи Карађорђевић, који љребацује руку љреко Павловоџ рамена. Крећу низ љирџ. Марковић зајанено џледа у њих двојцу, зајим у мајора Стојковића, који одмахне рукама, заклоњен иза оближњеџ дрвејша. Марковић враји револвер за љојас.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Патим од несанице, Петре, и пре две три ноћи, чујем како Олга тихо дише крај мене... Помислио сам: “Боже, нас двоје живимо као емигранти”. И онда сам схватио да сам цео живот провео као емигрант. Младост – лутајући од двора до двора. Напуштен од оца и мајке. Као студент био сам уверен да ће Енглеска бити моја земља. Заблуда! На сахрани Џорџа Шестог осећао сам се као емигрант. Као неко ко не припада тамо. Овде, непрестано сам емигрант. У Југославији био сам – емигрант. Ужасавајуће је Петре, проживети живот, а не бити у својој земљи.

КРАЉ ПЕТАР: Ја идем твојим стопама.

Из даљине се чује се хармоника – сјецифичан француски инсјрументџ високоџ реџисјра. Мелодија је у молу. Павле и Пејтар долазе до сјејеница на којима седи малишан који свира на хармоници. Крај њеџа је кайа у коју љролазници сјављају новац. Павле и Пејтар засјану крај дечака.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Између мене и овог малишана нема никакве разлике. На неки начин и ја сам одрастао као сироче. Мајку сам видео само три пута. Она је лугала негде овим светом. Отац војевао. Ја сам обожавао дадиљу, вероватно сам мислио да ми је мати... А онда сам одрастао у хладним и индиферентним краљевским кућама. То је био ужас.

Осмехне се дечаку и сјави љовећу новчаницу.

ДЕЧАК: Хвала господине.

КНЕЗ ПАВЛЕ: *(Седне крај дечака)*
Можеш ли да покушаш ово...

Он љочне љихо да љевуши. Малишан неверовајном сјрејиношћу хвајша мелодију.

КНЕЗ ПАВЛЕ: “Та-мо дале-е-ко, да-ле-ко кра-ај мора, тамо је се-ело мо- је, та-мо-је Ср-р-би-ја.”

Малишан мало ѓреши у “хвайпању” мелодије, али се брзо исправља.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Тако је, момче.

Малишан развуче хармонику, ѓроналазећи и хармонску ѓрајпњу.

КРАЉ ПЕТАР: Он је геније!

Павле сѓоји и ѓосмаѓра дечкића. Видевши новчаницу, малишан још шире развуче хармонику.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Нисам веровао да ће ми толико недостајати...

Крену низ ѓрѓ. Пеѓтар сѓустѓи руку на Павлово раме, док за ѓима одјекује “Тамо далеко”.

Марковић и Сѓојковић заборавивши збоѓ чеѓа су ѓу, неколико ѓренуѓака слушају оѓчињено малишана. Заѓим, свако од ѓих, завуче руку у ѓеј и у малишанову каѓу сѓавља новац.

БАЗА

Пеѓровић, Сѓојковић и Марковић.

ПЕТРОВИЋ: Поновите, али лагано!

СТОЈКОВИЋ: Господине потпуковниче, били смо спремни да извршимо наређење, међутим са Кнезом...

ПЕТРОВИЋ: Каквим Кнезом, бре!

СТОЈКОВИЋ: Био је и Његово Величанство Краљ Петар Други Карађорђевић. Ни смо могли ништа да учинимо, а да не угрозимо и нашег Краља.

МАРКОВИЋ: Још га је Краљ загрлио!

ПЕТРОВИЋ: Наш Краљ загрлио... Павла Карађорђевића?!

МАРКОВИЋ: Овако је пребацио руку преко његовог рамена. И тако су корачали.

Он ѓокаже како је Пеѓтар ѓребацио руку ѓреко Павловоѓ рамена.

СТОЈКОВИЋ: Господине потпуковниче, можда ми не знамо нешто што бисмо морали да знамо... Поновићу, мислим да би требало разговарати са Лондоном о нашој акцији... Можда морамо да имамо одобрење ѓенерала ...

Пеѓровић ѓа ѓледа сѓраховиѓо ѓуѓо. Колеба се неколико ѓренуѓака, а онда бесно зѓраби слушалицу. Окреће број.

ПЕТРОВИЋ: Овде потпуковник Петровић. Господине ѓенерале, чланови ѓелије “Јастреб” припремили су детаљан план о ликвидацији Кнеза Павла Карађор-

ђевића. Кнез Павле. Кнез намесник који је стављањем потписа на Тројни пакт довео земљу до пропасти не може да прође некажњено. Ми као патриоте... Господине ђенерале нисмо ми никаква фракционашка група криминалаца која је хладнокрвно смислила убиство... Нисмо ми националистички фанатици... Разцмем господине ђенерале! Опростите, господине ђенерале, ми смо желели да осветимо пораз наше војске... Разумем! Уз све поштовање, господине ђенерале, не прихватам такву квалификацију. Ми смо патриоте одане Краљу и Отаџбини... Не, ми нисмо убице, господине ђенерале! Ми смо Срби који... Разумем, господине ђенерале!

Одмакне слушалицу и неколико ѿренуџака џуџи. Заџим је ѿресне о айарай и џесницама џочне избеумљено да удара џо сџолу.

ПЕТРОВИЋ: Тај ђенералчић не прави разлику између патриотизма и криминала! Предаће нас француској полицији, каже, ако било шта предузмемо. Кога, бре, ти да предаш полицији!.. Уколико се догоди да Павлу Карађорђевићу или било ком од његове породице фали длака са главе, ЊЕГОВИ ЉУДИ ће нас посетити и добро “упаковане” предати француској полицији. Мајку ти! Мајку ти! Мајку ти!

(Наџло се смири)

Господо официри, акција се обуставља до даљег. Али, ми морамо да будемо спремни да дејствујемо сваког тренутка чим добијемо директиву из Лондона.

Доџера униформу и изађе из џросџорије.

КАБИНЕТ

Черчил и ИДН.

ЧЕРЧИЛ: Не осећам никакво задовољство што ћу се срести са Јосипом Брозом... Баш ме боли нога... Али у име “Новог хоризонта” немам другог избора.

ИДН: Мени смета мало превише ратног сентиментализма.

ЧЕРЧИЛ: Па, он је маршал! А шта бисте Ви хтели?

- ИДН: Када је Њено Величанство јуче завршило разговор са Титом, окренула се према мени и рекла: “Ако је овај човек металски радник, ја нисам енглеска краљица!” Има он неког сировог шарма, знате... Додуше не по мом укусу, али ни по укусу покојног Јосифа Висарионовича. Стаљин је мрзео Тита, можда зато што је веровао да је Броз ванбрачни син Фрање Јосифа; Тито и сада мрзи свеже покојног Стаљина. У неколико наврата Стаљин је покушао да га ликвидира, али Јосип Броз је велики лисац. Када је успоставио комунистичку диктатуру у Југославији схватио је начин како ће проживети остатак живота у миру. Ја мислим да он верује да никада неће умрети.
- ЧЕРЧИЛ: Нико не балансира између Истока и Запада са таквом вештином... Ђавоља циркулација... То треба поштовати. Мислим на то балансирање. Сећам се његовог говора када је рекао:
(*Иммиџира Тиша*)
“И они на Истоку, и они на Западу треба да буду начисто са тиме да ми не скрећемо са тога пута у својој спољној политици кога смо себи прокрчили четрдесетосме године, то јест – да имамо свој сопствени пут.” Подмукло, зар не?
- ИДН: (*Приђе њрозору*)
Његово царско величанство маршал је стигао! Једини је проблем с тим Јосипом Брозом јесте што се воли окретати, па се не зна где му је данас Исток, а где Запад, а где ће бити сутра.
- ЧЕРЧИЛ: Он је сјајан калкулант. Њему је мало једна столица. Мало су му и две. По могућност сео би на све које му примакну.
- ИДН: Надам се да је председник Југославије уживао у вожњи.
- ЧЕРЧИЛ: Када је Њено Краљевско Величанство одлучило да му поклонити ролс-ројс помислио сам да се шали. Можда се и шалила. Хумор краљевских династија је специфичан.

На врајцима се зачује куцање. Улази секретар.

СЕКРЕТАР: Председник Федеративне Републике Југославије, маршал Јосип Броз Тито.

Тишо на себи има шињел и шајку са ознакама Маршала. Идн и Черчил му крену у сусрећ.

- ИДН: Добро дошли, господине Председниче.
Тишо скида шињел и шајку додаје секретару који излази.
- ТИТО: Мајку ти Божју, тај ролс-ројс сасвим је добро возило.
- ЧЕРЧИЛ: Рађен је по захтеву Њеног Краљевског Величанства, за Вас.
- ТИТО: Размотрићу са друговима шта бих ја то њој мог'о поклонит! Нешто тако... Је ли!
(Седне)
Можемо ли ми негдје запалити један цигар, пре но започнемо разговарати?
- Черчил Тишу понуди шомјус који се налази у посебној кућији. Тишо узме један.*
- ТИТО: Кубанска, је ли?
(Шмркће миршисе је, онда љажљивије осмоћри омоти)
Ма Бога ти..!
- ЧЕРЧИЛ: “Винстон Черчил”! Направљено само за мене. Шта мислите господине Председниче за колико се људи посебно раде томпусу?
- ТИТО: Да сам знао што ћете ме питат, дао бих задаћу мојим обавјештајцима да ме даду обавијестити.
(Из унутрашњеџ цеја маршалскоџ мундира извуче љљоснајћу кућију од слонове косиши. Ошвори је и љоднесе љод нос Черчилу)
Кубанка, руком сјецкана..
- ЧЕРЧИЛ: *(Чишиа)*
“Пресидент Јосип Броз Тито”.
- ТИТО: И то само за мене.
(Повуче дим шомјуса који му је дао Черчил)
Па, не може се рећи да је лоша, но пробајте моју.
- ЧЕРЧИЛ: Господине Маршале, бићу директан, да ли Ви лично имате замерке на однос Велике Британије према Југославији?
- ТИТО: Што да кажем? Зашто бих ја лично имао било шта против Велике Британије? Ми смо мала али поносита земља коју би хтио и Запад и Исток да привуче на своју страну. Ви се плашите совјетског продора на Запад, Исток се плаши хоће ли Запад преузети стратешку доминацију у земљама које су уз њих. А и ви и они знате да због свог гео-

графског положаја моја земља може одиграти важну улогу у ојачању утјецаја и једне и друге стране на цио балкански регион.

- ИДН: И..?
- ТИТО: И захваљујући нашем географском положају и војничкој вјештини и искуству које смо показали и доказали у овому рату, и једнима и другима је јасно колико смо важни. И једни и други имадете мало путера на глави кад је у питању Југославија...Што би то требало бити? Ево, ви... Ви сте прихватили емигранте. Југославене! Могу се вратити у земљу кад год пожелете, али не.... Они овдје уживају, Бога ти, пуну политичку слободу. Они овдје седе и ви их толерирате. Која је то бројка? Знаћете боље од мене.
- ЧЕРЧИЛ: Па у Великој Британији је око шест, шест и по хиљада...
- ТИТО: Мајку ти Божју, око шест, шест и по тисућа. Није него осам! Па што ће они вама? Ако их баш хоћете, узмите их. Ако их нећете, пошаљите их вани и неће имати гдје осим у Југославију. За нас они неће бити проблем.
- ИДН: Господине председниче, пропаганда је јака. Плаше се последица.
- ТИТО: Па нек се плаше, Бога ти! Све су то кукавице, а кукавице се и требају плашити. Ви сте пригрлили краља, којег је југославенски народ изопћио и прогласио за издајника, пригрлили сте оне, Бога ти, пропалице из владе, а 'арангирају одавле колико им је воља. И колико им ви допуштате! Па оног... Павела, Бога ти, који је такођер издајник...
- ИДН: Ако мислите на Павла Карађорђевића, ми сигурно нисмо "пригрлили" Принца и најрадије бисмо да га нема.
- ТИТО: Ма, Бога ти? А што вас спријечава? ...
(Покаже шомџус)
Добра је... Скоро као моја.
- ИДН: Старији син Принца Павла је у цивилном ваздухопловству Краљевине, млађи студира на Оксфорду. Принц је у блиским односима са краљевском породицом... Традиција...

- ТИТО: Пустите ви ту млађарију... Нека се баву студијама... Краљевска породица може водити бригу о краљевским проблемима. А Павел је Павел.
- ИДН: Нама је млађи син принца Павла велики проблем.
- ТИТО: Кад ми имадемо проблем, ми га ријешавамо без много буке. Што је момчић дао учинити?
- ИДН: Сестра наше краљице, њено Височнаство принцеза Маргарета, безглаво се заљубила у младог Карађорђевића. Такву везу Круна не може допустити. Њено краљевско височнаство не може ступити ни у какву везу са службеником грчке поморске компаније, ма колико он био привлачан.
- ТИТО: И како кажете да се заљубила Њено Височанство? Безглаво. Па и јест незгодно. Безглава принцеза није згодна прилика за једну краљевску породицу. Али безглави принц – сасвим је прихватљива варијанта. Што ће једном принцу глава, је ли? Но, што намеравате подузети?
- ЧЕРЧИЛ: Најрадије би га се решили за сва времена!
- ТИТО: И питате се, је ли што би сте? Како би то спровјели?
(Гледа и ужарени врх ѿомѿуса)

 БАЗА

Подофицири и Официри су у дворани. Поѿѿуковник Пеѿѿровић улази брзим кораком.

- СТОЈКОВИЋ: Ми-рно!
(Чланови ѓрује “Јасѿреб” ѿскачу су са својих месѿа. Поѿѿуковник Пеѿѿровић сѿане за ѓоворницу и ослонио се шакама на њу)
На месту вољно!

Сви ѿседају. Поѿѿуковник Пеѿѿровић извуче револвер и сѿави ѓа ѓоворницу. Из ѿеја извуче ковераѿи.

- ПЕТРОВИЋ: Господо војници, подофицири и официри, недавно сам добио писмо из Отаѿбине. Писао ми је мој син. Јединац. Седамнаестогодишњаѿ. Између осталог поставио ми је услов или да се вратим у земљу, јер ми нико ништа зло неће урадити, као да ми не знамо ко су комунисти и каква зверства раде, или за њега више нећу постојати ни као

отац, ни као човек.... Разборито сам му написао да не могу да погазим заклетву коју сам положио Краљу и отаџбини. Мој син ми је одговорио: “Ти си пред Богом положио заклетву мајци да ћете до гроба делити добро и зло. Да ли си добро задржао за себе, а зло оставио мајци? Да ли сам ја зло које припада само њој, када ти је важнији Краљ? И да ли је Краљ важнији од Бога?”

Пошћуковник Петровић сјорим њокрејшом сјави писмо у коверай и пошом га враишо у цей.

ПЕТРОВИЋ: Ово показује какву пропаганду спроводе комунисти у нашој земљи. Ни најмлађи нису поштеђени... Данас сам добио још једно писмо.
(Из цейа извуче дружи коверай. Ужасно сјорим њокрејшма раишири лисј харјије)

У писму које ми је упутио син налази се само једна реченица... Цитирам је у целости: “Данас сам примљен у Комунистичку партију Југославије!”
(У њросјорији влада мук)

Господо војници, подофицири и официри, ја сам частан човек. Као Краљев официр, као човек од части, не могу да прихватим да сам отац чији је син члан бандитске Комунистичке партије. Господо војници, подофицири и официри, била ми је част да командујем људима какви сте ви. Хвала вам. Бог нека чува нашег Краља и Отаџбину!

Подигне револвер, сјави цев у усја и ојали. Загљушујући њрасак исјуну њросјорију.

ИСПРЕД КАФЕА

Сјојковић њрилази сјолу за који ујраво седају Олја и Павле.

СТОЈКОВИЋ: Добро дошли, Ваша Височанства. Дозволите да се представим... Мајор војске Његовог Величанства Краља Петра Другог, Милош Стојковић.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Драго ми је, господине мајоре.

СТОЈКОВИЋ: За мене је ово част Ваше Височанство. Чиме могу да услужим Ваша Височанства.

ОЛГА: Ја бих црну кафу, без шећера.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Чај “Ел Греј” са цветом бергамота, ако имате.

СТОЈКОВИЋ: Наравно, Ваше Височанство.

Сћојковић оде у кафе.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Шта ми се то не допада код њега?

ОЛГА: Осећаш грижу савести, је ли? Краљев мајор ради као келнер. Да је остао мајор, можда би био несрећан. Овако је можда срећан.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Али, он се школовао за нешто друго.

ОЛГА: Зар ниси и ти?

Сћојковић донесе кафеу и чај.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Господине мајоре, учините Ви нама част и седните мало са нама.

Сћојковић се нелагодно сјусио на сћолицу.

ОЛГА: И тако сте сада... овде?

СТОЈКОВИЋ: Од нечега се мора живети, Ваше Височанство.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Зашто се нисте вратили у отаџбину? Имате ли тамо породицу?

СТОЈКОВИЋ: Супругу и сина. Али, ја сам положио заклетву Краљу и отаџбини. То не могу да погазим. Покушао сам породицу да доведем овде, али комунисти не дозвољавају излазак из земље. Супруга ми је чак 21 дан била у самици, због тога што се ја нисам вратио. Желео бих да знате да ништа од онога што је говорено у Отаџбини нисам поверовао. Знао сам да Ви нисте човек који би издао своју земљу.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Хвала Вам, мајоре. Утешно звуче такве речи када их човек чује. Никада не бих потписао Тројни пакт.

СТОЈКОВИЋ: То сам говорио све четири године које сам провео у заробљеништву.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Где сте били?

СТОЈКОВИЋ: Прво у Мажиновљевој линији, од које су Немци начинили подземни логор, а потом у Зенелагеру код Хертфорда у Северној Немачкој...

Павле и Олја усћану да иду. Павле извуче новчаник да би љлајлио.

СТОЈКОВИЋ: Ваше Височанство! Молим Вас, нека то буде де-лић мог враћања дуга.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Али, Ви мени не дугујете ништа.

СТОЈКОВИЋ: Дугујем Ваше Височанство. Дугујем...

Павле одмахне раменима. Пружи руку Сїојковићу. Овај је сїеѓне.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Довиђења, господине мајоре.

ОЛГА: Желим Вам да се што пре састанете са својом породицом.

СТОЈКОВИЋ: Хвала Ваше Височанство... И ја Вама желим све најбоље у животу.

(Док Павле и Олѓа одлазе низ улицу, Сїојковић сїоји и љеда за њима)

Господе, какву бисмо неправду учинили!

ЛОНДОН – РЕСТОРАН

Велико друшїтво седи за сїоловима. Вечера. Сјајно расїоложење. Међу младима је и Ники који усїане.

НИКИ: Драги моји пријатељи, данас је 12. април 1954. године. Дошао сам до закључка да сте ви најбоља дружина коју сам данас могао да нађем...

(Сви почну да айлаудирају и одобравају)

... овде, у Лондону!

(Сви неѓодују кроз смех)

Нажалост, морам да вас напустим.

МЛАДИЋ: Не..! Седи... Има времена... Госпођица Оберон је у Њујорку! Седи..!

НИКИ: Чека ме гомила незавршених послова, које морам да окончам, јер кроз две недеље путујем у Париз на прославу очевог рођендана... Пријатно вам...

МЛАДИЋ: Киша је, вози лагано.

НИКИ: Шта значи киша? И Фанђо се склања када ја наиђем.

МЛАДИЋ: Паметно! Зна човек откуда му прети опасност.

Сви се насмеју. Ники изађе из ресїорана.

САЛОН У ЗАМКУ ВОЈВОДЕ ОД КЕНТА.

Сайї оїкуцава једанаесїи љуїа. Приђушена свеїлла ламїи. Марина и Олѓа.

ОЛГА: Мислим да је добро за Пејсија да се сви окупимо за његов рођендан. Ужасно ме забрињавају његови периоди меланхолије...

- МАРИНА: После рођендана идите некуда на одмор... Швајцарска... Џорџи и ја смо волели да шетамо малим местима...
(Звони шелефон)
Ко би то могао да буде. Скоро ће поноћ.
(Усїане, оде до сїола са шелефоном, ѿодигне слушалицу)
Молим..? Ја сам...
(Слуша неколико ѿренуїака и на њеном лицу ѿјављује се израз ужаса)
Хвала... Хвала Вам што сте јавили.
(Сїоро сїустїи слушалицу и окрене се Олги)
Душо... Олга...
- ОЛГА Павле..?!
Марина сїоро одмахне главом.

КУЋА КАРАЂОРЂЕВИЋЕВИХ У УЛИЦИ ШЕФЕР

Павле сїоји крај оївореног йрозора. На враїима се чује куцање.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Да...

На враїима се ѿјављује Јелисавеїа. Онемела. Павле се лагано окрене.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Пикси..? Шта се догодило?

ЈЕЛИСАВЕТА: Саобраћајна несрећа код Дечета.

КНЕЗ ПАВЛЕ: Ники! Је ли повређен? Колико?

Јелисавеїа сїоји нейомично. Низ лице ѿочну да јој се сливају сузе.

ПРАЗНА СЦЕНА

ЈЕЛИСАВЕТА: Никада није доказано под којим се околностима преврнуо аутомобил којим је управљао мој брат Никола и како се удавио у води која је само неколико сантимера била изнад његовог лица. После његове погибїје, наша породица никада се није опоравила. Александар је почео да верује да би било боље да је он погинуо. Мени су биле потребне године да бих прихватила братовљево смрт. Нисам још увек. Отац и мајка потпуно су се повукли из јавности. Свом пријатељу Бернару Беренсону мој отац је писао: "Сезона је у пуном јеку, кажу, али ми не виђамо никога и више нам није до тога. Има ствари од којих се човек никада

не опорави, па наставља да живи механички, јер мора да живи, али више нема ни сврхе ни жеља.” Моја мати, Књегиња Олга Карађорђевић умрла је у дубокој старости у Паризу. У време Николине смрти мом оцу је била шездесет прва година. Имао је да поживи још двадесет две. Умро је у Америчкој болници у Нијеу крај Париза у рано јутро 14. септембра 1976. године.

КРАЈ

Библиографија

1. Васа Казимировић: *Срби и Југославија – 1941-1945*, Призма Крагујевац и Центар-Филм, Београд, 1995.
2. Васа Казимировић: *Црна рука*, Призма-Крагујевац и Центар-филм, Београд 1997.
3. Миодраг Јанковић: *Кнез Павле*, истинита легенда XX века.
4. Миодраг Јанковић-Вељко Лалић: *Кнез Павле – истина о 27. марту*, Уна прес, Београд 2007.
5. Милош Црњански: *Ембахаде I – IV*, Нолит, Београд
6. Нил Балфур и Сели Мекеј – *Кнез Павле Карађорђевић – једна закасна биографија*, Београд, Литера 1990.
7. Red Strangers: *The White Tribe of Kenya*, роман.
8. Миодраг С. Ратковић: *Моје шtamновање у совјетском зајвору Љубљанка*, Торонто, Канада 1981. Српски културни клуб “Свети Сава”, у власништву аутора.
9. Каталог: *Музеј кнеза Павла*, Предговор Милана Кашанина, издање Музеја Кнеза Павла 1938.
10. Краљевић Томислав Карађорђевић: *Мемоари*, Задужбина краља Петра I, Топола-Опленац 1999.
11. Михаило Марић: *Краљ и влада у емиграцији*, Епоха, Загреб 1996.
12. Александар Коаре: *Размишљања о лажи*, Народна књига/Алфа, Београд, 2003.
13. Драгољуб Р. Живојиновић: *Ајис*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1989.
14. Група аутора: *27 март 1941: Кнез Павле у вихору Евројске полицике*, Златна књига, Нови Београд, 2003.
15. Драгослав Ђорђевић: *На раскрсници, прилози за српску историју Другог свейског раиша*, Дечје новине, Горњи Милановац 1991.
16. Владимир Живанчевић: *Један чудан живорит у земљи Србији*, фељтон објављен у “Политици” током јануара и фебруара 1997.
17. Петар II Карађорђевић: *Живот једног краља*, Ново дело, Београд 1990.
18. Дејвид Мекензи: *Ајис*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1989
19. Дејвид Мекензи: *Обнова солунског процеса*, Феникс, Београд 2001.